

Sabiedriskās domas pētījums par Valsts darba inspekcijas darbību

**Latvijas iedzīvotāju un darba devēju
aptauja**

2005.gada jūnijs / jūlijs

Saturs

Aptauju tehniskā informācija	3
Terminu skaidrojums	
Galvenie secinājumi	
1. Informētība un informācijas avoti par darba tiesiskajām attiecībām un darba aizsardzību	
1.1. Informētība par darba tiesiskajām attiecībām	
1.2. Darba devēju informētība par darba aizsardzības jautājumiem	
1.3. Informācijas avoti par darba tiesisko attiecību regulēšanu	
1.4. Informācijas avoti par darba drošības un aizsardzības jautājumiem	
1.5. Zināšanas par LR normatīvajiem aktiem darba tiesību un darba aizsardzības jautājumos	
1.6. Darba devēju sniegtais informācijas avotu vērtējums	
2. Darba tiesiskās attiecības	
2.1. Attieksme pret darba līgumu	
2.2. Attieksme pret darba koplīgumu	
2.3. Rīcība, saskaroties ar darba tiesisko attiecību neievērošanu	
2.4. Darba devēju attieksme pret darba tiesisko attiecību regulēšanu	
3. Darba aizsardzība	
3.1. Saskarsme ar kaitīgiem darba apstākļiem	
3.2. Attieksme pret darba drošības un aizsardzības pasākumiem	
3.3. Saskarsme ar nelaimes gadījumiem darba vietā	
3.4. Rīcība, saskaroties ar darba aizsardzības pasākumu nenodrošināšanu	
3.5. Darba devēju attieksme pret normām, kas saistītas ar darba aizsardzību	
4. Arodbiedrības un darba devēju organizācijas	
4.1. Attieksme pret arodbiedrībām	
4.2. Dalība darba devēju organizācijās	
5. Valsts darba inspekcija	
5.1. Informētība par Valsts darba inspekciju	
5.2. Informācijas avoti par Valsts darba inspekciju	
5.3. Attieksme pret Valsts darba inspekciju	
Aptaujā izmantotā anketa	

Iedzīvotāju aptaujas tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 64 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1000 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1006 respondenti
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā un nacionālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (119 izlases punkti)
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	No 10.06.2005. līdz 20.06.2005.

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 01.01.05.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0

REĢIONS

Rīga	28.9	32.6	32.6
Pierīga	16.3	16.0	16.0
Vidzeme	11.0	10.3	10.3
Kurzeme	14.1	13.2	13.2
Zemgale	12.9	12.3	12.3
Latgale	16.7	15.6	15.6

DZIMUMS

Vīrieši	46.9	48.0	48.0
Sievietes	53.1	52.0	52.0

TAUTĪBA

Latvieši	59.9	56.5	56.5
Citi	40.1	43.5	43.5

VECUMS

18 - 24 g.v.	17.0	17.0	17.0
25 - 34 g.v.	21.1	21.8	21.8
35 - 44 g.v.	23.9	22.3	22.3
45 - 54 g.v.	21.6	21.4	21.4
55 - 64 g.v.	16.5	17.6	17.5

STATUSS

Strādājošie	70.3	70.2
Nestrādājošie	29.7	29.8

IZGLĪTĪBA

Pamata	11.5	11.3
Vidējā, vidējā speciālā	68.3	68.3
Augstākā	20.2	20.4

PILSONĪBA

LR pilsoņi	82.6	81.0
Respondenti bez LR pilsonības	17.4	19.0

Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai

Darba devēju aptaujas tehniskā informācija

PĒTĪJUMS	Uzņēmēju aptauja
PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
MĒRĶA GRUPA	Uzņēmuma vadītāji, direktori, viņu vietnieki
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	500 respondenti: - 275 Rīgas uzņēmumu vadītāji; - 225 uzņēmumu ārpus Rīgas vadītāji
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	509 respondenti: - 278 Rīgas uzņēmumu vadītāji; - 231 uzņēmumu ārpus Rīgas vadītāji
APTAUJAS VIETA	Visa Latvija
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Anketēšana respondentu darbavietās
APTAUJAS VEIKŠANAS LAIKS	28.06.2005. – 18.07.2005.

Uzņēmumu sadalījums pēc NACE kodiem*	A, B	C, D, E	F	G	H	I	K	J, L, M, N, O	Kopā
Plānotā izlase	50	50	50	150	50	50	50	50	500
Sasniegtā izlase	52	54	49	151	48	51	50	54	509

Uzņēmumu sadalījums pēc NACE kodiem*	A, B	C, D, E	F	G	H	I	K	J, L, M, N, O	Kopā
Rīga	15	25	25	100	24	25	31	33	278
Ārpus Rīgas	37	29	24	51	24	26	19	21	231

*NACE kodi

A	Lauksaimniecība, medniecība, mežsaimniecība
B	Zvejniecība
C	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde
D	Apstrādes rūpniecība
E	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde
F	Būvniecība
G	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts
H	Viesnīcas un restorāni
I	Transports, glābšana un sakari
J	Finanšu starpniecība
K	Operācijas ar nekustāmo īpašumu, nomas un cita komercdarbība
L	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana
M	Izglītība
N	Veselība un sociālā aprūpe
O	Sabiedriskie, sociālie un individuālie pakalpojumi

Terminu skaidrojums

IZLASE

Latvijas iedzīvotāju kopuma mikromodelis.

APDZĪVOTĀS VIETAS TIPS

Rīga – Rīgas pilsēta.

Cita pilsēta – Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Rēzekne, Jūrmala, rajonu centri, citas pilsētas.

Lauki – pagasti, lauku viensētas.

IZGLĪTĪBA

Pamatizglītība – respondents ar pamata vai nepabeigtu vidējo izglītību.

Vidējā, vidējā speciālā – respondents ar vispārējo vidējo izglītību, vidējo speciālo izglītību vai nepabeigtu augstāko izglītību.

Augstākā – respondents ar augstāko izglītību.

NODARBINĀTĪBAS STATUSS

Darba devējs – īpašnieks, uzņēmējs, kas nodarbina vismaz vienu personu.

Darbinieks – veic darbu par samaksu vai atlīdzību precēs vai pakalpojumos.

Pašnodarbinātais/-ā – reģistrējies likumā noteiktajā kārtībā.

Nav nodarbināts – respondents, kurš pēdējās nedēļas laikā nav strādājis vismaz vienu stundu, saņemot atalgojumu naudā vai materiālos labumos.

NODARBINĀTĪBAS SEKTORS

Valsts sektors – respondenti, kuri strādā valsts iestādēs vai uzņēmumos ar valsts kapitālu.

Privātais sektors – respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar privāto kapitālu.

Nestrādā – respondenti: mājsaimnieces, pensionāri, skolēni, studenti, bezdarbnieki.

Cits – respondenti, kuriem ir gadījuma darbi, strādā apmaksātu darbu sabiedriskās organizācijās, kā arī tie respondenti, kuri nezināja konkrētu nodarbinātības sektoru.

PAMATNODARBOŠANĀS

Vadītājs – augstākā vai vidējā līmeņa vadītājs: uzņēmuma, firmas, organizācijas, nodaļas vadītājs, vadošais speciālists uzņēmumā, iestādē.

Speciālists, ierēdnis – ierēdnis vai darbinieks valsts, pašvaldību iestādē vai privātā uzņēmumā; nestrādā fizisku darbu.

Strādnieks – ierindas darbinieks rūpniecībā, celtniecībā, lauksaimniecībā, tirdzniecībā, apkalpojošajā sfērā, sabiedriskajā ēdināšanā; strādā fizisku darbu.

Zemnieks – persona, kas strādā sev piederošā lauku saimniecībā.

Individuālais darbs – pats sev darba devējs, arī profesionāls speciālists (advokāts, ārsts u.tml.), uzņēmuma īpašnieks.

Pensionārs – persona, kas ir pensijā un nestrādā algotu darbu, arī invaliditātes pensionārs.

Skolnieks, students – persona, kas mācās dienas nodaļā kādā no mācību iestādēm.

Mājsaimniece – persona, kas ir mājsaimnieks vai mājsaimniece un pašlaik nestrādā algotu darbu; arī ja atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā.

Bezdarbnieks – persona, kas ir darba spējīgā vecumā un nekur nestrādā.

IENĀKUMU LĪMENIS

Vidējie ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī, ieskaitot visus ienākumus (algas, stipendijas, pabalstus, pensijas u.t.t.) pēc nodokļu nomaksas

Zemi – līdz Ls45

Vidēji zemi – no Ls46 līdz Ls65

Vidēji – no Ls66 līdz Ls85

Vidēji augsti – no Ls86 līdz Ls120

Augsti – Ls121 un vairāk.

Galvenie secinājumi

Informētība par darba tiesiskajām attiecībām un darba aizsardzības jautājumiem

Aptaujas dati liecina, ka **par darba tiesiskajām attiecībām informēti** jūtas 46% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju un 81% darba devēju. Tiesa, par *'loti labi informētiem'* sevi uzskata 10% Latvijas iedzīvotāju un 16% darba devēju.

Arī detalizētāk vērtējot savu **informētību par darba tiesiskajām attiecībām**, vērojams, ka darba devēji ir labāk informēti nekā iedzīvotāji – par dažādiem darba tiesisko attiecību aspektiem informēti jūtas 13%-55% aptaujāto iedzīvotāju un 29%-86% darba devēju. Jāpiebilst, ka gan iedzīvotāji, gan darba devēji salīdzinoši biežāk atzīmēja, ka ir informēti par jautājumiem, kas saistīti ar darba līgumu (saturs, termiņš, ievērošana, uzteikums u.t.t.), atvaļinājumiem, darba laiku. Savukārt kritiskāk vērtēta informētība par tādām jomām kā ar darba koplīgumu saistīti jautājumi, darba strīdi, bērnu un pusaudžu darbs, darba likumdošanas ievērošana un kontrole.

Jautāti, **par kādiem darba tiesisko attiecību jautājumiem viņiem būtu nepieciešama informācija**, iedzīvotāju visbiežāk nosauktās jomas bija darba strīdi, sociālās garantijas strādājošajiem un darba likumdošanas ievērošanas uzraudzība un kontrole, bet darba devēju biežāk minētās tēmas bija darba strīdi, ar darba koplīgumu saistītie jautājumi un darba likumdošanas uzraudzība un kontrole.

Saskaņā ar pētījuma datiem, Latvijas iedzīvotāji biežāk norādījuši, ka **informāciju par darba tiesisko attiecību jautājumiem iegūst** no televīzijas, darba vietā (no darba devēja, administrācijas pārstāvjiem u.c.), centrālās preses (tiesa, nevienu no šiem avotiem nav minējusi vairāk kā trešdaļa aptaujāto). Savukārt no darba devējiem vairāk nekā puse norādīja, ka informāciju par darba tiesiskajām attiecībām gūst no normatīvajiem aktiem. Citi darba devēju biežāk izmantotie avoti bijuši internets (ne VDI mājas lapa), kursi, semināri, Valsts darba inspekcija, un biznesa prese. Jāatzīmē, ka Valsts darba inspekciju (resursi internetā, iespēja zvanīt) par informācijas avotu darba tiesisko attiecību jautājumos atzina 35% darba devēju un 7% iedzīvotāju.

Arī uzskati par to, **kur vēlētos iegūt informāciju par darba tiesiskajām attiecībām** Latvijas iedzīvotājiem kopumā un darba devējiem atšķiras – iedzīvotāju trīs biežāk minētie avoti ir bijuši darba vieta (darba devējs, administrācijas pārstāvji), speciāls informatīvais tālrunis un televīzija, bet darba devēji visbiežāk minējuši, ka informāciju vēlētos iegūt no interneta (ne VDI mājas lapām), normatīvajiem aktiem unursos, semināros. To, ka vēlētos saņemt informāciju, izmantojot VDI resursus (mājas lapas, iespēja zvanīt), atzina 21% darba devēju un 9% iedzīvotāju.

Raksturojot savu **informētību par darba aizsardzības jautājumiem**, 79% aptaujāto darba devēju norādīja, ka viņi ir informēti par tiem (t.sk. par *'loti labi informētiem'* sevi atzina 14%). Pētījuma dati liecina, ka gandrīz 4/5 aptaujāto darba devēju jūtas informēti par normatīvajiem aktiem darba aizsardzības jautājumos un vairāk nekā 2/5 norādīja, ka ir informēti arī par apmācībām darba aizsardzības jomā un par iespējamo sodu darba aizsardzības jautājumu neievērošanā.

Novērtējot, **kāda informācija ir vajadzīga par darba aizsardzības jautājumiem**, vairāk nekā puse aptaujāto darba devēju minēja ES prasības šajā jomā. Par citiem jautājumiem (normatīvie akti, apmācības darba aizsardzības jomā, iespējamie sodi šo jautājumu neievērošanas gadījumā, citu uzņēmumu pieredze) informāciju vēlētos saņemt 16%-25% respondentu.

Saskaņā ar pētījuma datiem, Latvijas iedzīvotāji **informāciju par darba aizsardzības jautājumiem** visbiežāk **iegūst** darba vietā (no darba devēja, administrācijas pārstāvjiem), no televīzijas un neformālajiem kanāliem (radiem, draugiem, paziņām), bet

darba devēju biežāk minētie informācijas avoti bija normatīvie akti, kursi, semināri un interneta resursi (neskaitot VDI mājas lapas). Jāatzīmē, ka no VDI informāciju par darba aizsardzības jautājumiem iegūst 30% darba devēju un 7% iedzīvotāju.

Savukārt, raksturojot, **kur viņi vislabprātāk saņemtu informāciju par darba aizsardzības jautājumiem**, iedzīvotāji biežāk ir minējuši darbavietu, speciālas informatīvas brošūras, bukletus, grāmatas, plakātus, speciālu informatīvo tālruni, kā arī televīziju, bet darba devēji biežāk ir norādījuši, ka informāciju vēlētos saņemt, izmantojot interneta resursus (neskaitot VDI), no normatīvajiem aktiem, unursos, semināros. VDI par vēlamo informācijas avotu atzina 19% darba devēju un 8% iedzīvotāju.

Analizējot **saskarsmi ar Latvijas normatīvajiem aktiem** par darba tiesiskajām attiecībām un darba aizsardzības jautājumiem, jāsecina, ka gan iedzīvotāji kopumā, gan darba devēji visbiežāk atzīmēja, ka ir iepazinušies ar *'Darba likumu'* un *'Darba aizsardzības likumu'*. Tomēr jāpiebilst, ka arī par šiem likumiem to norādīja attiecīgi 36% un 28% aptaujāto iedzīvotāju (ar citiem normatīvajiem aktiem, kurus lūdza novērtēt pētījumā, iepazinušies bija mazāk nekā 1/4 aptaujāto iedzīvotāju). Darba devēji savas zināšanas par normatīvajiem aktiem vērtēja atzinīgāk – ar *'Darba likumu'* bija iepazinušies 80% un ar *'Darba aizsardzības likumu'* – 71%. Vairāk nekā 2/5 aptaujāto darba devēju norādīja, ka ir iepazinušies arī ar noteikumiem *'Darba aizsardzības prasības darba vietās'* (52%), likumu *'Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumu darbā un arodslimībām'* (50%), kā arī *'Darba strīdu likumu'* (40%).

Lūgti novērtēt dažādus **informācijas pasniegšanas veidus**, darba devēji visbiežāk par ļoti ērtu atzina *'internetu'* (64%), kam sekoja *'bukleti, informācijas lapas'* (39%), *'iespēja zvanīt uz VDI'* (32%) un *'semināri'* (18%). Tiesa, raksturojot pēdējo 3 mēnešu laikā izmantotos informācijas avotus, internetu pieminēja 50%, bukletus un informācijas lapas – 34%, seminārus – 25%, bet iespēju zvanīt uz VDI – 16% darba devēju.

Attieksme pret darba tiesiskajām attiecībām

Raksturojot sabiedrības nostāju pret darba tiesisko attiecību ievērošanu, jāatzīmē, ka 93% aptaujāto darba devēju atzīmēja, ka viņu uzņēmumā **rakstisks darba līgums** ir noslēgts ar visiem darbiniekiem. To, ka viņiem ir noslēgts rakstisks darba līgums norādīja 86% strādājošo Latvijas iedzīvotāju. Tiesa, tikai 67% no iedzīvotājiem, kam rakstisks darba līgums ir noslēgts, norādīja, ka labi pārzina tā saturu. Vaicāti, vai līguma normas tiek ievērotas, 66% iedzīvotāju aptaujas ietvaros aptaujāto darbinieku un 81% darba devēju aptaujas dalībnieku atzīmēja, ka tās tiek stingri ievērotas.

Jāatzīmē, ka 95% aptaujāto darba devēju norādīja, ka ir nepieciešams rakstisks darba līgums, tomēr par sabiedrības attieksmi liecina fakts, ka 16% darba devēju un 22% iedzīvotāju atzina, ka darba līgums ir tikai formalitāte. Turklāt 31% iedzīvotāju norādīja, ka būtu gatavi strādāt arī bez rakstiska darba līguma.

Pētījuma ietvaros tika noskaidrota arī attieksme pret **darba koplīgumu**. To, ka viņu uzņēmumā ir noslēgts darba koplīgums, norādīja 33% iedzīvotāju aptaujas ietvaros aptaujāto darbinieku un darba devēju (75% atzina, ka tas tiek stingri ievērots), bet darba devēju aptaujas ietvaros to norādīja 14% respondentu (84% atzīmēja, ka tas tiek stingri ievērots).

Par iedzīvotāju pielaidīgo attieksmi pret darba tiesisko attiecību neievērošanu liecina arī fakts, ka 38% būtu gatavi atteikties no ikgadējā atvaļinājuma, 37% piekristu strādāt arī tad, ja par viņu netiktu pilnībā nomaksāti sociālie nodokļi, bet 15% piekristu strādāt virsstundas, par kurām netiek īpaši maksāts. Jāpiebilst, ka 22% aptaujāto darba devēju uzskata, ka lielākajai daļai darbinieku ir vienaldzīgi darba tiesisko attiecību jautājumi un 23% uzskata, ka tas neinteresē arī valsts iestādes. Tiesa, tikai 12% aptaujāto darba devēju uzskata, ka, gadījumā, ja darbinieks pats neinteresējas par savām tiesībām, tas nav jādara arī darba devējam. Par darba devēju attieksmi pret darba tiesiskajām

attiecībām liecina arī fakts, ka 51% no viņiem nepieciešamības gadījumā piekristu neiet ikgadējā atvaļinājumā, bet 86% norāda, ka ir riskanti pieņemt darbinieku bez noteikta pārbaudes laika.

Lai gan aptaujātie darbinieki pielaidīgu attieksmi pret darba laika pārkāpumiem demonstrēja retāk nekā pret iespēju neizmantot atvaļinājumu, sociālo nodokļu nemaksāšanu u.c., atbildot uz jautājumu par pēdējo 2 gadu laikā pieredzētajiem pārkāpumiem, visbiežāk tika pieminēti tieši darba laika pārkāpumi (14%). Vairāk nekā 1/10 aptaujāto iedzīvotāju norādīja, ka pēdējo 2 gadu laikā ir saskārušies ar situāciju, ka netiek pilnībā samaksāts par darbu (t.sk. virsstundām, naktsdarbu) (14%), ir bijuši pārkāpumi algu izmaksā (12%), ir bijis jāveic līgumā neparedzēti darbi (12%) un netiek maksāti nodokļi (10%). To, ka šajā laikā nav saskārušies ar darba tiesību pārkāpumiem, atzina 57% aptaujāto iedzīvotāju.

Jāatzīmē, ka risinot darba tiesiskās attiecības, iedzīvotāji visbiežāk censtos tās atrisināt pārrunās ar darba devēju (60%). Sūdzību (piem., tiesībsargājošajām iestādēm, masu medijiem) iesniegtu 18% aptaujāto, atlūgumu – 12%, bet 5% norādīja, ka viņi nekā nereaģētu. Vaicāti, kam tieši viņi varētu iesniegt sūdzību, respondenti, kuri darba tiesisko attiecību strīdus risinātu šādā veidā, visbiežāk norādīja, ka vērstos VDI (54%). Tiesā vērstos 32%, bet Valsts cilvēktiesību birojā – 23% iedzīvotāju.

Savukārt darba devēji, vaicāti, kas parasti tiek darīts, ja darbinieks neievēro darba līguma nosacījumus, visbiežāk atbildēja, ka tiek izteikts mutisks aizrādījums (77%). 38% aptaujāto minēja, ka tiek izteikts rakstisks brīdinājums, rājiens, bet 29% norādīja, ka darbinieks tiek atlaists. Jāpiebilst, ka 12% respondentu norādīja, ka tiek panākts, lai šāds darbinieks aiziet pēc paša vēlēšanās.

Vaicāti, cik viegli vai grūti ir ievērot Latvijas likumdošanā noteiktās tiesiskās attiecības, 27% aptaujāto darba devēju norādīja, ka tās ir grūti ievērot. Galvenās grūtības rada problēmas ar normatīvajiem aktiem (neskaidrības pretrunas, izmaiņas), finansiālie apsvērumi, informācijas trūkums, darbinieku attieksme un pastāvošā birokrātija.

Attieksme pret darba aizsardzības jautājumiem

Raksturojot iedzīvotāju **saskarsmi ar kaitīgiem apstākļiem darbā**, jāatzīmē, ka visbiežāk vērojamas tādas parādības kā troksnis, neērta poza darbā, fiziski smags darbs, netīrs gaiss. Aptaujātie salīdzinoši biežāk norādīja, ka negatīvu attieksmi uz viņu veselību ir atstājis fiziski smags darbs, neērta poza darbā, netīrs gaiss un troksnis (citu faktoru negatīvu ietekmi pieminēja mazāk nekā 5%).

Jāatzīmē, ka 50% no iedzīvotājiem, kuri norādīja, ka viņiem nākas saskarties ar kaitīgiem darba apstākļiem, atbildēja, ka viņiem netiek nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes.

Arī aptaujātie darba devēji visbiežāk par kaitīgajiem darba apstākļiem, ar ko saskaras viņu darbinieki, atzina troksni, fiziski smagu darbu, neērtu pozu darbā un netīru gaisu. Saskaņā ar aptaujas datiem, 38% no darba devējiem, kuru darbinieki saskaras ar kaitīgiem darba apstākļiem, atzina, ka netiek nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes.

Pētījuma ietvaros tika uzdoti arī jautājumi par to, vai darba vietā notiek **instruktāžas** par darba drošības jautājumiem. Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka 11% aptaujāto vispār nav bijis instruktāžu, un arī 11% respondentu darba devēju aptaujā atzina, ka instruktāžu par darba drošības jautājumiem nav. Jāpiebilst, ka 62% no strādājošajiem iedzīvotājiem norādīja, ka pēdējā gada laikā ir notikusi vismaz viena instruktāža par darba drošības jautājumiem, bet to, ka instruktāžas notiek vismaz reizi gadā, minēja 59% aptaujāto darba devēju.

Jāatzīmē, ka 44% aptaujāto iedzīvotāju zināja, ka viņu uzņēmumā ir vadības nozīmēts **darba aizsardzības speciālists**, un 26% atzīmēja, ka viņu darbavietā ir arī **izvēlēta darbinieku uzticības persona** darba aizsardzības jautājumos. Savukārt darba devēju aptaujā 65% respondentu norādīja, ka viņu uzņēmumā ir vadības nozīmēts darba aizsardzības speciālists, bet 30% – ka uzņēmumā ir darbinieku izvēlēta uzticības persona.

Raksturojot **darba drošības pasākumus uzņēmumā**, 35% aptaujāto iedzīvotāju un 48% uzņēmēju norādīja, ka uzņēmumā *‘vienmēr’* tiek ievēroti darba drošības un aizsardzības pasākumi.

Atbildot uz jautājumu par nelaimes **gadījumiem darbā** pēdējo 2 gadu laikā, 14% aptaujāto iedzīvotāju atzīmēja, ka ir bijuši 1-2 nelaimes gadījumi, bet 3% norādīja, ka ir bijuši vairāk nekā 2 nelaimes gadījumi. Savukārt no aptaujātajiem darba devējiem 1-2 nelaimes gadījumus pieminēja 8% respondentu, bet to, ka bijuši vairāk nekā 2 nelaimes gadījumi, atzina mazāk par 1% aptaujāto.

Raksturojot, **kas tika darīts pēc nelaimes gadījuma**, 20% iedzīvotāju, kuru uzņēmumā šāds nelaimes gadījums bija noticis, atzīmēja, ka *‘netika darīts nekas’*. Darba devēju aptaujā šo atbildes variantu izvēlējās 2%. Saskaņā ar pētījuma datiem, gan iedzīvotāju, gan darba devēju aptaujā visbiežāk norādīts, ka nelaimes gadījumam sekoja instrukcija par darba drošības jautājumiem (attiecīgi: 45% un 76%). Retāk atzīmēts, ka notika pārrunas par šo gadījumu (iedzīvotāji: 44%, darba devēji: 64%), minēts, ka sāka rūpīgāk sekot līdzi, lai darbinieki ievēro darba drošības noteikumus (iedzīvotāji: 33%, darba devēji: 62%), bet tikai 12% iedzīvotāju un 31% darba devēju atzīmēja, ka tika uzlaboti darba apstākļi.

Analizējot **iedzīvotāju attieksmi pret darba drošības pasākumiem**, jāatzīmē, ka 50% aptaujāto gadījumā, ja darba devējs nenodrošinātu darba aizsardzības pasākumus, prasītu darba devējam nodrošināt darba aizsardzības pasākumus. Krasākus mērus iedzīvotāji izvēlētos retāk – 21% atteiktos strādāt līdz piemērotu darba apstākļu nodrošināšanai, bet sūdzību par darba aizsardzības pasākumu neievērošanu iesniegtu 8%. Interesanti, ka 20% aptaujāto iedzīvotāju norādīja, ka viņi paši sevi nodrošinātu par nepieciešamajiem darba aizsardzības līdzekļiem. Saskaņā ar aptaujas datiem, iedzīvotāji, kuri būtu gatavi iesniegt sūdzību par darba apstākļu neievērošanu, visbiežāk (61%) vērstos Valsts darba inspekcijā. Citas institūcijas (Valsts cilvēktiesību biroju, arodbiedrības, tiesu, masu medijus u.c.) minējuši jau mazāk nekā 1/4 aptaujāto.

Par darba devēju attieksmi liecina fakts, ka 8% aptaujāto darba devēju ir veikuši **aprēķinus, cik varētu izmaksāt nelaimes gadījums darbā**. 32% atzīmēja, ka viņiem ir priekšstats, cik lielas varētu būt izmaksas šādā gadījumā, bet 55% atzina, ka viņiem šādas informācijas nav.

Jautāti, cik viegli vai grūti viņiem ir ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzību, 30% aptaujāto darba devēju atzīmēja, ka šīs normas ir grūti ievērot. Raksturojot grūtības, ar kādām jā sastopas, lai nodrošinātu darba aizsardzības normu ievērošanu, darba devēji visbiežāk (16%) minēja finansiālos apsvērumus. 8% norādīja arī uz problēmām ar normatīvajiem aktiem, bet 4% minēja darbinieku attieksmi un arī informācijas trūkumu. Citus iemeslus minēja mazāk nekā 3% respondentu.

Attieksme pret Valsts darba inspekciju un informētība par to

Raksturojot attieksmi pret Valsts darba inspekciju, 31% aptaujāto iedzīvotāju un 22% darba devēju atzīmēja, ka viņiem ir pozitīvas izjūtas, dzirdot vārdus *‘Valsts darba inspekcija’*. To, ka izjūtas ir negatīvas, atzīmēja 8% iedzīvotāju un 21% darba devēju.

Analizējot **priekšstatus par Valsts darba inspekciju**, jāatzīmē, ka vairākums iedzīvotāju (67%) un darba devēju (69%) piekrīt, ka vēršoties VDI, var atrisināt problēmas, kas saistītas ar darba aizsardzības un tiesiskajiem jautājumiem. Vairāk nekā puse iedzīvotāju (56%) un darba devēju (67%) VDI darbiniekus uzskata par kompetentiem, bet jāatzīmē, ka apgalvojumam par to, ka VDI darbinieki vēlas risināt iedzīvotāju problēmas, piekrituši ir mazāk nekā puses iedzīvotāju un darba devēju (attiecīgi: 44% un 34%). Interesanti, ka uz pozitīvu pieredzi – VDI atrisināja paša vai pazīstamu cilvēku problēmas – norādīja 20% aptaujāto iedzīvotāju un 33% darba devēju.

Novērtējot dažādu stereotipu izplatību sabiedrībā, jāatzīmē, ka 26% iedzīvotāju un 29% darba devēju piekrīt apgalvojumam, ka VDI bieži tiek izmantots par līdzekli, lai atriebtos darba devējiem. Savukārt to, ka VDI bieži tiek izmantots, lai atriebtos konkurentiem, uzskata 25% iedzīvotāju un 20% darba devēju.

Saskaņā ar pētījuma datiem, 21% iedzīvotāju un 24% darba devēju atbalsta domu, ka VDI vajadzētu palielināt finansējumu, tomēr jāatzīmē, ka 58% iedzīvotāju un 64% darba devēju atturējās paust savu viedokli šajā jautājumā.

Pētījums liecina, ka VDI sabiedrībai galvenokārt saistās ar darba tiesisko attiecību ievērošanas uzraudzību un kontroli un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību uzraudzību un kontroli – to, ka tās ir VDI funkcijas, zināja vairāk nekā puse iedzīvotāju un vairāk nekā 3/4 darba devēju. Citas VDI funkcijas (nelaimes gadījumu darbā izmeklēšana, darba līgumu un koplīgumu pildīšanas kontrole, darba vides kontrole u.c.) gan iedzīvotāji, gan darba devēji identificēja retāk.

Aptauju ietvaros tika novērtēta arī informētība par VDI. Jāatzīmē, ka 15% aptaujāto iedzīvotāju un 1% darba devēju norādīja, ka viņi nav dzirdējuši par VDI, bet 37% iedzīvotāju un 10% darba devēju atzina, ka ir dzirdējuši par šo institūciju, bet neko tuvāk nezina. Salīdzinoši biežāk respondenti sevi atzina par informētiem par to, kādos gadījumos var griezties VDI (iedzīvotāji: 26%, darba devēji: 51%), kur var iegūt informāciju par VDI (iedzīvotāji: 20%, darba devēji: 45%), VDI funkcijas un pienākumi (iedzīvotāji: 19%, darba devēji: 53%). Retāk norādīts, ka zināmas ir VDI tiesības un pilnvaras (iedzīvotāji: 13%, darba devēji: 41%), bet salīdzinoši neliela daļa atbildēja, ka ir informēti par VDI darba rezultātiem (iedzīvotāji: 4%, darba devēji: 10%). Jāpiebilst, ka jautāti par pēdējā gada laikā pamanītajām VDI aktivitātēm, 18% darba devēju atbildēja, ka ir pamanījuši VDI darbības, izmeklējot dažādus negadījumus darbā, bet citas aktivitātes (semināru organizēšana izstādes *'Drošam darbam'* ietvaros, inspicēšanas un informēšanas kampaņa būvniecībā, Eiropas nedēļa drošībai un veselībai darbā u.c.) ir pamanījuši mazāk nekā 10% aptaujāto darba devēju.

Raksturojot, **kur tiek gūta informācija par VDI**, jāatzīmē, ka darba devēju biežāk minētie informācijas avoti ir normatīvie akti (31%), VDI inspektoru vizītes uzņēmumos (27%), VDI mājas lapa (26%) un centrālā prese (26%) (citus informācijas avotus minēja mazāk nekā 1/4 aptaujāto), bet iedzīvotāji visbiežāk norādīja, ka informāciju par VDI ir ieguvuši no televīzijas (19%), centrālās preses (16%), darba vietā (15%) un no neformāliem kanāliem (radi, draugu, paziņas) (13%). Citus informācijas avotus pieminēja mazāk nekā 10% iedzīvotāju.

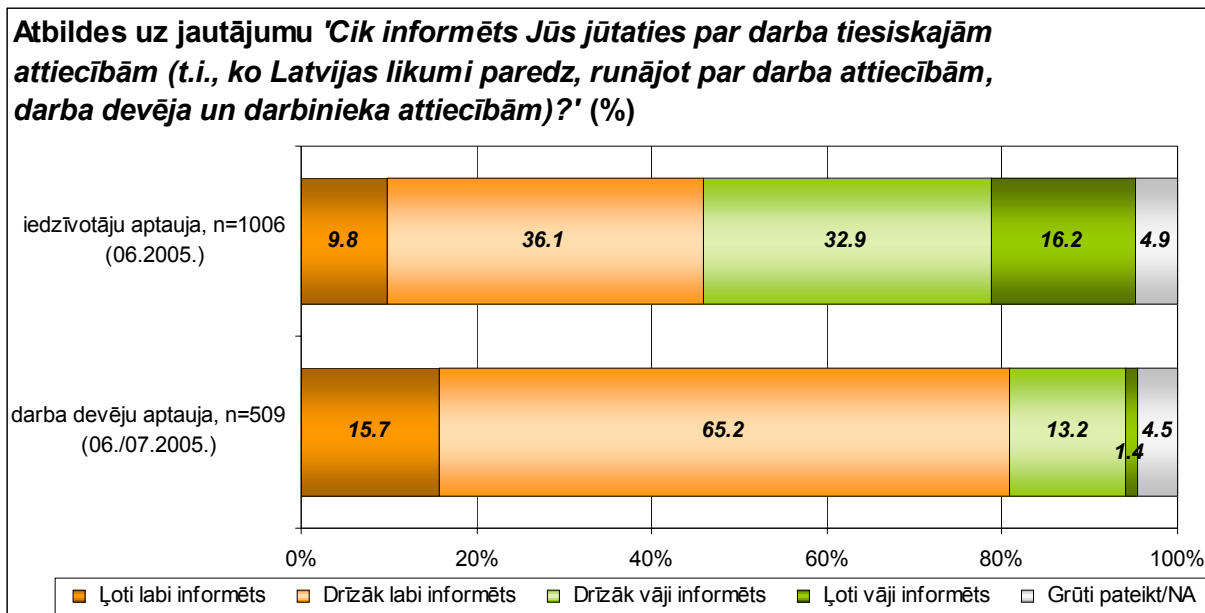
1. Informētība un informācijas avoti par darba tiesiskajām attiecībām un darba aizsardzību

Pētījums ietvaros tika noskaidrota respondentu informētība par darba tiesiskajām attiecībām un darba aizsardzības jautājumiem, kā arī līdz šim izmantotie un vēlami informācijas avoti.

1.1. Informētība par darba tiesiskajām attiecībām

Gan iedzīvotāju aptaujas, gan darba devēju aptaujas ietvaros respondentiem tika lūgts novērtēt savu informētības līmeni par darba tiesiskajām attiecībām, kā arī atzīmēt, kurās jomās viņi jūtas informēti par darba tiesisko attiecību regulējumu, un par kurām jomām būtu nepieciešama informācija.

Nākamajā grafikā apkopoti aptauju dati par atbildēm uz jautājumu *‘Cik informēts Jūs jūtaties par darba tiesiskajām attiecībām (t.i., ko Latvijas likumi paredz, runājot par darba attiecībām, darba devēja un darbinieka attiecībām)?’*

Pētījuma rezultāti liecina, ka sevi par kopumā informētiem (atbildes *‘ļoti labi informēts’* un *‘drīzāk labi informēts’*) darba tiesisko attiecību jomā atzinuši 46% no Latvijas iedzīvotājiem.

Atzinīgāk savu informētības līmeni vērtējuši darba devēju aptaujas dalībnieki – sevi par kopumā informētiem atzina 81%, tiesa, atbildi *‘ļoti labi informēts’* atzīmēja tikai 16% respondentu.

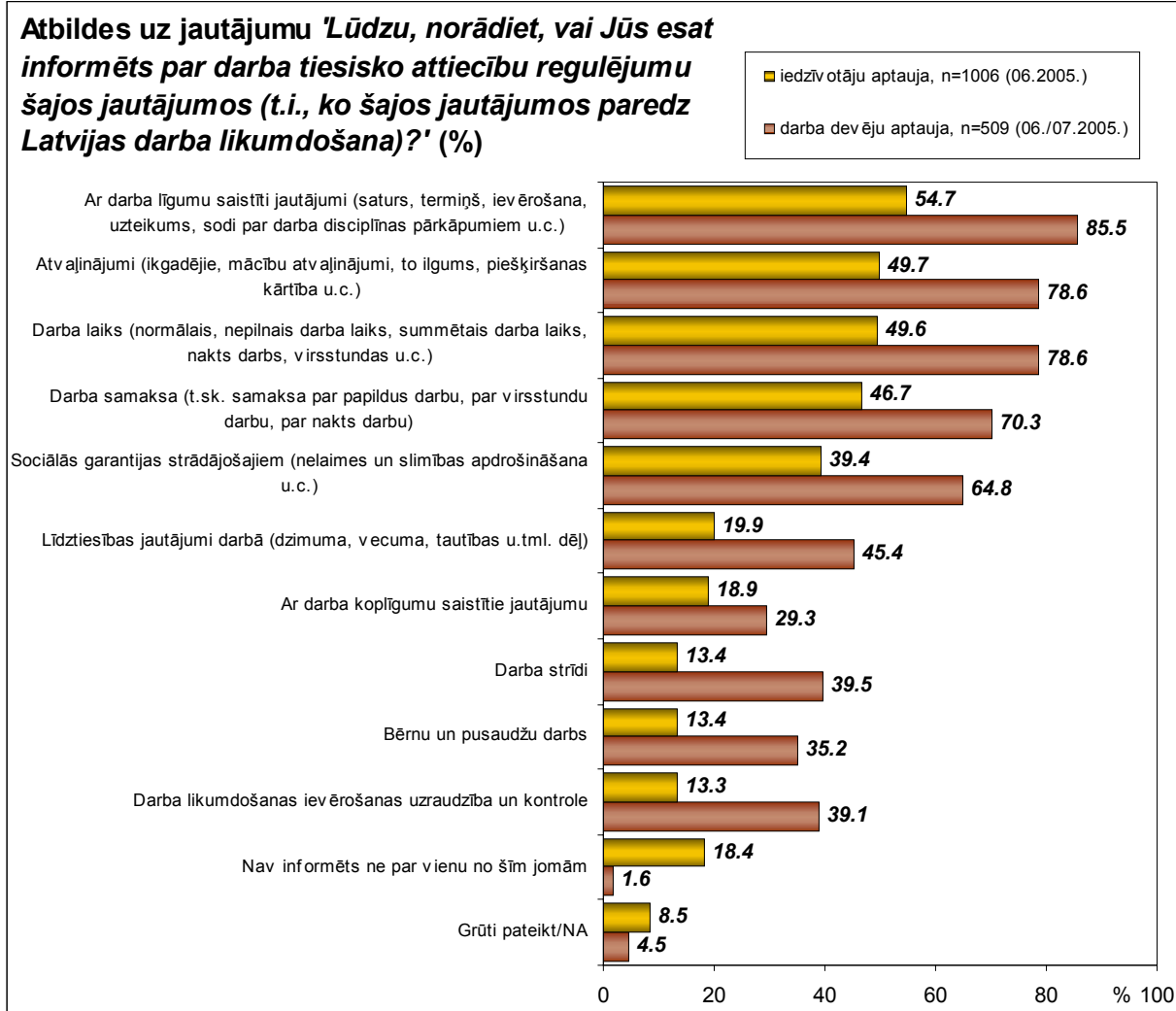
Raksturojot iedzīvotāju aptaujas datus sociāldemogrāfiskajās grupās, jāatzīmē, ka vairāk nekā puse no strādājošajiem jutušies kopumā informēti par darba tiesiskajām attiecībām, bet no nestrādājošiem to norādīja tikai aptuveni 1/5 respondentu. Jāpiebilst, ka valsts sektorā nodarbinātie sevi par informētiem šajā jomā atzinuši biežāk nekā privātajā sektorā nodarbinātie. Analizējot situāciju dažādās nozarēs, var konstatēt, ka biežāk nekā caurmērā sevi par informētiem atzinuši iedzīvotāji, kuri strādā tādās jomās kā transports, glabāšana un sakari, valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana, izglītība, veselība un sociālā aprūpe. Aptaujas dati liecina, ka biežāk nekā caurmērā sevi par kopumā

informētiem atzinuši arī strādājošie, kuri ir arodbiedrības biedri, un tie, kuri strādā uzņēmumos ar lielāku darbinieku skaitu (vairāk nekā 10 darbinieki).

Salīdzinot atbildes citās sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā sevi par kopumā informētiem atzinuši iedzīvotāji vecumā no 35 līdz 44 gadiem, respondenti ar augstāko izglītību, latvieši, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, aptaujātie, kas veic individuālo darbu, iedzīvotāji ar vidēji augstiem un augstiem ienākumiem, Kurzemē, Latgalē un Pierīgā dzīvojošie, kā arī aptaujas dalībnieki citās pilsētās (ne Rīgā).

Saskaņā ar darba devēju aptaujas rezultātiem, valsts sektoram piederošo uzņēmumu pārstāvji sevi par kopumā informētiem atzinuši biežāk nekā respondenti privātajā sektorā. Raksturojot situāciju dažādās nozarēs, jāatzīmē, ka biežāk nekā caurmērā informēti par darba tiesiskajām attiecībām jutušies darba devēji lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā un būvniecībā. Biežāk nekā caurmērā sevi par informētiem atzinuši arī respondenti no uzņēmumiem, kuros darbinieku skaits ir 10 vai vairāk cilvēki, kā arī darba devēju organizācijas biedri un aptaujātie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Pētījuma ietvaros respondentiem tika lūgts arī detalizētāk norādīt, par kuriem darba tiesisko attiecību regulēšanas jautājumiem viņi jūtas informēti.

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Kā redzams, darba devēju aptaujas dalībnieki par visām minētajām jomām informēti jutušies biežāk nekā Latvijas iedzīvotāji kopumā.

Gan iedzīvotāju aptaujā, gan darba devēju aptaujā 3 jomas, par kurām respondenti biežāk jutušies informēti, ir ar darba līgumu saistītie jautājumi (attiecīgi 55% un 86%), atvaļinājumi (attiecīgi 50% un 79%) un darba laiks (attiecīgi 50% un 79%). Iedzīvotāju aptaujā respondenti visretāk norādījuši, ka ir informēti par darba strīdiem (13%), bērnu un pusaudžu darbu (13%), darba likumdošanas ievērošanas uzraudzību un kontroli (13%), bet darba devēju aptaujas dalībnieki visretāk no minētajām jomām atzīmējuši ar darba koplīgumu saistītos jautājumus (29%).

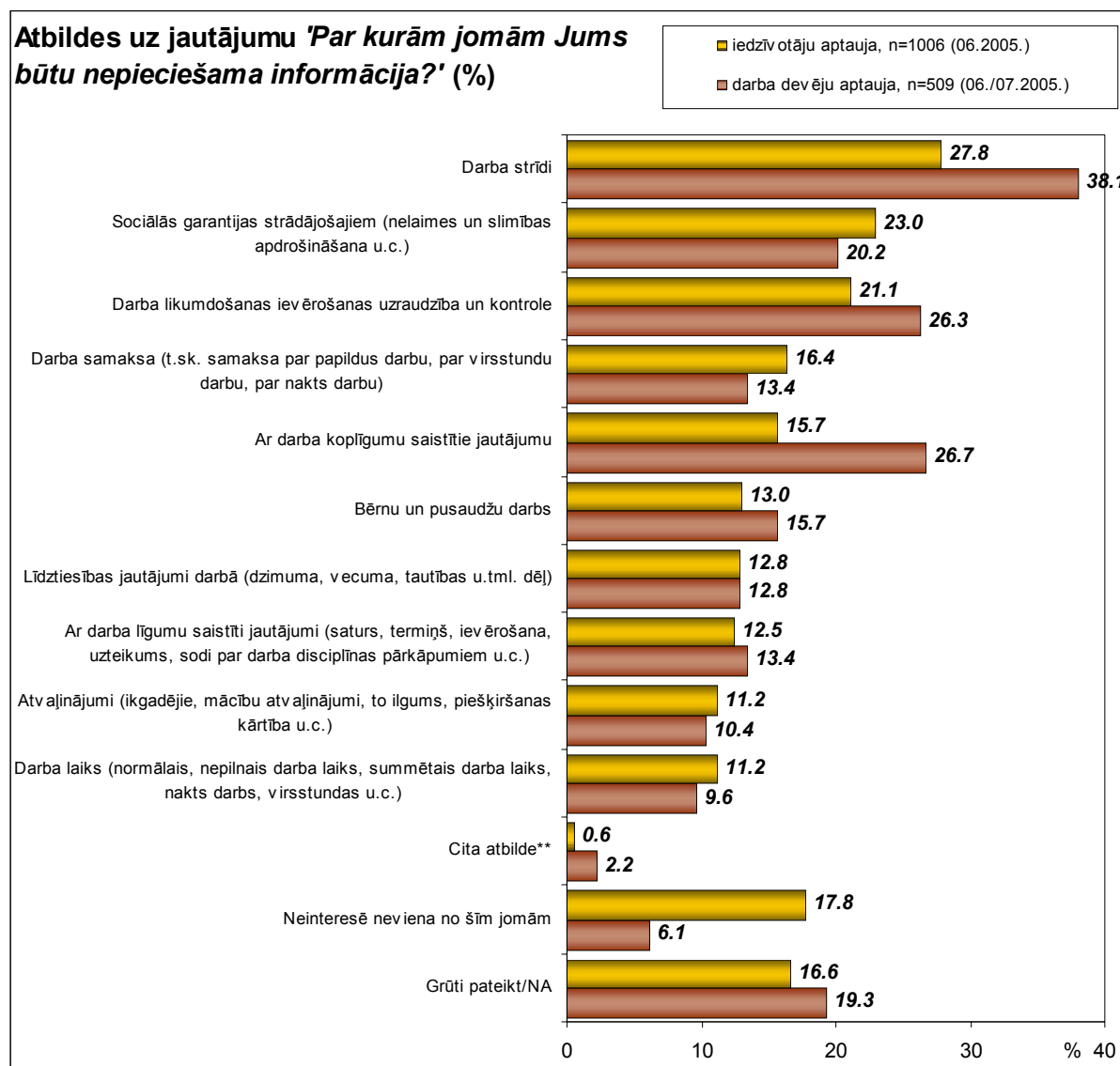
Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, iedzīvotāju un darba devēju aptaujas dalībnieki, kuri norādīja, ka ir kopumā labi informēti par darba tiesiskajām attiecībām, sevi par informētiem visos uzskaitītajos darba tiesisko attiecību jautājumos atzina ievērojami biežāk nekā tie, kuri sevi uzskatīja par kopumā vāji informētiem. Tiesa, darba devēju aptaujas rezultātos minētās atšķirības nav tik lielas kā iedzīvotāju aptaujā.

Raksturojot iedzīvotāju aptaujas datus sociāldemogrāfiskajās grupās, jāatzīmē, ka strādājošie respondenti to, ka ir informēti par minētajiem jautājumiem, norādījuši biežāk nekā nestrādājošie. Visās uzskaitītajās jomās sevi par informētiem biežāk nekā caurmērā atzinuši iedzīvotāji ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi un aptaujātie ar augstiem ienākumiem. Jāpiebilst, ka no strādājošajiem biežāk nekā caurmērā sevi par informētiem atzinuši arodbiedrību biedri, aptaujātie, kuri strādā veselības un sociālās aprūpes nozarē, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar lielāku darbinieku skaitu (gandrīz visas jomas biežāk nekā caurmērā minējuši aptaujātie, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu 50 cilvēki un vairāk).

Atbildi *‘nav informēts ne par vienu no šīm jomām’* biežāk nekā caurmērā atzīmējuši iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 24 gadiem un tie, kuri vecāki par 55 gadiem, respondenti ar pamatizglītību, citu tautību pārstāvji, aptaujas dalībnieki bez LR pilsonības, nestrādājošie, pensionāri, skolnieki, studenti, māsasimnieces, bezdarbnieki, aptaujātie ar zemiem ienākumiem, Vidzemē un Latgalē dzīvojošie, respondenti lauku apvidos, kā arī strādājošie, kuri nav arodbiedrību biedri, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā, būvniecībā nodarbinātie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar nelielu (2-4 cilvēki) vai vidēju (25-49 cilvēki) darbinieku skaitu.

Analizējot darba devēju aptaujas rezultātus, var konstatēt, ka par lielāko daļu no uzskaitītajām jomām biežāk nekā caurmērā informēti jutušies respondenti no valsts sektora uzņēmumiem, darba devēji būvniecībā, aptaujātie no uzņēmumiem, kuros strādā 25 un vairāk cilvēki, darba devēju organizāciju biedri, un darba devēji, kuru uzņēmumos ir arodbiedrības.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par atbildēm uz jautājumu *'Par kurām jomām būtu nepieciešama informācija?'*

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *'Cita atbilde'* iedzīvotāju aptaujā minēts: *'par darbu ārzemēs'* (minēts 1 reizi); *'uzņēmuma finanšu atskaite'* (minēts 1 reizi); *'visa informācija nākotnē'* (minēts 1 reizi); *'respondents pārzina visas jomas'* (minēts 3 reizes); darba devēju aptaujā minēts: *'informēt par visu'* (minēts 2 reizes); *'atbildība par nodarījumiem'* (minēts 1 reizi); *'gribētu darba grāmatu'* (minēts 1 reizi); *'jaunie speciālisti, brīvie prakses studenti'* (minēts 1 reizi); *'juristu pakalpojumi'* (minēts 1 reizi); *'likumdošana par invalīdu pieņemšanu darbā'* (minēts 1 reizi); *'nav laika'* (minēts 1 reizi); *'par visiem jautājumiem esmu informēts'* (minēts 1 reizi); *'starpautiskās darba tiesības'* (minēts 1 reizi); *'uzņēmumā ir nozīmēta persona, kas atbild par šiem jautājumiem'* (minēts 1 reizi).

Gan iedzīvotāju aptaujas, gan darba devēju aptaujas dalībnieki visbiežāk (attiecīgi 28% un 38%) norādījuši, ka būtu nepieciešama informācija par tādu jomu kā darba strīdi. Latvijas iedzīvotāju vidū otrā biežāk minētā joma bija sociālās garantijas strādājošajiem (23%), bet darba devēju aptaujas dalībnieku vidū otra biežāk nosauktā joma ir ar darba koplīgumu saistītie jautājumi (27%). Trešā biežāk minētā sfēra abās aptaujās ir darba likumdošanas ievērošanas uzraudzība un kontrole (iedzīvotāju aptaujā: 21%; darba devēju aptaujā: 26%).

Jomas, par kurām visretāk norādīts, ka nepieciešama informācija, ir atvaļinājumi un darba laiks (šīs jomas abās aptaujās minēja aptuveni 1/10 respondentu).

Interesanti atzīmēt, ka darba devēju aptaujas dalībnieki, kuri sevi atzina par kopumā vāji informētiem darba tiesisko attiecību regulēšanas jautājumos, par visām uzskaitītajām jomām to, ka viņiem būtu nepieciešama šāda informācija, norādīja biežāk nekā respondenti, kuri sevi uzskatīja par kopumā labi informētiem. Savukārt Latvijas iedzīvotāju aptaujā respondenti, kuri sevi atzina par vāji informētiem, biežāk nekā caurmērā norādīja, ka vēlētos saņemt informāciju par tādām sfērām kā ar darba līgumu saistīti jautājumi, sociālās garantijas strādājošajiem, darba laiks, atvaļinājumi un darba samaksa, bet iedzīvotāji, kuri sevi atzina par labi informētiem, biežāk nekā 'vāji informētie' norādīja, ka nepieciešama informācija par darba strīdiem un darba likumdošanas ievērošanas uzraudzību un kontroli.

Saskaņā ar iedzīvotāju aptaujas datiem, par lielāko daļu no uzskaitītajām jomām to, ka būtu nepieciešama informācija, norādījuši respondenti vecumā no 18 līdz 34 gadiem, skolnieki, studenti, Latgalē dzīvojošie, kā arī būvniecības nozarē strādājošie.

To, ka *'neinteresē neviena no šīm jomām'* biežāk nekā caurmērā atzīmējuši iedzīvotāji, kuri vecāki par 55 gadiem, aptaujas dalībnieki ar pamatizglītību, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, pensionāri, bezdarbnieki, aptaujātie ar vidēji augstiem ienākumiem. No strādājošajiem to, ka viņus šie jautājumi neinteresē, biežāk nekā caurmērā norādījuši aptaujātie, kuri nodarbināti tādās jomās kā lauksaimniecība un mežsaimniecība, transports, glabāšana un sakari, sabiedriskie, sociālie un individuālie pakalpojumi, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar nelielu (ne vairāk kā 4 cilvēki) vai ļoti lielu (250 cilvēki vai vairāk) darbinieku skaitu.

Raksturojot darba devēju aptaujas datus, jāatzīmē, ka par lielāko daļu no uzskaitītajām jomām biežāk nekā caurmērā interesi paiduši to uzņēmumu pārstāvji, kuri darbojas viesnīcu un restorānu nozarē.

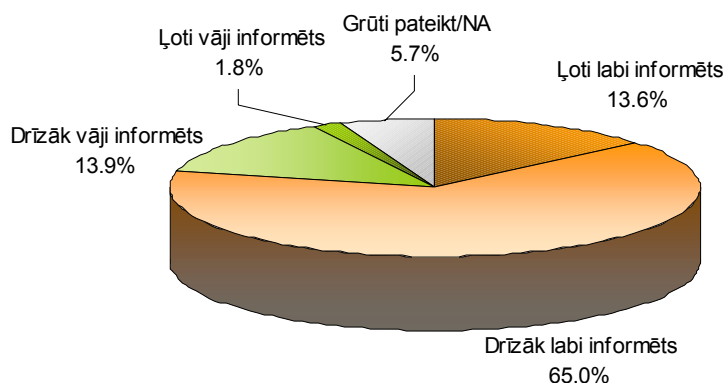
Atbildi *'neinteresē neviena no šīm jomām'* biežāk nekā caurmērā minējuši darba devēji transporta, glabāšanas un sakaru nozarē.

1.2. Darba devēju informētība par darba aizsardzības jautājumiem

Darba devēju aptaujā respondentiem lūdza novērtēt savu informētību par darba aizsardzības jautājumiem kopumā, raksturot, par kuriem aspektiem šajā jomā viņi ir informēti, un par kuriem aspektiem visvairāk būtu vajadzīga informācija.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par darba devēju atbildēm uz jautājumu *‘Cik informēts Jūs jūtaties par darba aizsardzības jautājumiem?’*

Atbildes uz jautājumu ‘Cik informēts Jūs jūtaties par darba aizsardzības jautājumiem?’ (%) (06./07.2005.)
(darba devēju aptauja, n=509)

Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, gandrīz 4/5 darba devēju (79%) jūtas kopumā labi informēti par darba aizsardzības jautājumiem, tiesa, atbildi *‘ļoti labi informēts’* norādīja 14% respondentu. To, ka jūtas kopumā vāji informēti par darba aizsardzības jautājumiem, atzina 16% darba devēju.

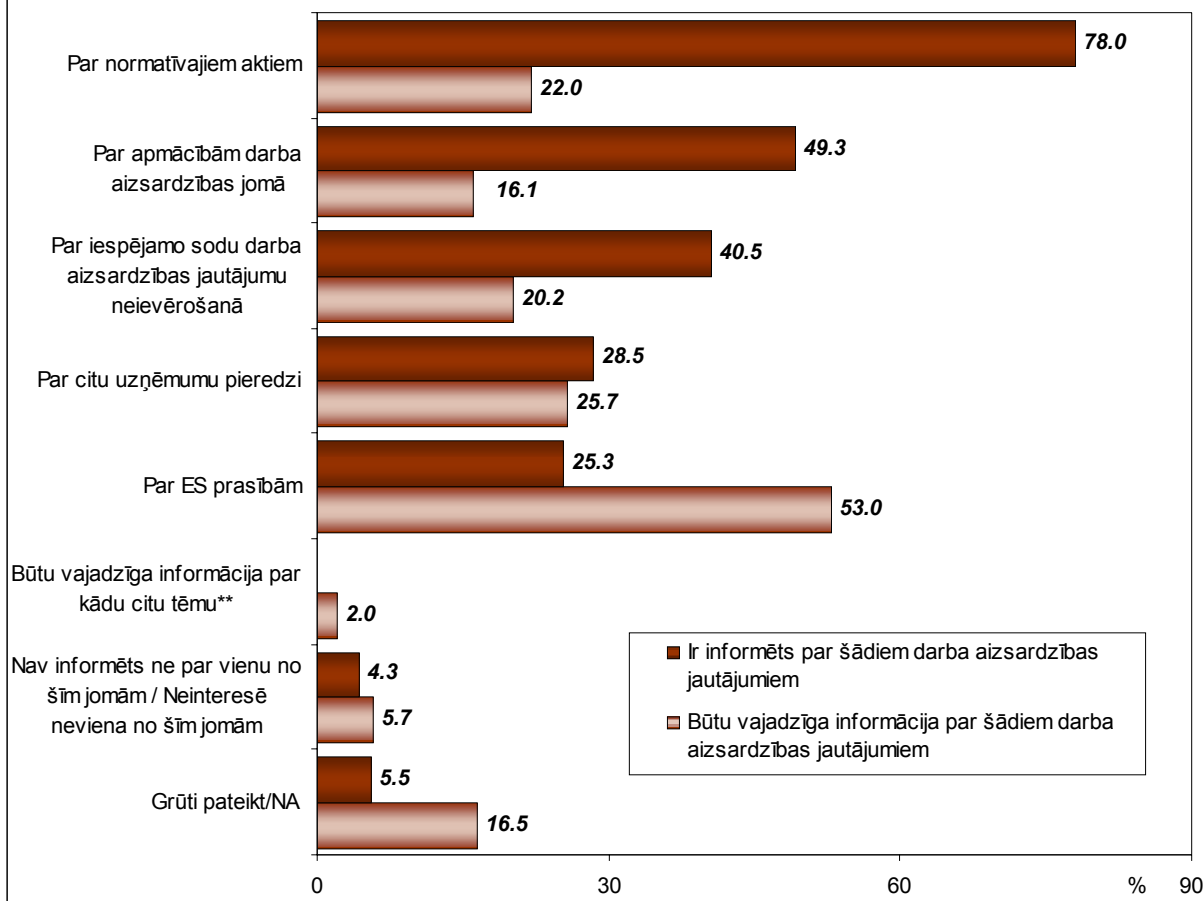
Jāatzīmē, ka no darba devējiem, kuri jūtas labi informēti par darba tiesiskajām attiecībām, arī par darba aizsardzības jautājumiem kopumā labi informēti jutušies 87% respondentu.

Biežāk nekā caurmērā to, ka ir kopumā labi informēti par darba aizsardzības jautājumiem, norādījuši darba devēji valsts sektorā, respondenti būvniecībā, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, lielāku uzņēmumu (vairāk nekā 25 darbinieki) pārstāvji, darba devēju organizāciju biedri un aptaujas dalībnieki no uzņēmumiem, kuros darbojas arodbiedrība.

Savukārt to, ka jūtas kopumā vāji informēti, biežāk nekā caurmērā minējuši darba devēji tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, viesnīcas un restorāni, kā arī nelielu uzņēmumu (2-9 darbinieki) pārstāvji.

Darba devējiem tika lūgts arī detalizētāk raksturot, par kādiem darba aizsardzības jautājumiem viņi ir informēti, un kāda informācija par šo jomu būtu vajadzīga visvairāk. Dati par respondentu atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumiem 'Par kādiem darba aizsardzības jautājumiem Jūs esat informēts?' un 'Kāda informācija par darba aizsardzības jautājumiem būtu vajadzīga visvairāk?' (%) (06./07.2005.) (darba devēju aptauja, n=509)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *'Būtu vajadzīga informācija par kādu citu tēmu'* darba devēju aptaujā minēts: *'atšķirības sodu piemērošanā dažādās valstīs'* (minēts 1 reizi); *'kursi'* (minēts 1 reizi); *'nolikums par konkursiem'* (minēts 1 reizi); *'par higiēnas prasībām'* (minēts 1 reizi); *'par izmaiņām darba aizsardzības jautājumos'* (minēts 1 reizi); *'par topošām izmaiņām likumdošanā'* (minēts 1 reizi); *'praktiski piemēri problēmsituāciju risināšanā'* (minēts 1 reizi); *'specializēta informācija par zivkopības nozari'* (minēts 1 reizi); *'specifika par būvgružiem'* (minēts 1 reizi); *'tam ir juristi'* (minēts 1 reizi).

Lielākā daļa darba devēju (78%) jūtas informēti par normatīvajiem aktiem, kas saistīti ar darba aizsardzību, 49% - par apmācībām darba aizsardzības jomā, 41% - par iespējamo sodu darba aizsardzības jautājumu neievērošanā, un 29% - par citu uzņēmumu pieredzi.

Pētījuma dati liecina, ka darba devējiem trūkst informācijas par ES prasībām darba aizsardzības jomā: par šo jautājumu respondenti visretāk (25%) jutušies informēti, un visbiežāk (53%) norādījuši, ka vajadzīga informācija.

Vairāk nekā 1/5 aptaujāto arī norādījuši, ka informācija visvairāk vajadzīga par citu uzņēmumu pieredzi (26%), par normatīvajiem aktiem (22%) un par iespējamo sodu darba aizsardzības jautājumu neievērošanā (20%).

Salīdzinot atbildes grupās, kas atšķirīgi vērtēja savu informētību par darba aizsardzības jautājumiem, var secināt, ka darba devēji, kuri jūtas labi informēti par darba aizsardzību kopumā, biežāk nekā caurmērā atzina sevi par informētiem arī

katrā no uzskaitītajiem jautājumiem. Savukārt respondenti, kuri jutās kopumā vāji informēti par darba aizsardzības jomu, biežāk nekā caurmērā norādīja, ka ir nepieciešama informācija par visiem minētajiem jautājumiem (tiesa, ne par vienu no sfērām to nenorādīja vairāk kā 60%).

Raksturojot aptaujas datus detalizētāk, jāsecina, ka 'par normatīvajiem aktiem' biežāk nekā caurmērā informēti jutušies darba devēji būvniecībā, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, respondenti no lielākiem uzņēmumiem (vairāk nekā 25 darbinieki), darba devēju organizāciju biedri un aptaujātie, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrība.

To, ka visvairāk būtu vajadzīga informācija 'par normatīvajiem aktiem', biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji valsts sektorā, būvniecības nozares pārstāvji un respondenti no uzņēmumiem ar darbinieku skaitu no 25 līdz 99 cilvēkiem.

'Par apmācībām darba aizsardzības jomā' biežāk nekā caurmērā informēti bijuši darba devēji valsts sektorā, respondenti būvniecības nozarē, lielāku uzņēmumu (vairāk nekā 25 darbinieki) pārstāvji, darba devēju organizāciju biedri un aptaujātie, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrība.

Vairāk informācijas 'par apmācībām darba aizsardzības jomās' vajadzētu darba devējiem valsts sektorā, respondentiem tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, būvniecība, viesnīcas un restorāni, aptaujātajiem no uzņēmumiem ar darbinieku skaitu no 25 līdz 49 cilvēkiem un darba devēju organizāciju biedriem.

Aptaujas dati liecina, ka 'par iespējamo sodu darba aizsardzības jautājumu neievērošanā' biežāk nekā caurmērā informēti jutušies darba devēji būvniecības, viesnīcu un restorānu nozarēs, respondenti no uzņēmumiem, kuros strādā no 10 līdz 24 vai vairāk nekā 50 cilvēki, aptaujas dalībnieki ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri un to uzņēmumu pārstāvji, kuros darbojas arodbiedrības.

Informācija 'par iespējamo sodu darba aizsardzības jautājumu neievērošanā' biežāk nekā caurmērā vajadzīga respondentiem valsts sektorā, darba devējiem tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, būvniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, aptaujātajiem no uzņēmumiem, kuros strādā no 5 līdz 9 vai no 25 līdz 49 darbiniekiem, kā arī darba devējiem Rīgā.

'Par citu uzņēmumu pieredzi' darba aizsardzības jautājumos biežāk nekā caurmērā informēti jutušies darba devēji tādās nozarēs kā būvniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, respondenti no uzņēmumiem, kuros strādā no 10 līdz 24 cilvēkiem, aptaujas dalībnieki Rīgā un darba devēju organizāciju biedri.

Biežāk nekā caurmērā to, ka visvairāk vajadzīga informācija 'par citu uzņēmumu pieredzi', norādījuši respondenti viesnīcu un restorānu nozarē, darba devēji uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 25 līdz 99 cilvēkiem, darba devēju organizāciju biedri un aptaujātie, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrības.

Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, 'par ES prasībām' biežāk nekā caurmērā informēti jutušies darba devēji būvniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, respondenti uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 25 līdz 99 cilvēkiem, aptaujātie Rīgā un darba devēju organizāciju biedri.

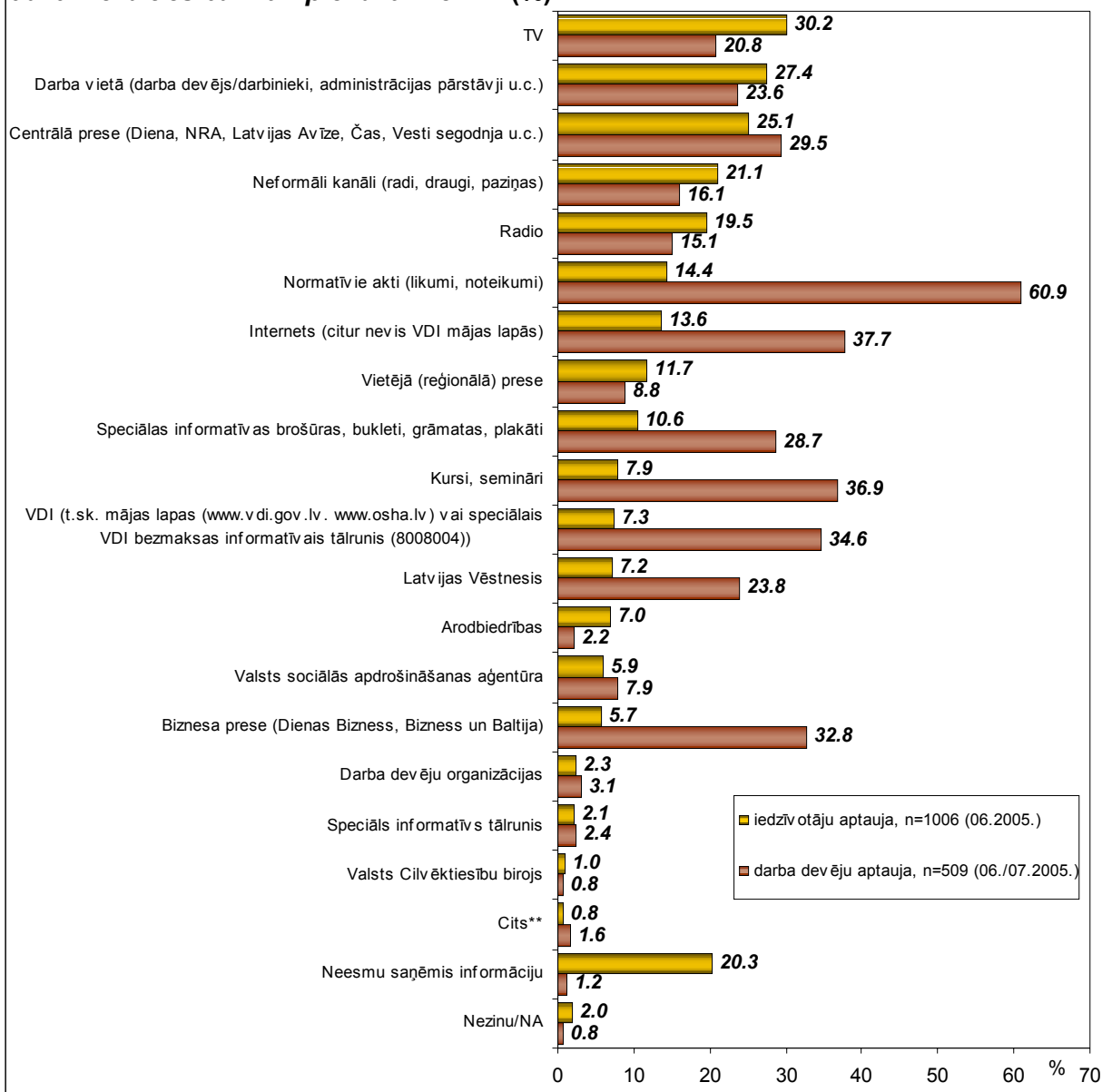
Savukārt to, ka informācija visvairāk vajadzīga 'par ES prasībām', biežāk nekā caurmērā minējuši darba devēji apstrādes rūpniecībā, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, respondenti no uzņēmumiem, kuros strādā no 10 līdz 24 vai no 100 līdz 249 cilvēkiem, darba devēji ārpus Rīgas un aptaujātie, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrība.

1.3. Informācijas avoti par darba tiesisko attiecību regulēšanu

Latvijas iedzīvotāju aptaujas un darba devēju aptaujas ietvaros respondentiem tika lūgts ar raksturot līdz šim izmantotos, kā arī vēlamos informācijas avotus par darba tiesisko attiecību regulēšanu.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par informācijas avotiem, no kuriem aptaujātie parasti iegūst informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu.

Atbildes uz jautājumu 'Lūdzu, atzīmējiet, kur Jūs parasti iegūstat informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu, darba devēja un darbinieka tiesībām un pienākumiem?' (%)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā 'Cits' iedzīvotāju aptaujā minēts: 'mācību iestādē' (minēts 5 reizes); 'konsultācijas ar juristiem' (minēts 2 reizes); 'pie ģimenes ārsta' (minēts 1 reizi); darba devēju aptaujā minēts: 'mācību iestādē' (minēts 3 reizes); 'no uzņēmumu apkalpojošās grāmatvedības firmas' (minēts 2 reizes); 'ir datorizēta informācija' (minēts 1 reizi); 'Latvijas Personālvadības asociācija' (minēts 1 reizi); 'NAIS (Normatīvo aktu informācijas sistēma)' (minēts 1 reizi).

Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, būtiski atšķiras Latvijas iedzīvotāju un darba devēju izmantotie informācijas avoti, lai iegūtu informāciju par darba tiesisko attiecību

regulēšanu. Vairāk nekā 1/5 iedzīvotāju norādīja, ka informāciju par šiem jautājumiem parasti iegūst TV (30%), darba vietā (27%), centrālajā presē (25%) vai no neformāliem kanāliem (21%).

Savukārt darba devēju aptaujā biežāk nosauktie informācijas avoti ir normatīvie akti (61%), internets (38%), kursi, semināri (37%), VDI (35%) un biznesa prese (33%).

Salīdzinoši retāk gan iedzīvotāju aptaujas, gan darba devēju aptaujas dalībnieki norādījuši, ka informāciju parasti iegūst no darba devēju organizācijām (attiecīgi 2% un 3%), speciālā informatīvā tālruņa (abās aptaujās 2%) vai Valsts Cilvēktiesību biroja (abās aptaujās 1%).

Latvijas iedzīvotāji, kuri sevi atzina par kopumā labi informētiem jautājumos par darba tiesisko attiecību regulēšanu, visus uzskaitītos informācijas avotus nosaukuši biežāk nekā tie, kuri sevi uzskatīja par kopumā vāji informētiem. Jāatzīmē, ka darba devēju aptaujas rezultāti neliecina par tik izteiktu sakarību, turklāt darba devēji, kuri sevi atzina par kopumā vāji informētiem šajos jautājumos, biežāk nekā caurmērā minējuši tādus informācijas avotus kā TV, darba vieta un neformāli kanāli.

Analizējot iedzīvotāju aptaujas datus, jāsecina, ka lielāko daļu no minētajiem informācijas avotiem biežāk nekā caurmērā norādījuši respondenti ar augstāko izglītību un vadītāji. Interesanti atzīmēt, ka gados vecāki cilvēki biežāk nekā caurmērā atbildējuši, ka informāciju parasti iegūst no radio vai TV, savukārt gados jaunāki aptaujātie biežāk minējuši internetu. Iedzīvotāji ar augstākiem ienākumiem biežāk nosaukuši tādus informācijas avotus kā centrālā prese un darba vieta, bet aptaujas dalībnieki ar zemākiem ienākumiem biežāk norādījuši, ka informāciju iegūst no vietējās preses un radio. No strādājošajiem respondentiem lielāko daļu no uzskaitītajiem informācijas avotiem biežāk nekā caurmērā minējuši valsts pārvaldes un aizsardzības, obligātās sociālās apdrošināšanas nozarē nodarbinātie.

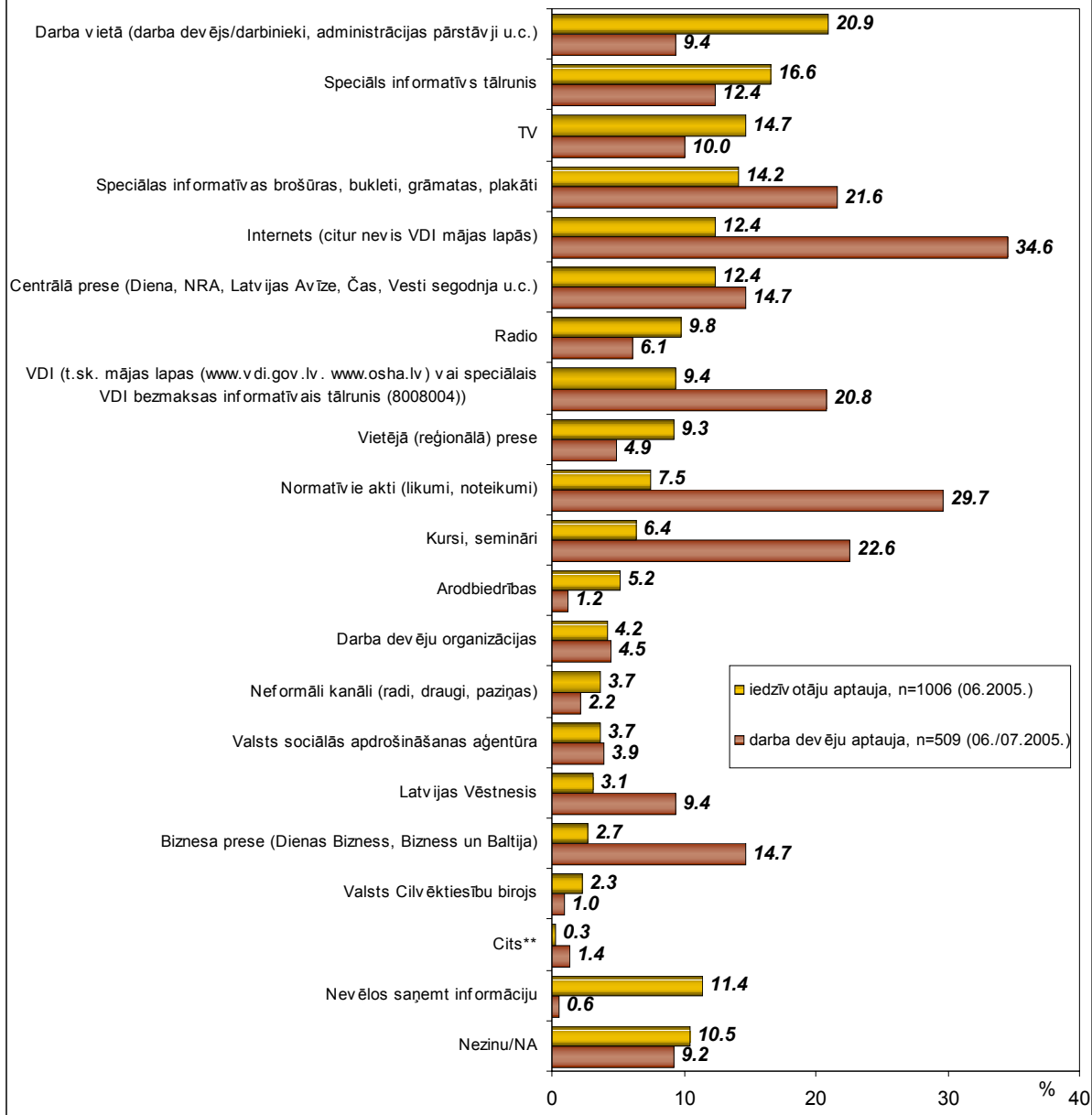
To, ka informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu parasti saņem no *'Valsts darba inspekcijas (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv, www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))'*, biežāk nekā caurmērā norādījuši iedzīvotāji ar augstāko izglītību, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, individuālā darba veicēji, aptaujātie ar vidēji augstiem un augstiem ienākumiem, Pierīgā dzīvojošie, kā arī valsts pārvaldes un aizsardzības, obligātās sociālās apdrošināšanas nozarē strādājošie.

Atbildi *'neesmu saņēmis informāciju'* biežāk nekā caurmērā minējuši iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 24 gadiem un tie, kuri vecāki par 55 gadiem, aptaujas dalībnieki ar pamatizglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, pensionāri, skolnieki, studenti, māsaimnieces, bezdarbnieki, aptaujātie ar zemiem un vidēji zemiem ienākumiem, respondenti Vidzemē un Latgalē, lauku apvidos dzīvojošie, apstrādes rūpniecībā nodarbinātie un sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī nelielos uzņēmumos (ne vairāk kā 4 darbinieki) strādājošie.

Raksturojot darba devēju aptaujas rezultātus, jāatzīmē, ka lielāko daļu no minētajiem informācijas avotiem nosaukuši darba devēji valsts sektorā, kā arī darba devēju organizāciju biedri. Biežāk nekā caurmērā to, ka informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu parasti saņem no *'Valsts darba inspekcijas'*, norādījuši darba devēji tādās nozarēs kā būvniecība un operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, respondenti no uzņēmumiem ar lielāku darbinieku skaitu (vairāk nekā 25 strādājošie), darba devēji ārpus Rīgas, kā arī darba devēju organizāciju biedri.

Nākamajā grafikā apkopoti pētījuma dati par vēlamajiem informācijas avotiem jautājumos par darba tiesisko attiecību regulēšanu, darba devēja un darbinieka tiesībām un pienākumiem.

Atbildes uz jautājumu 'Lūdzu, atzīmējiet, kur Jūs vislabprātāk saņemtu informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu, darba devēja un darbinieka tiesībām un pienākumiem?' (%)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā 'Cits' iedzīvotāju aptaujā minēts: 'bibliotēka' (minēts 1 reizi); 'jāatrod visīsākais ceļš līdz iedzīvotājiem' (minēts 1 reizi); 'nevalstiskās organizācijās' (minēts 1 reizi); darba devēju aptaujā minēts: 'no uzņēmumu apkalpojošās grāmatvedības firmas' (minēts 1 reizes); 'augstskola' (minēts 1 reizi); 'jaunumi uz e-pastu' (minēts 1 reizi); 'jaunumu, likumu, noteikumu izsūtīšana' (minēts 1 reizi); 'Latvijas Personālvadīšanas asociācija' (minēts 1 reizi); 'likumdošanas akti krievu valodā' (minēts 1 reizi).

Līdzīgi, kā atšķiras Latvijas iedzīvotāju un darba devēju līdz šim izmantotie informācijas avoti par darba tiesisko attiecību regulēšanu, atšķirības vērojamas arī vēlamo informācijas avotu minēšanas biežumā.

Latvijas iedzīvotāju aptaujā biežāk norādīts, ka informāciju par šiem jautājumiem vislabprātāk saņemtu darba vietā (21%), zvanot uz speciālu informatīvo tālruni (17%), televīzijā (15%), no speciālām informatīvajām brošūrām, bukletiem,

grāmatām, plakātiem (14%), internetā (citur, nevis VDI mājas lapā) (12%) vai no centrālās preses (12%).

Darba devēju aptaujas dati liecina, ka šajā grupā par vēlamiem informācijas avotiem biežāk atzīts internets (citur, nevis VDI mājas lapā) (35%), normatīvie akti (30%), kursi, semināri (23%), speciālas informatīvās brošūras, bukleti, grāmatas, plakāti (22%) un VDI (21%). Jāpiebilst, ka darba devēji vienlīdz bieži kā vēlamos informācijas avotus minējuši centrālo presi (15%) un biznesa presi (15%).

Abās aptaujās visretāk norādīts, ka informāciju vēlētos saņemt Valsts Cilvēktiesību birojā (iedzīvotāju aptaujā to minēja 2%, darba devēju aptaujā – 1% respondentu).

Interesanti atzīmēt, ka Latvijas iedzīvotāji, kuri sevi atzina par kopumā labi informētiem darba tiesisko attiecību jautājumos, biežāk nekā caurmērā norādījuši, ka vēlamie informācijas avoti būtu internets (citur, nevis VDI mājas lapās) vai normatīvie akti (likumi, noteikumi), bet respondenti, kuri sevi atzina par vāji informētiem, biežāk nekā caurmērā minējuši tādas informācijas avotus kā TV un vietējā (reģionālā) prese. Savukārt darba devēju aptaujas dalībnieki, kuri sevi atzina par labi informētiem, biežāk norādījuši, ka informāciju labprātāk saņemtu no normatīvajiem aktiem vai VDI, bet darba devēji, kuri jutās vāji informēti, biežāk nekā caurmērā minējuši speciālas informatīvās brošūras, bukletus, grāmatas, plakātus, speciālu informatīvo tālruni un vietējo (reģionālo) presi).

Raksturojot iedzīvotāju aptaujas rezultātus sociāldemogrāfiskajās grupās, jāatzīmē, ka gados jaunāki respondenti un aptaujātie ar augstiem ienākumiem biežāk nekā caurmērā norādījuši, ka informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu vislabprātāk saņemtu internetā (citur, nevis VDI mājas lapās) vai *‘Valsts darba inspekcijā (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv, www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))’*. Valsts darba inspekcijā informāciju biežāk nekā caurmērā meklētu arī iedzīvotāji ar augstāko izglītību, vadītāji, individuālā darba veicēji, skolnieki, studenti, Rīgā dzīvojošie, kā arī valsts pārvaldes un aizsardzības, obligātās sociālās apdrošināšanas nozarē strādājošie un respondenti, kuri nodarbināti uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 50 līdz 99 cilvēkiem.

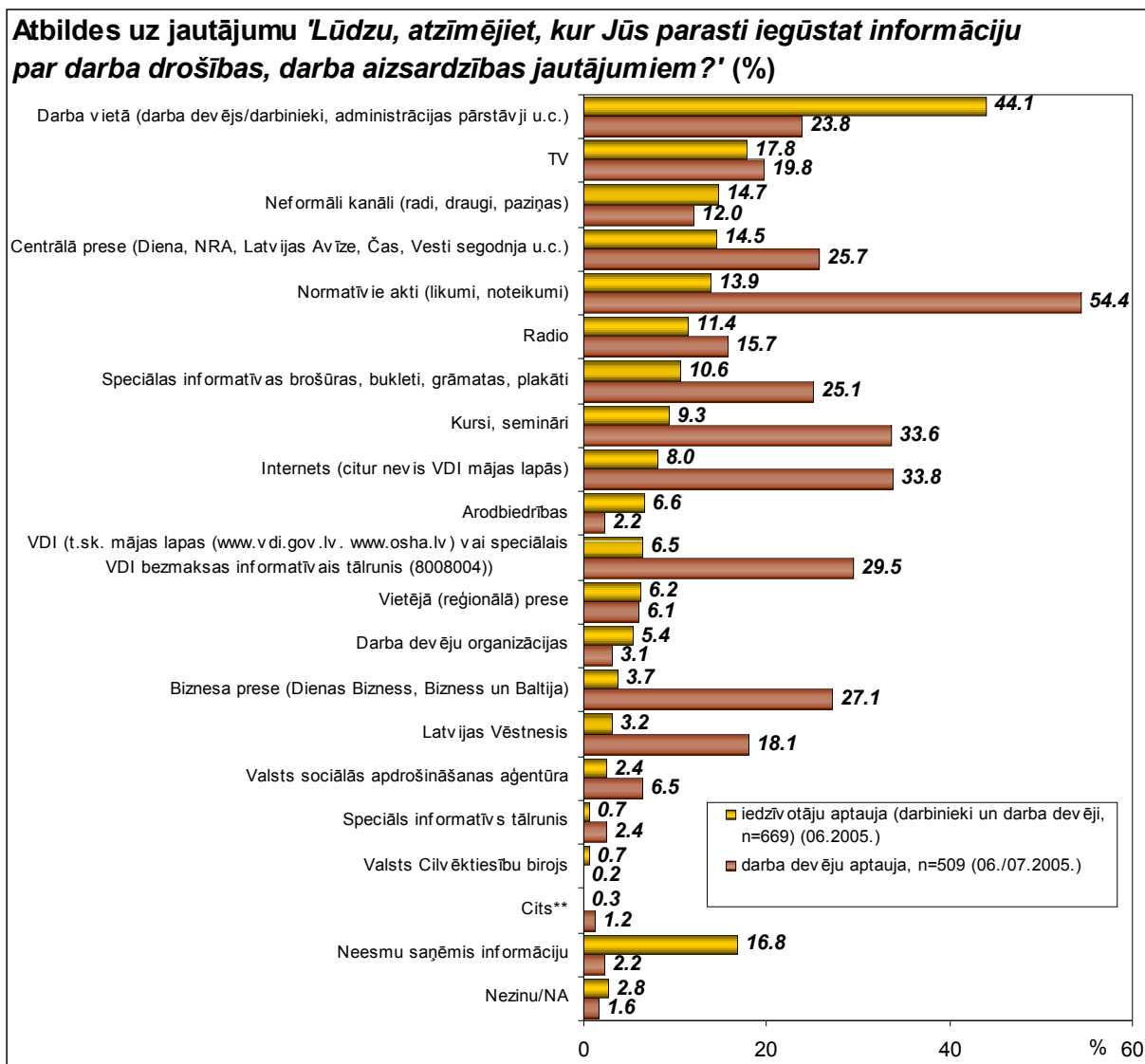
To, ka *‘nevēlas saņemt informāciju’* par darba tiesiskajām attiecībām, biežāk nekā caurmērā norādījuši iedzīvotāji vecumā no 55 līdz 64 gadiem, respondenti ar pamatizglītību, nestrādājošie, pensionāri, māsaimnieces, bezdarbnieki, lauku apvidos dzīvojošie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī nelielos uzņēmumos (2-4 darbinieki) strādājošie.

Analizējot darba devēju aptaujas dalībnieku atbildes, var konstatēt, ka informāciju Valsts darba inspekcijā biežāk nekā caurmērā vislabprātāk saņemtu būvniecības nozares pārstāvji un darba devēji lielākos uzņēmumos (darbinieku skaits pārsniedz 50 cilvēkus).

1.4. Informācijas avoti par darba drošības un aizsardzības jautājumiem

Iedzīvotāju aptaujas un darba devēju aptaujas dalībniekiem tika lūgts norādīt, kur viņi parasti iegūst informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem, nosaukt vēlamos informācijas avotu.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par atbildēm uz jautājumu *'Lūdzu, atzīmējiet, kur Jūs parasti iegūstat informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem?'*

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *'Cits'* iedzīvotāju aptaujā minēts: *'mācību iestādē'* (minēts 2 reizes); *darba devēju aptaujā* minēts: *'no uzņēmumu apkalpojošās grāmatvedības firmas'* (minēts 2 reizes); *'ir firma, kas piesūta vajadzīgos materiālus'* (minēts 1 reizi); *'ir iekļauta programmā'* (minēts 1 reizi); *'NAIS (Normatīvo aktu inform. sistēma)'* (minēts 1 reizi); *'pie iekārtas informācija'* (minēts 1 reizi).

Pētījuma dati liecina, ka ievērojami atšķiras Latvijas iedzīvotāju un darba devēju izmantotie informācijas avoti, no kuriem parasti tiek iegūta informācija par darba drošības un darba aizsardzības jautājumiem. Jāatzīmē, ka, analizējot analoģu jautājumu par informācijas avotiem darba tiesisko attiecību jomā, bija vērojama līdzīga sakarība.

Iedzīvotāji kopumā visbiežāk norādījuši, ka informāciju par darba drošības jautājumiem parasti saņem darba vietā (44%). Vairāk nekā 1/10 aptaujāto arī minējuši, ka informāciju parasti saņem no TV (18%), neformāliem kanāliem (15%),

centrālajās preses (15%), normatīvajiem aktiem (14%), radio (11%) vai speciālām informatīvām brošūrām, bukletiem, grāmatām, plakātiem (11%).

Darba devēju aptaujas dalībnieki savukārt visbiežāk norādījuši, ka informāciju par darba drošības jautājumiem parasti iegūst no normatīvajiem aktiem (54%), un aptuveni 1/3 respondentu minējuši arī internetu (citur, nevis VDI mājas lapās) (34%) un kursus, seminārus (34%). Valsts darba inspekciju par informācijas avotu darba drošības jautājumos atzinuši 30% darba devēju, biznesa presi – 27%, centrālo presi – 26%, un speciālas informatīvas brošūras, bukletus, grāmatas, plakātus – 25% respondentu.

Analizējot iedzīvotāju aptaujas datus par atbildēm sociāldemogrāfiskajās grupās, var konstatēt, ka respondenti ar pamatizglītību biežāk nekā caurmērā norādījuši, ka informāciju par darba drošību parasti iegūst no TV, radio, vietējās (reģionālās) preses vai neformāliem kanāliem, bet aptaujas dalībnieki ar augstāko izglītību biežāk nekā caurmērā minējuši specializētākus informācijas avotus – normatīvos aktus, speciālas informatīvas brošūras, bukletus, grāmatas, plakātus, kursus, seminārus, Valsts darba inspekciju, internetu, un arodbiedrības. Jāpiebilst, ka iedzīvotāji ar zemāku ienākumu līmeni biežāk atzīmējuši, ka informāciju par darba drošības jautājumiem iegūst no TV vai vietējās (reģionālās) preses.

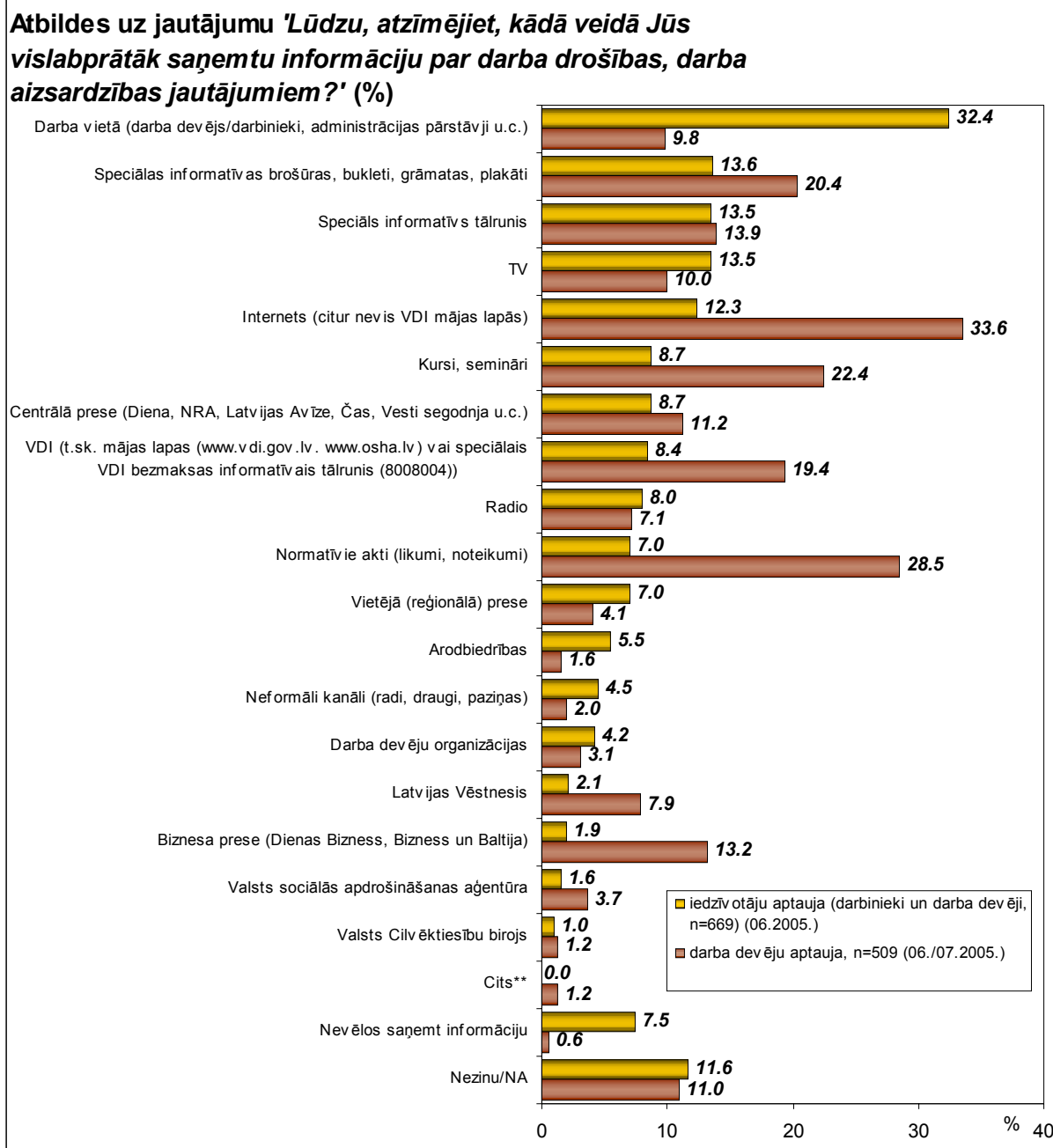
To, ka informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem parasti iegūst no *‘Valsts darba inspekcijas (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv, www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))’*, biežāk nekā caurmērā minējuši iedzīvotāji ar augstāko izglītību, vadītāji, aptaujātie ar augstiem ienākumiem, respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 5 līdz 9 vai no 50 līdz 99.

Atbildi *‘neesmu saņēmis informāciju’* biežāk nekā caurmērā norādījuši aptaujātie vecumā no 18 līdz 24 gadiem un no 45 līdz 64 gadiem, iedzīvotāji ar pamatizglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, privātajā sektorā nodarbinātie, vadītāji, strādnieki, Rīgā dzīvojošie, aptaujas dalībnieki, kuri nav arodbiedrības biedri, lauksaimniecības, mežsaimniecības, veselības un sociālās aprūpes nozarēs nodarbinātie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī respondenti, kuri strādā nelielos uzņēmumos (darbinieku skaits ir 4 cilvēki vai mazāk).

Raksturojot darba devēju aptaujas datus par informācijas avotiem darba drošības un aizsardzības jautājumos, jāatzīmē, ka vairāk nekā pusi no uzskaitītajiem avotiem biežāk nekā caurmērā minējuši darba devēji būvniecībā, respondenti no uzņēmumiem, kuros strādā no 50 līdz 99 vai vairāk nekā 250 darbinieki un darba devēju organizāciju biedri.

No *‘Valsts darba inspekcijas (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv, www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))’* informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem biežāk nekā caurmērā ieguvuši darba devēji tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecībā, būvniecībā, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, aptaujas dalībnieki no uzņēmumiem ar darbinieku skaitu no 25 līdz 99 cilvēkiem, respondenti ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri, kā arī aptaujātie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Aptauju dati par atbildēm uz jautājumu *'Lūdzu, atzīmējiet, kādā veidā Jūs vislabprātāk saņemtu informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem?'* apkopoti nākamajā grafikā.

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *'Cits'* darba devēju aptaujā minēts: *'no uzņēmumu apkalpojošās grāmatvedības firmas'* (minēts 2 reizes); *'ir firma, kas piesūta vajadzīgos materiālus'* (minēts 1 reizi); *'ir iekļauta programmā'* (minēts 1 reizi); *'jaunumi, aktualitātes e-pastā'* (minēts 1 reizi); *'pie iekārtas informācija'* (minēts 1 reizi).

Aptuveni 1/3 Latvijas iedzīvotāju (32%) norādījuši, ka informāciju par darba drošību viņi vislabprātāk saņemtu darba vietā. Vairāk nekā 1/10 respondentu kā vēlamās informācijas avotus minējuši arī speciālas informatīvas brošūras, bukletus, grāmatas, plakātus (14%), speciālu informatīvo tālruni (14%), TV (14%) un internetu (citur, nevis VDI mājas lapās) (12%).

Savukārt darba devēju aptaujā visbiežāk par vēlamo informācijas avotu atzīts internets (citur, nevis VDI mājas lapā) (34%). To, ka informāciju vislabprātāk saņemtu no normatīvajiem aktiem (likumiem, noteikumiem), norādīja 29% darba devēju, un aptuveni 1/5 minēja arī tādus informācijas avotus kā kursi, semināri (22%), speciālas

informatīvas brošūras, bukleti, grāmatas, plakāti (20%) un Valsts darba inspekcijas (19%).

Gan iedzīvotāju aptaujā, gan darba devēju aptaujā ne vairāk kā 5% respondentu par vēlamajiem informācijas avotiem atzina Valsts Cilvēktiesību biroju, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru, darba devēju organizācijas un neformālus kanālus.

Salīdzinot iedzīvotāju aptaujas dalībnieku atbildes sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka gados jaunāki respondenti biežāk norādījuši, ka vislabprātāk informāciju par darba drošību saņemtu internetā (citur, nevis VDI mājas lapās). Iedzīvotāji ar pamatizglītību un zemiem vai vidēji zemiem ienākumiem biežāk nekā caurmērā par vēlamajiem informācijas avotiem atzinuši TV, radio un vietējo (reģionālo) presi.

Informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem no *‘Valsts darba inspekcijas (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv, www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))’* biežāk nekā caurmērā vēlētos saņemt iedzīvotāji vecumā no 25 līdz 34 gadiem un no 45 līdz 54 gadiem, respondenti ar augstāko izglītību, speciālisti, ierēdņi, aptaujātie ar augstiem ienākumiem, Kurzemē dzīvojošie, izglītības, veselības un sociālās aprūpes nozarēs nodarbinātie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 2 līdz 4 vai no 50 līdz 99 cilvēkiem.

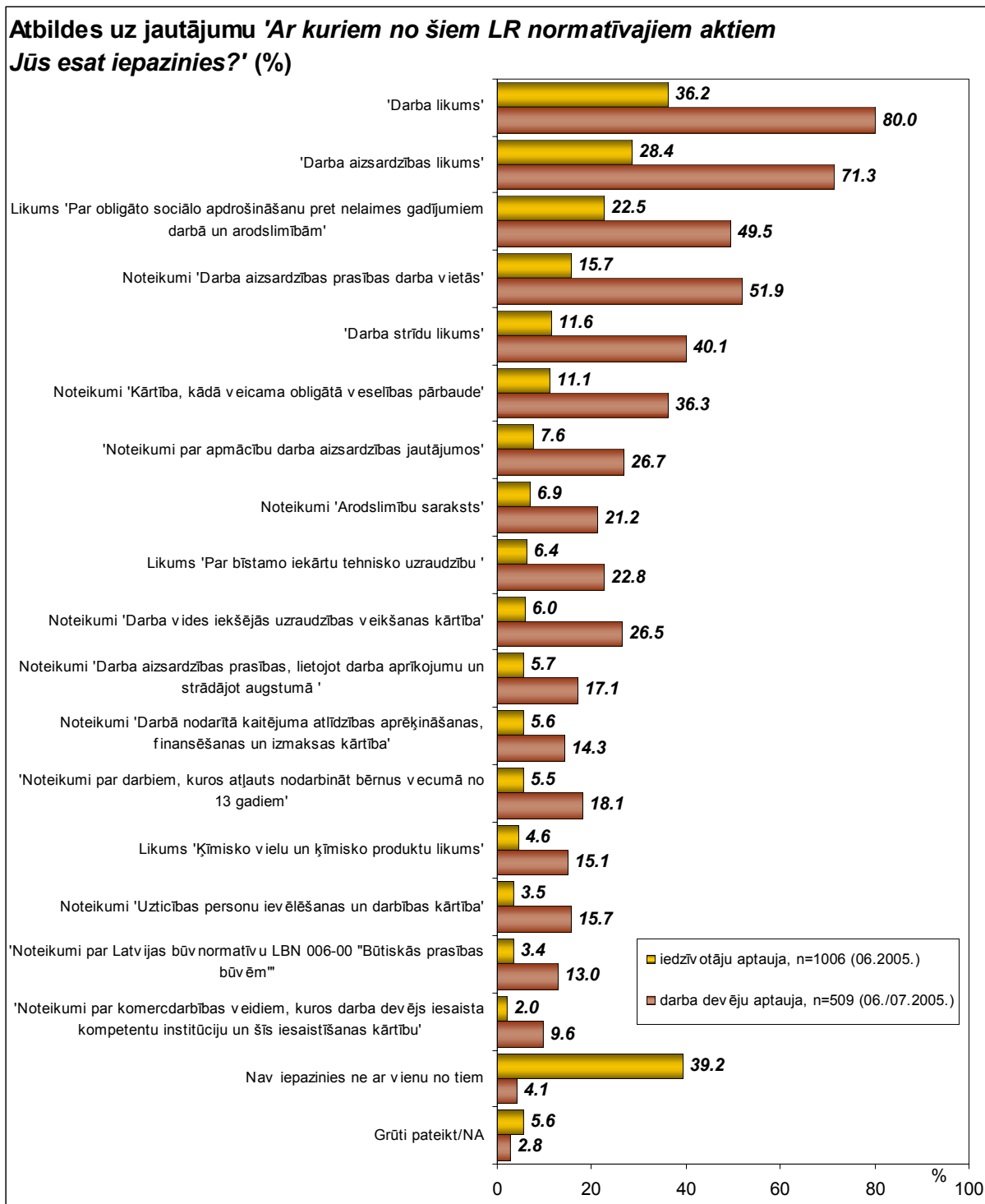
Atbildi *‘nevēlos saņemt informāciju’* biežāk nekā caurmērā norādījuši iedzīvotāji vecumā no 55 līdz 64 gadiem, aptaujātie ar pamatizglītību, vadītāji, respondenti tādās nozarēs kā transports, glabāšana un sakari, sabiedriskie, sociālie un individuālie pakalpojumi, kā arī aptaujas dalībnieki, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 2 līdz 4 vai no 50 līdz 99 cilvēkiem.

Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, informāciju par darba drošību un aizsardzību no *‘Valsts darba inspekcijas (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv, www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))’* biežāk nekā caurmērā vēlētos iegūt darba devēji būvniecībā, lielāku uzņēmumu (vairāk nekā 100 darbinieku) pārstāvji un darba devēju organizāciju biedri.

1.5. Zināšanas par LR normatīvajiem aktiem darba tiesību un darba aizsardzības jautājumos

Pētījuma ietvaros visiem respondentiem tika lūgts arī norādīt, ar kādiem LR normatīvajiem aktiem darba tiesību un darba aizsardzības jautājumos viņi ir iepazinušies.

Dati par atbildēm uz jautājumu *'Ar kuriem no šiem LR normatīvajiem aktiem Jūs esat iepazinies?'* apkopoti nākamajā grafikā.

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Kā redzams, darba devēju aptaujas dalībnieki to, ka ir iepazinušies ar uzskaitītajiem normatīvajiem aktiem, norādījuši biežāk nekā Latvijas iedzīvotāji

kopumā. Jāpiebilst, ka aptuveni 2/5 no iedzīvotājiem (39%) atzīmēja atbildi *'nav iepazīnies ne ar vienu no tiem'* (darba devēju aptaujā to norādīja 4%).

Abās grupās 5 biežāk minētie normatīvie akti bija *'Darba likums'* (iedzīvotāji: 36%, darba devēji: 80%), *'Darba aizsardzības likums'* (iedzīvotāji: 28%, darba devēji: 71%), likums *'Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām'* (iedzīvotāji: 23%, darba devēji: 50%), noteikumi *'Darba aizsardzības prasības darba vietās'* (iedzīvotāji: 16%, darba devēji: 52%) un *'Darba strīdu likums'* (iedzīvotāji: 12%, darba devēji: 40%).

Raksturojot iedzīvotāju aptaujas datus, jāatzīmē, ka biežāk nekā caurmērā to, ka ir iepazinušies ar lielāko daļu no minētajiem normatīvajiem aktiem, norādījuši respondenti ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, individuālā darba veicēji, arodbiedrību biedri, iedzīvotāji, kuri strādā tādā nozarē kā transports, glabāšana un sakari, kā arī lielos uzņēmumos (vairāk nekā 250 darbinieki) strādājošie.

To, ka *'nav iepazīnušies ne ar vienu'* no uzskaitītajiem normatīvajiem aktiem, biežāk nekā caurmērā atzīmējuši aptaujātie vecumā no 18 līdz 24 gadiem vai no 55 līdz 64 gadiem, iedzīvotāji ar pamatizglītību, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, pensionāri, skolnieki, studenti, māsaimnieces, bezdarbnieki, aptaujas dalībnieki ar vidēji zemiem vai zemiem ienākumiem, Vidzemē dzīvojošie un respondenti lauku apvidos. Salīdzinot strādājošo atbildes, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā atbildi *'nav iepazīnies ne ar vienu no tiem'* norādījuši aptaujātie, kuri nav arodbiedrību biedri, tādās nozarēs kā lauksaimniecība un mežsaimniecība, apstrādes rūpniecība, būvniecība, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība nodarbinātie, kā arī respondenti, kuri strādā mazos uzņēmumos (mazāk nekā 9 darbinieki).

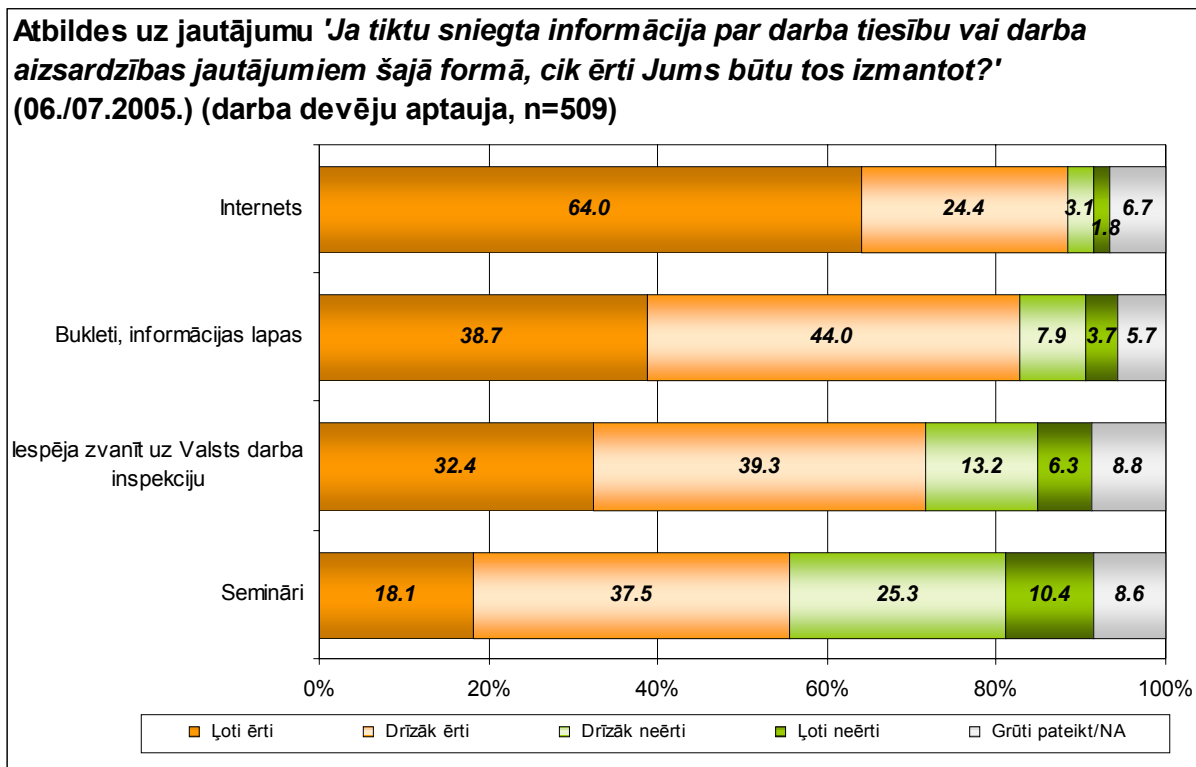
Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, biežāk nekā caurmērā to, ka ir iepazinušies ar lielāko daļu no uzskaitītajiem normatīvajiem aktiem, norādījuši respondenti valsts sektorā, darba devēji apstrādes rūpniecībā un būvniecībā, lielāku uzņēmumu (vairāk nekā 25 darbinieki) pārstāvji, darba devēju organizāciju biedri, aptaujas dalībnieki, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrības.

Savukārt atbildi *'nav iepazīnies ne ar vienu no šiem'* biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji uzņēmumos ar nelielu darbinieku skaitu (2-4 cilvēki).

1.6. Darba devēju sniegtais informācijas avotu vērtējums

Darba devēju aptaujas dalībniekiem tika lūgts arī novērtēt, cik ērti būtu izmantot tādus informācijas avotus kā internets, semināri, bukleti, informācijas lapas un iespēja zvanīt uz Valsts darba inspekciju, kā arī atzīmēt, vai pēdējo 3 mēnešu laikā minētie informācijas avoti ir izmantoti, lai iegūtu informāciju par darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumiem.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par atbildēm uz jautājumu *‘Ja tiktu sniegta informācija par darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumiem šādā formā, cik ērti Jums būtu tos izmantot?’*

Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumos visbiežāk par ērti izmantojamu informācijas avotu ir atzīts internets – par kopumā ērtu to atzina 88% respondentu, tajā skaitā 64% norādīja atbildi *‘ļoti ērti’*. Bukletus, informācijas lapas par kopumā ērtu informācijas saņemšanas veidu atzina 83% darba devēju, iespēju zvanīt uz Valsts darba inspekciju – 72%, un seminārus – 56% aptaujāto.

To, ka *‘ļoti ērti’* būtu izmantot *‘internetu’* informācijas saņemšanai par darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumiem, biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, būvniecība, viesnīcas un restorāni, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, respondenti, kuru uzņēmumos strādā no 25 līdz 249 cilvēkiem, darba devēji Rīgā, kā arī darba devēju organizāciju biedri.

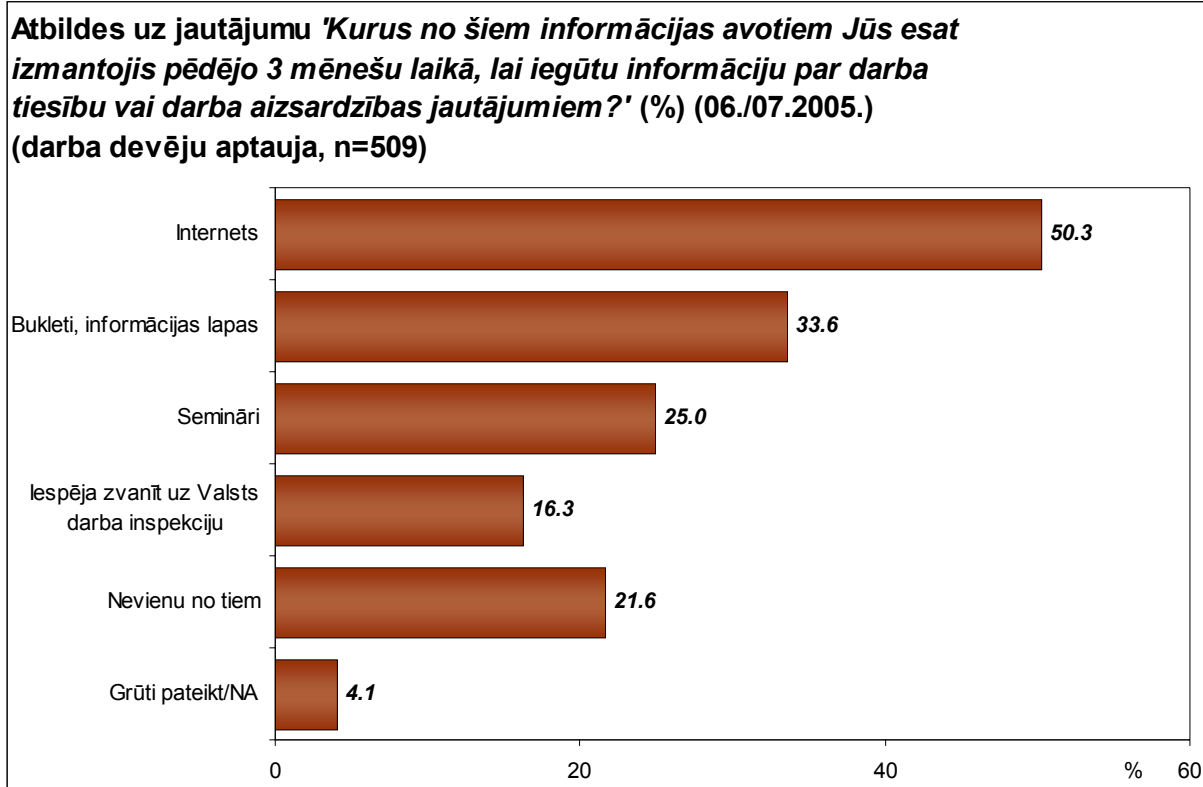
‘Bukletus, informācijas lapas’ par *‘ļoti ērtu’* informācijas saņemšanas veidu biežāk nekā caurmērā atzinuši darba devēji valsts sektorā, viesnīcu un restorānu nozares pārstāvji, aptaujātie, kuru uzņēmumā strādā no 50 līdz 99 cilvēkiem, darba devēju organizāciju biedri un respondenti, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Pētījuma rezultāti liecina, ka *‘iespēju zvanīt uz Valsts darba inspekciju’* par *‘ļoti ērti’* izmantojamu informācijas iegūšanas veidu biežāk nekā caurmērā uzskatījuši

respondenti valsts sektorā, darba devēji tādās nozarēs kā viesnīcas un restorāni, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, aptaujas dalībnieki uzņēmumos, kuros strādā no 10 līdz 24 cilvēkiem, to uzņēmumu pārstāvji, kuros darbojas arodbiedrība.

'Seminārus' par *'ļoti ērtu'* informācijas iegūšanas formu biežāk nekā caurmērā uzskatījuši darba devēji valsts sektorā, respondenti no tādām nozarēm kā būvniecība un operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, aptaujātie no uzņēmumiem, kuros strādā no 25 līdz 49 vai vairāk nekā 100 darbinieki, darba devēju organizāciju biedri un respondenti, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Darba devēju aptaujas dati par atbildēm uz jautājumu *'Kurus no šiem informācijas avotiem Jūs esat izmantojis pēdējo 3 mēnešu laikā, lai iegūtu informāciju par darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumiem?'* apkopoti nākamajā grafikā.

Kā redzams, puse darba devēju (50%) norādīja, ka pēdējo 3 mēnešu laikā ir izmantojuši internetu, lai iegūtu informāciju par darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumiem. Aptuveni 1/3 respondentu (34%) minējuši bukletus, informācijas lapas, 25% – seminārus, un 16% – iespēju zvanīt uz Valsts darba inspekciju. Atbildi *'nevienu no tiem'* atzīmēja vairāk nekā 1/5 darba devēju (22%).

Raksturojot atbildes sociāldemogrāfiskajās grupās, jāatzīmē, ka atbildi *'internets'* biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji būvniecības nozarē, respondenti uzņēmumos, kuros strādā vairāk nekā 25 darbinieki, aptaujas dalībnieki Rīgā un darba devēju organizāciju biedri.

Biežāk nekā caurmērā to, ka informāciju par darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumiem pēdējo 3 mēnešu laikā ieguvuši no *'bukletiem, informācijas lapām'*, atzīmējuši aptaujātie valsts sektorā, darba devēji lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un būvniecībā, respondenti no uzņēmumiem, kuros strādā no 25 līdz 99 cilvēkiem, aptaujas dalībnieki ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri, kā arī to uzņēmumu pārstāvji, kuros darbojas arodbiedrība.

To, ka informācija par darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumiem pēdējo 3 mēnešu laikā iegūta 'semināros', biežāk nekā caurmērā atzīmējuši darba devēji valsts sektorā, respondenti būvniecībā, viesnīcu un restorānu nozarē, lielāku uzņēmumu pārstāvji (vairāk nekā 25 darbinieki), darba devēju organizāciju biedri, kā arī aptaujātie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Atbildot uz jautājumu par pēdējo 3 mēnešu laikā izmantotajiem informācijas avotiem, 'iespēju zvanīt uz Valsts darba inspekciju' biežāk nekā caurmērā minējuši respondenti valsts sektorā, darba devēji būvniecībā, aptaujātie, kuru uzņēmumā strādā vairāk nekā 25 darbinieki, un darba devēju organizāciju biedri.

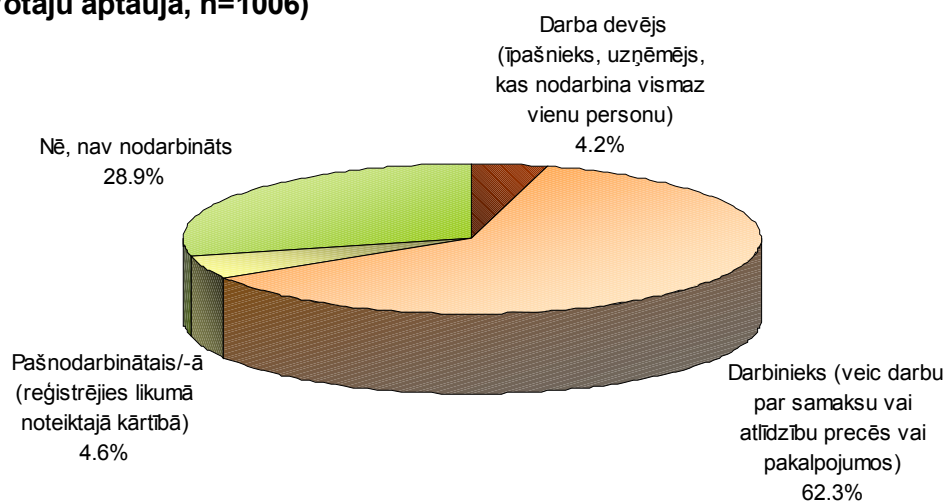
Savukārt to, ka pēdējo trīs mēnešu laikā informācijas iegūšanai par darba tiesībām un darba aizsardzību nav izmantots 'neviens' no uzskaitītajiem informācijas avotiem, biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji tādās nozarēs kā transports, glabāšana un sakari, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, kā arī nelielu uzņēmumu pārstāvji (2-9 darbinieki).

2. Darba tiesiskās attiecības

2005.gada jūnijā un jūlijā veikto Latvijas iedzīvotāju aptaujas un darba devēju aptaujas ietvaros tika noskaidrota sabiedrības attieksme pret darba līgumu, darba koplīgumu un ar tiem saistītajiem jautājumiem. Respondenti tika lūgti arī norādīt, kā viņi rīkotos gadījumā, ja saskartos ar darba tiesisko attiecību neievērošanu.

Sākotnēji Latvijas iedzīvotāju aptaujā respondentiem lūdza raksturot savu nodarbinātības statusu. Dati par aptaujāto atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jūs esat nodarbināts (t.i., pēdējās nedēļas laikā esat strādājis vismaz vienu stundu, saņemot atalgojumu naudā vai materiālos labumos)?' (%) (06.2005.)
(iedzīvotāju aptauja, n=1006)

Kā redzams, 62% respondentu norādījuši, ka ir *'darbinieki (veic darbu par samaksu vai atlīdzību precēs vai pakalpojumos)'*, 4% – *'darba devēji (īpašnieki, uzņēmēji, kas nodarbina vismaz vienu personu)'*, 5% – *'pašnodarbinātie/-ās (reģistrējušies likumā noteiktajā kārtībā)'*, bet 29% aptaujas dalībnieku atbildējuši, ka *'nav nodarbināti'*.

Raksturojot situāciju sociāldemogrāfiskajās grupās, jāatzīmē, ka vīrieši nedaudz biežāk norādījuši, ka ir *'darba devēji'* vai *'pašnodarbinātie'*, bet sievietes – ka *'nav nodarbinātas'*. Tiesa, šīs atšķirības nav būtiskas.

Salīdzinot atbildes dažādās vecuma grupās, var konstatēt, ka iedzīvotāji vecumā no 35 līdz 54 gadiem biežāk nekā caurmērā norādījuši, ka ir *'darbinieki'*, turklāt aptaujātie vecumā no 45 līdz 54 gadiem nedaudz biežāk nekā respondenti citās vecuma grupās atzīmējuši atbildes *'darba devējs'* un *'pašnodarbinātais/-ā'*. Savukārt to, ka *'nav nodarbināti'*, biežāk nekā caurmērā minējuši iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 24 gadiem un vecumā no 55 līdz 64 gadiem.

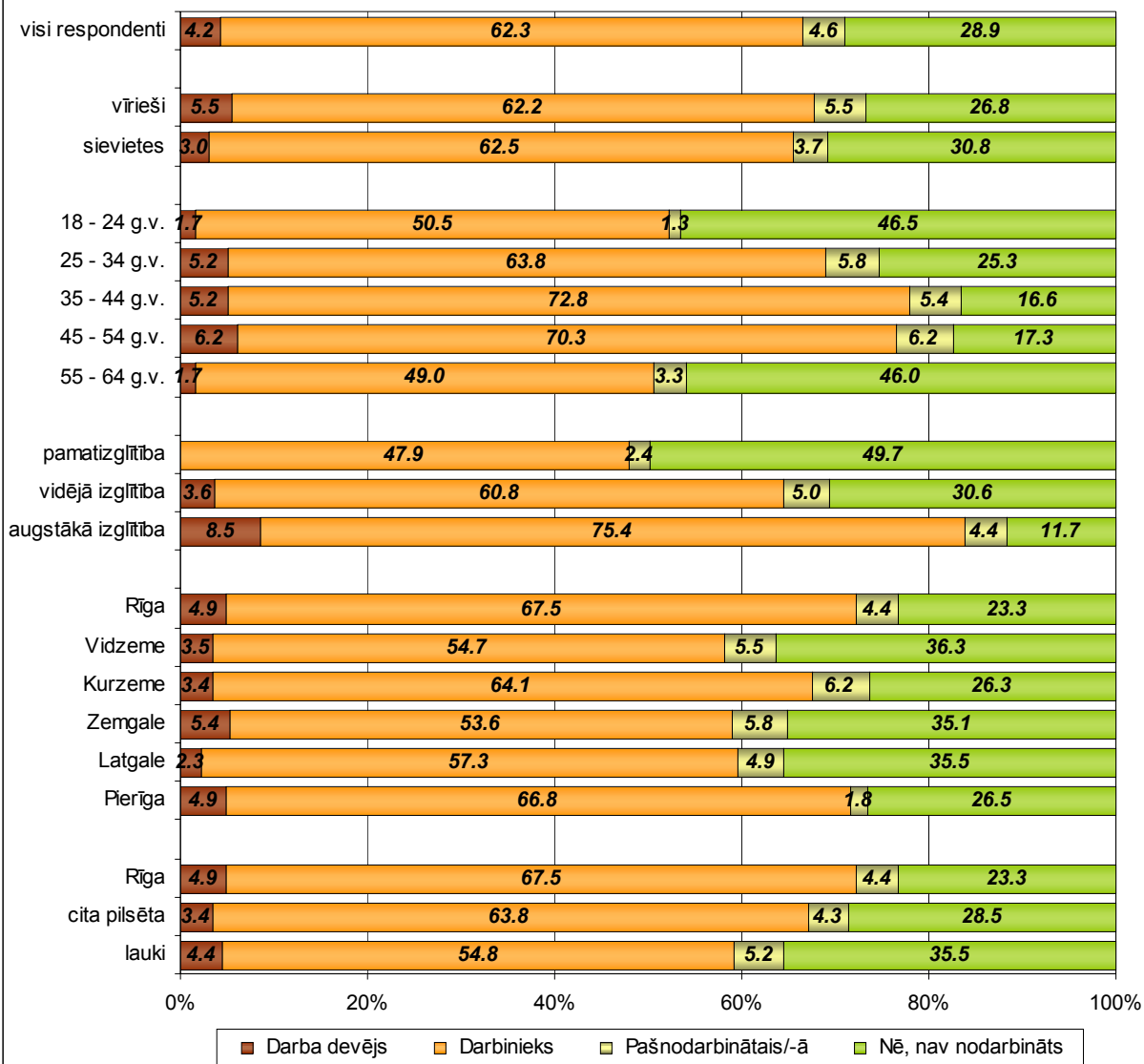
Aptaujas dalībnieki ar augstāko izglītību biežāk nekā caurmērā norādījuši, ka ir *'darba devēji'* vai *'darbinieki'*, bet respondenti ar pamatzglītību biežāk nekā caurmērā atbildējuši, ka *'nav nodarbināti'*.

Analizējot dažādos Latvijas reģionos dzīvojošo atbildes, jāsecina, ka respondenti Rīgā un Pierīgā biežāk nekā caurmērā atzīmējuši, ka ir *'darbinieki'*, bet Vidzemē, Zemgalē un Latgalē dzīvojošie biežāk nekā caurmērā norādījuši, ka *'nav nodarbināti'*.

Jāatzīmē, ka arī lauku apvidos dzīvojošie biežāk nekā respondenti Rīgā un citās pilsētās norādīja, ka 'nav nodarbināti'.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par atbildēm uz jautājumu 'Vai Jūs esat nodarbināts (t.i., pēdējās nedēļas laikā esat strādājis vismaz vienu stundu, saņemot atalgojumu naudā vai materiālos labumos)?' sociāldemogrāfiskajās grupās.

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jūs esat nodarbināts (t.i., pēdējās nedēļas laikā esat strādājis vismaz vienu stundu, saņemot atalgojumu naudā vai materiālos labumos)?': dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbilžu salīdzinājums (%) (06.2005.) (iedzīvotāju aptauja, n=1006)

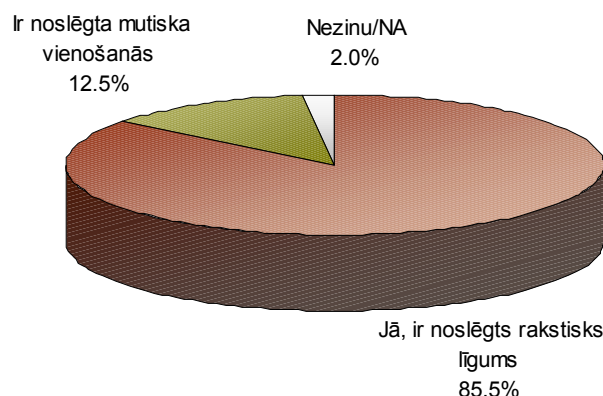

2.1. Attieksme pret darba līgumu

Pētījuma ietvaros iedzīvotājiem un darba devējiem tika lūgts arī paust savu attieksmi pret darba līgumu un ar to saistītajiem jautājumiem.

Nākamajā grafikā apkopoti iedzīvotāju aptaujas dati par darbinieku atbildēm uz jautājumu *'Vai Jums ar darba devēju ir noslēgts rakstisks darba līgums?'*

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jums ar darba devēju ir noslēgts rakstisks darba līgums?' (%) (06.2005.) (darbinieki, n=627) (iedzīvotāju aptauja)

Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, 86% darbinieku ir noslēgts rakstisks līgums ar darba devēju, bet 13% respondentu ir noslēgta mutiska vienošanās.

Interesanti atzīmēt, ka respondenti, kuri sevi atzina par vāji informētiem darba tiesisko attiecību jautājumos, biežāk nekā labi informētie norādīja, ka viņiem ir noslēgta mutiska vienošanās ar darba devēju (attiecīgi 22% un 6%).

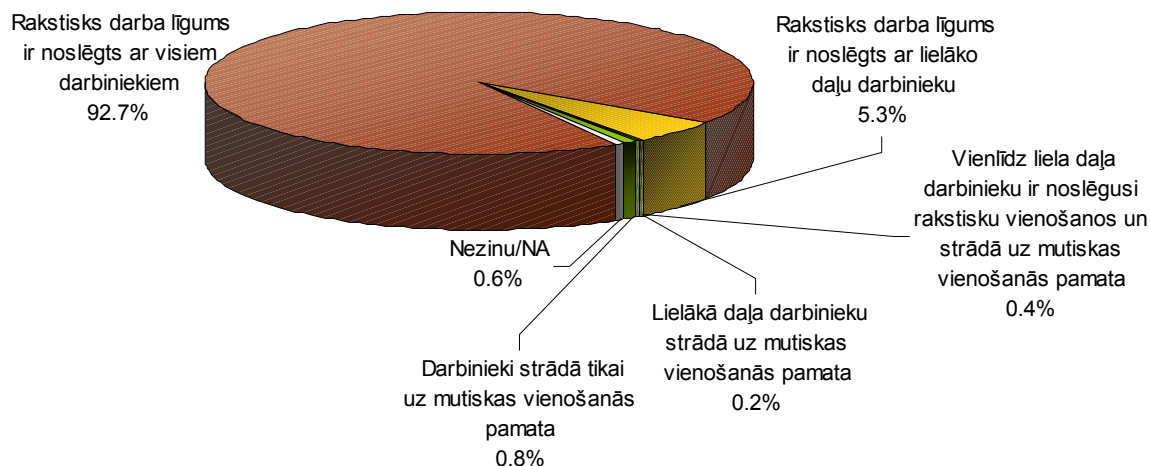
Salīdzinot situāciju dažādās sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka atbildi *'ir noslēgta mutiska vienošanās'* biežāk nekā caurmērā norādījuši vīrieši, jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, iedzīvotāji ar pamatizglītību, respondenti bez LR pilsonības un lauku apvidos dzīvojošie.

To, ka ir noslēgta mutiska vienošanās, biežāk nekā caurmērā norādījuši arī privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, lauksaimniecības, mežsaimniecības un būvniecības nozarēs strādājošie, kā arī aptaujātie, kuri strādā uzņēmumos ar mazāku darbinieku skaitu (mazāk nekā 9 strādājošie).

Jāpiebilst, ka uz mutiskas vienošanās esamību biežāk nekā caurmērā norādījuši arī darbinieki, kuri nav arodbiedrības biedri, un tie, kuru darbavietā arodbiedrība nedarbojas.

Darba devēju aptaujas dati par atbildēm uz jautājumu *'Ar cik lielu daļu Jūsu uzņēmumā strādājošo ir noslēgts rakstisks darba līgums, bet ar cik lielu daļu – mutiska vienošanās?'* apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu *'Ar cik lielu daļu Jūsu uzņēmumā strādājošo ir noslēgts rakstisks darba līgums, bet ar cik lielu daļu - mutiska vienošanās?'* (%) (06./07.2005.) (darba devēju aptauja, n=509)

Kā redzams, 93% no darba devējiem ir atbildējuši, ka viņu uzņēmumā ar visiem darbiniekiem ir noslēgts rakstisks darba līgums. Vēl 5% darba aptaujas dalībnieku ir norādījuši, ka rakstisks līgums ir noslēgts ar lielāko daļu darbinieku, bet atbildes *'vienlīdz liela daļa darbinieku ir noslēgusi rakstisku vienošanos un strādā uz mutiskas vienošanās pamata'*, *'lielākā daļa darbinieku strādā uz mutiskas vienošanās pamata'* un *'darbinieki strādā tikai uz mutiskas vienošanās pamata'* kopumā norādīja mazāk nekā 2% respondentu.

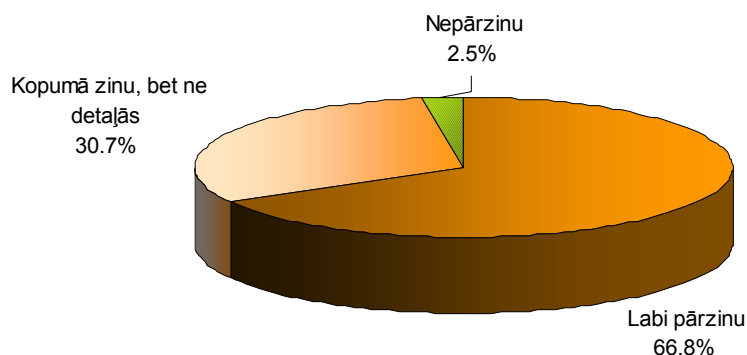
Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, valsts sektoram piederošo uzņēmumu vadītāji to, ka rakstiski darba līgumi noslēgti ar visiem darbiniekiem, norādījuši biežāk nekā privātajam sektoram piederošo uzņēmumu vadītāji.

Interesanti atzīmēt, ka retāk nekā caurmērā atbildi *'rakstisks darba līgums ir noslēgts ar visiem darbiniekiem'* atzīmējuši darba devēji apstrādes rūpniecības, kā arī viesnīcu un restorānu nozarē.

Pētījuma rezultāti liecina, ka darba devēji mazākos uzņēmumos (darbinieku skaits nepārsniedz 24 cilvēkus) retāk nekā lielāku uzņēmumu vadītāji norādījuši, ka ar visiem darbiniekiem ir noslēgts rakstisks darba līgums.

Iedzīvotāju aptaujas ietvaros darbiniekiem, kuriem ar darba devēju ir noslēgts rakstisks darba līgums, tika lūgts atbildēt uz jautājumu *'Vai Jūs pārzināt sava darba līguma saturu?'*

Atbildes uz jautājumu *'Vai Jūs pārzināt sava darba līguma saturu?'* (%) (06.2005.) (darbinieki, ar kuriem ir noslēgts rakstisks darba līgums, n=536) (iedzīvotāju aptauja)

Vairāk nekā 2/3 no darbiniekiem, ar kuriem ir noslēgts rakstisks darba līgums, ir atzīmējuši, ka *'labi pārzina'* (67%) sava darba līguma saturu. To, ka darba līguma saturu *'kopumā zina, bet ne detaļās'*, atzīmēja 31% respondentu, bet 3% aptaujāto atbildēja, ka sava darba līguma saturu *'nepārzina'*.

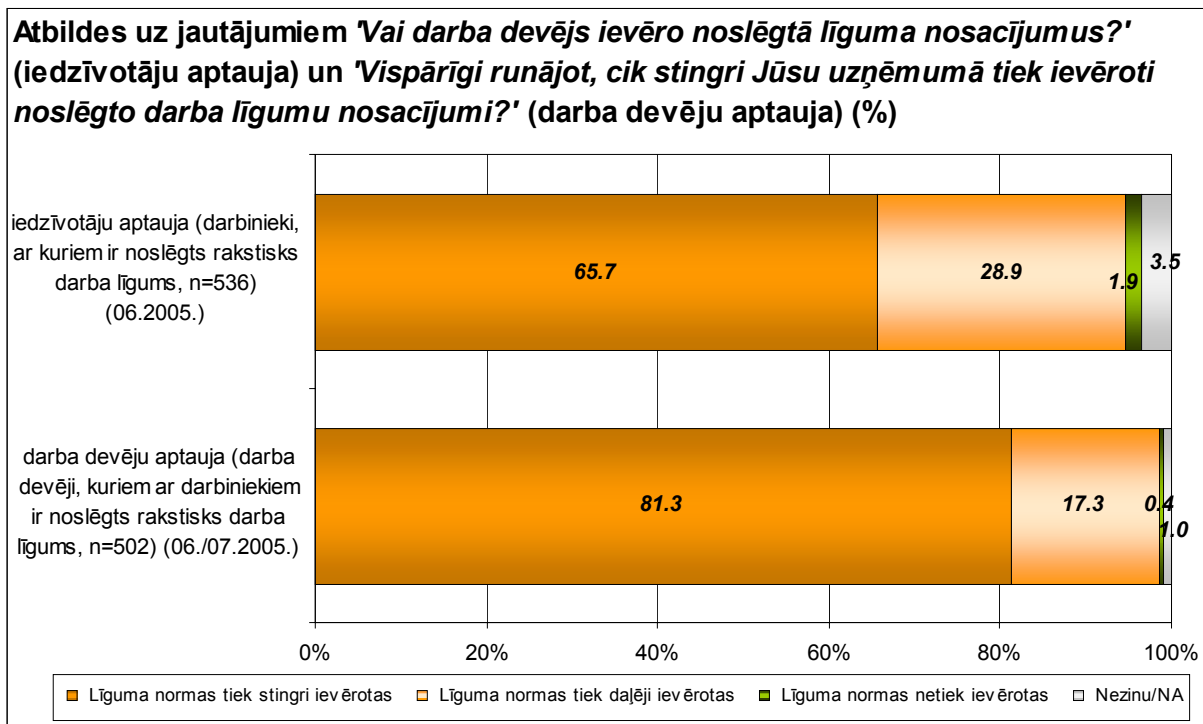
Aptaujas rezultāti liecina, ka darbinieki, kuri jutās kopumā labi informēti par darba tiesiskajām attiecībām, biežāk nekā caurmērā arī norādījuši, ka *'labi pārzina'* sava darba līguma saturu (79%), savukārt strādājošie, kuri jutās vāji informēti par darba tiesiskajām attiecībām, biežāk nekā caurmērā norādījuši atbildes *'kopumā zinu, bet ne detaļās'* (48%) un *'nepārzinu'* (5%).

Analizējot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā sava darba līguma saturu *'labi pārzina'* sievietes, respondenti vecumā no 35 līdz 44 gadiem, iedzīvotāji ar augstāko izglītību, latvieši, darbinieki ar zemiem, vidējiem un vidēji augstiem ienākumiem, aptaujas dalībnieki Kurzemē un Zemgalē, kā arī citā pilsētās (ne Rīgā) dzīvojošie. Šo atbildi biežāk nekā caurmērā norādījuši arī vadītāji, speciālisti, ierēdņi, valsts sektorā nodarbinātie, transporta, glabāšanas un sakaru, izglītības vai veselības un sociālās aprūpes nozarē strādājošie, respondenti, kuri nodarbināti uzņēmumos, kur darbinieku skaits ir 50 vai vairāk cilvēki, arodbiedrību biedri un iedzīvotāji, kuru darbavietā darbojas arodbiedrība.

Savukārt to, ka darba līguma saturu *'kopumā zina, bet ne detaļās'*, biežāk nekā caurmērā atzīmējuši vīrieši, aptaujātie vecumā no 45 līdz 54 gadiem, darbinieki ar vidējo izglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, iedzīvotāji ar vidēji zemiem ienākumiem un Vidzemē dzīvojošie. Jāpiebilst, ka atbildi *'kopumā zina, bet ne detaļās'* biežāk nekā caurmērā norādījuši arī strādnieki, privātajā sektorā nodarbinātie, aptaujātie, kuri strādā lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā, būvniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, valsts pārvaldē un aizsardzībā, obligātajā sociālajā apdrošināšanā, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos, kur nodarbināti no 2 līdz 4 vai no 25 līdz 49 darbiniekiem.

To, ka *'nepārzina'* sava darba līguma saturu, nedaudz biežāk kā caurmērā norādījuši iedzīvotāji ar pamatizglītību, Pierīgā dzīvojošie, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un sabiedrisko, sociālo, individuālo pakalpojumu nozarē strādājošie, kā arī aptaujātie, kuri nodarbināti uzņēmumā ar 2 līdz 4 darbiniekiem (tiesa, analizējot atbildes *'nepārzinu'* atzīmēšanas biežumu dažādās grupās, nelielā respondentu skaita dēļ jāreķinās ar lielāku statistisko kļūdu).

Gan iedzīvotāju aptaujas, gan darba devēju aptaujas dalībniekiem tika lūgts novērtēt, cik stingri tiek ievērotas noslēgtā darba līguma normas. Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Kā redzams, 66% no darbiniekiem un 81% no darba devējiem norāda, ka noslēgto darba līgumu normas tiek stingri ievērotas. To, ka darba līgumu normas tiek daļēji ievērotas, atzina 29% darbinieku un 17% darba devēju, bet atbildi *'līguma normas netiek ievērotas'*, atzīmēja 2% darbinieku un mazāk nekā 1% darba devēju.

Salīdzinot aptauju datus atkarībā no respondentu informētības līmeņa, var konstatēt, ka gan darbinieki, gan darba devēji, kuri sevi atzina par kopumā labi informētiem darba tiesisko attiecību jomā, biežāk nekā caurmērā norādīja, ka *'līguma normas tiek stingri ievērotas'* (darbinieki: 78%, darba devēji: 84%), bet aptaujātie, kuri atbildēja, ka ir slikti informēti par darba tiesiskajām attiecībām, biežāk nekā caurmērā atzīmēja atbildi *'līguma normas tiek daļēji ievērotas'* (darbinieki: 46%, darba devēji: 29%).

Jāiebilst, ka Latvijas iedzīvotāji, kuri atzīmēja, ka *'labi pārzina'* sava darba līguma saturu, biežāk nekā caurmērā norādīja, ka *'līguma normas tiek stingri ievērotas'* (76%), savukārt darbinieki, kuri nav pārliecināti par darba līguma saturu (atbilde *'kopumā zinu, bet ne detaļās'*), biežāk nekā caurmērā atzīmējuši atbildi *'līguma normas tiek daļēji ievērotas'* (44%).

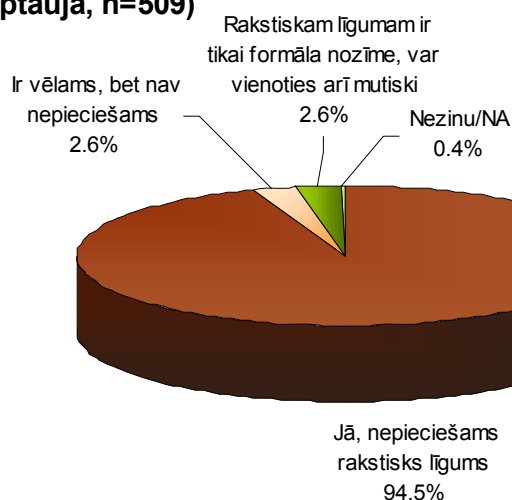
Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka atbildi *'līguma normas tiek daļēji ievērotas'* biežāk nekā caurmērā norādījuši vīrieši, jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, respondenti ar pamatizglītību, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, aptaujātie ar vidēji zemiem ienākumiem, darbinieki Rīgā un Latgalē, lauku apvidos dzīvojošie,

aptaujas dalībnieki, kuru darbavietā nedarbojas arodbiedrība, apstrādes rūpniecībā un būvniecībā nodarbinātie, kā arī iedzīvotāji, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 10 līdz 24 vai no 100 līdz 249 cilvēkiem.

Raksturojot darba devēju aptaujas rezultātus, jāatzīmē, ka respondenti viesnīcu un restorānu nozarē un darba devēji uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 5 līdz 9 cilvēkiem, biežāk nekā caurmērā atzinuši, ka noslēgtā darba *'līguma normas tiek daļēji ievērotas'*.

Darba devēju aptaujas ietvaros respondentiem tika lūgts atbildēt uz jautājumu *'Vai Jūs uzskatāt, ka ir būtiski noslēgt rakstisku darba līgumu ar darbinieku?'* Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jūs uzskatāt, ka ir būtiski noslēgt rakstisku darba līgumu ar darbinieku?' (%) (06./07.2005.)
(darba devēju aptauja, n=509)

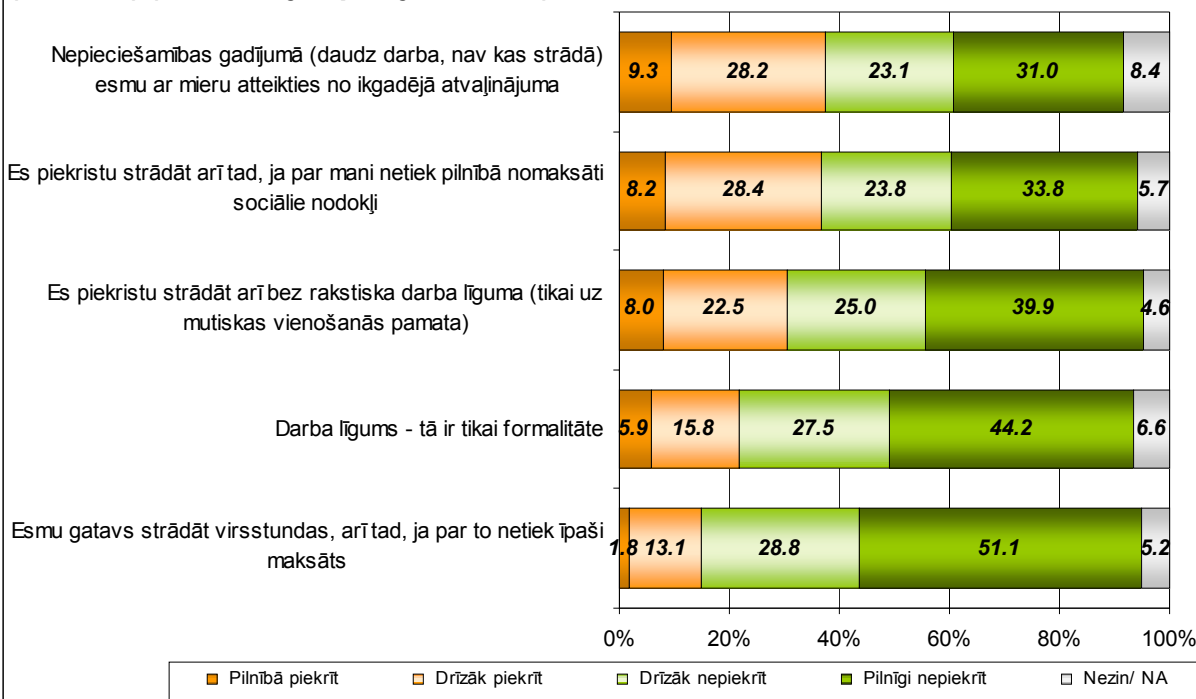
Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, 95% respondentu uzskata, ka ir nepieciešams noslēgt rakstisku darba līgumu ar darbinieku, 3% norāda, ka tas *'ir vēlams, bet nav nepieciešams'*, un vēl 3% pauduši viedokli, ka *'rakstiskam darba līgumam ir tikai formāla nozīme, var vienoties arī mutiski'*.

Atbildes *'ir vēlams, bet nav nepieciešams'* un *'rakstiskam darba līgumam ir tikai formāla nozīme, var vienoties arī mutiski'* nedaudz biežāk kā caurmērā atzīmējuši darba devēji tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, transports, glabāšana un sakari, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, kā arī respondenti uzņēmumos ar nelielu darbinieku skaitu (2-4 cilvēki).

Lai detalizētāk noskaidrotu iedzīvotāju un darba devēju uzskatus par darba tiesisko attiecību ievērošanu, aptauju dalībniekiem tika lūgts novērtēt savu attieksmi pret vairākiem apgalvojumiem par rakstiska darba līguma nozīmi, atvaļinājumiem, virsstundām u.c.

Nākamajā grafikā apkopoti iedzīvotāju aptaujas dati par attieksmi pret dažādiem darba tiesisko attiecību jautājumiem.

Atbildes uz jautājumu 'Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs piekrītat sekojošiem izteikumiem par darba devēja un darbinieku attiecībām!' (%) (06.2005.) (iedzīvotāju aptauja, n=1006)

Vairāk nekā 1/3 aptaujāto Latvijas iedzīvotāju norādījuši, ka nepieciešamības gadījumā būtu ar mieru atteikties no ikgadējā atvaļinājuma (38%) un piekristu strādāt arī tad, ja pilnībā netiek nomaksāti sociālie nodokļi (37%).

Bez rakstiska darba līguma būtu gatavi strādāt 31% respondentu, 22% norādījuši, ka darba līgums ir tikai formalitāte, bet 15% būtu gatavi strādāt virsstundas arī tad, ja par to netiek īpaši maksāts.

Jāatzīmē, ka iedzīvotāji, kuri sevi atzina par kopumā vāji informētiem darba tiesisko attiecību jautājumos, gandrīz visiem minētajiem apgalvojumiem piekrituši biežāk nekā respondenti, kuri jutās labi informēti šajos jautājumos (vienīgi attieksme pret apgalvojumu '*nepieciešamības gadījumā esmu ar mieru atteikties no ikgadējā atvaļinājuma*' abās grupās gandrīz neatšķiras).

Analizējot atbildes sociāldemogrāfiskajās grupās, var konstatēt, ka apgalvojumam '*nepieciešamības gadījumā (daudz darba, nav, kas strādā) esmu ar mieru atteikties no ikgadējā atvaļinājuma*' biežāk nekā caurmērā piekrituši aptaujātie vecumā no 25 līdz 34 gadiem un no 45 līdz 54 gadiem, citu tautību pārstāvji, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, individuālā darba veicēji, iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, respondenti Kurzemē un Zemgalē, citās pilsētās (ne Rīgā) dzīvojošie, strādājošie, kuri nav arodbiedrību biedri, apstrādes rūpniecībā, būvniecībā, veselības un sociālās aprūpes nozarē nodarbinātie, sabiedrisko, sociālo

un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī aptaujātie, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu, kas mazāks par 9 cilvēkiem.

Izteikumu 'es piekristu strādāt arī tad, ja par mani netiek pilnībā nomaksāti sociālie nodokļi' biežāk nekā caurmērā atbalstījuši vīrieši, jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, aptaujātie ar pamatizglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, individuālā darba veicēji, skolnieki, studenti un bezdarbnieki, iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, Vidzemē dzīvojošie, aptaujas dalībnieki lauku apvidos, strādājošie, kuri nav arodbiedrību biedri, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, būvniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā nodarbinātie, kā arī nelielos uzņēmumos (darbinieku skaits no 2 līdz 24) strādājošie.

Saskaņā ar aptaujas datiem, apgalvojumam 'es piekristu strādāt arī bez rakstiska darba līguma (tikai uz mutiskas vienošanās pamata)' biežāk nekā caurmērā piekrituši vīrieši, iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 24 gadiem un no 55 līdz 64 gadiem, aptaujātie ar pamatizglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, individuālā darba veicēji, nestrādājošie, pensionāri un bezdarbnieki, iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, Vidzemē dzīvojošie, respondenti lauku apvidos, nodarbinātie, kuri nav arodbiedrību biedri, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, būvniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā strādājošie, kā arī nelielos uzņēmumos (2-49 cilvēki) nodarbinātie.

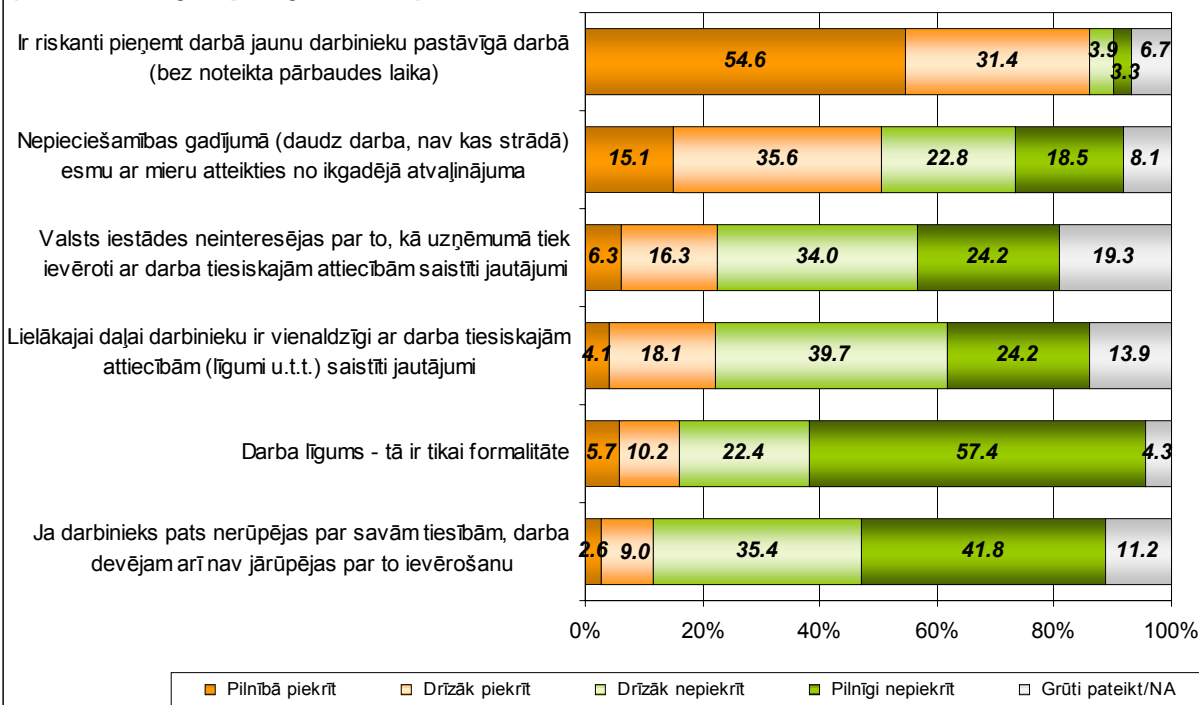
Viedokli 'darba līgums – tā ir tikai formalitāte' biežāk nekā caurmērā pauduši aptaujātie vecumā no 25 līdz 34 gadiem, iedzīvotāji ar pamatizglītību, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, individuālā darba veicēji, pensionāri un respondenti ar zemiem ienākumiem, Vidzemē dzīvojošie, aptaujas dalībnieki lauku apvidos, strādājošie, kuru darbavietā nedarbojas arodbiedrība, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un būvniecībā nodarbinātie, kā arī nelielos uzņēmumos (2-24 darbinieki) strādājošie.

Apgalvojumam 'esmu gatavs strādāt virsstundas, arī tad, ja par to netiek īpaši maksāts' biežāk nekā caurmērā piekrituši iedzīvotāji vecumā no 45 līdz 64 gadiem, respondenti ar augstāko izglītību, strādnieki, Kurzemē dzīvojošie, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā nodarbinātie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 5 līdz 9 vai no 25 līdz 99 cilvēkiem.

Darba devēju aptaujas dati par respondentu attieksmi pret dažādiem darba tiesisko attiecību jautājumiem apkopoti nākamajā grafikā,

Atbildes uz jautājumu 'Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā Jūs piekrītat sekojošiem izteikumiem par darba devēja un darbinieku attiecībām!' (06./07.2005.)

(darba devēju aptauja, n=509)

Pētījuma rezultāti liecina, ka vairāk nekā 4/5 darba devēju (86%) uzskata, ka ir riskanti pieņemt pastāvīgā darbā jaunu darbinieku bez noteikta pārbaudes laika.

Vairāk nekā 1/5 aptaujāto pauduši viedokli, ka valsts iestādes neinteresējas par darba tiesisko attiecību ievērošanu uzņēmumā (23%), un ka lielākajai daļai darbinieku ir vienaldzīgi darba tiesisko attiecību jautājumi (22%).

Saskaņā ar aptaujas datiem, 16% darba devēju ir piekrituši tam, ka darba līgums ir tikai formalitāte (jāatgādina, ka iedzīvotāju aptaujā šādu viedokli pauda 22%), bet vairāk nekā 1/10 respondentu (12%) norādījuši, ka gadījumā, ja darbinieks pats nerūpējas par savām tiesībām, darba devējam arī nav jārūpējas par to ievērošanu.

Interesanti atzīmēt, ka darba devēju aptaujas dalībnieki biežāk (51%) nekā Latvijas iedzīvotāji kopumā (38%) atzīmējuši, ka nepieciešamības gadījumā viņi būtu ar mieru atteikties no ikgadējā atvaļinājuma.

Salīdzinot atbildes grupās ar atšķirīgu informētības līmeni par darba tiesiskajām attiecībām, var konstatēt, ka darba devēji, kuri sevi atzina par kopumā vāji informētiem šajos jautājumos, visiem minētajiem apgalvojumiem piekrituši biežāk nekā aptaujātie, kuri sevi atzina par labi informētiem darba tiesisko attiecību sfērā.

Apgalvojumam 'ir riskanti pieņemt darbā jaunu darbinieku pastāvīgā darbā (bez noteikta pārbaudes laika)' biežāk nekā caurmērā piekrituši darba devēji būvniecībā, respondenti no uzņēmumiem ar darbinieku skaitu no 25 līdz 49 vai no 100 līdz 249 cilvēkiem, darba devēju organizāciju biedri un aptaujātie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Viedokli, ka 'nepieciešamības gadījumā (daudz darba, nav, kas strādā) esmu ar mieru atteikties no ikgadējā atvaļinājuma', biežāk nekā caurmērā pauduši darba devēji apstrādes rūpniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, kā arī mazu uzņēmumu (2-9 darbinieki) pārstāvji.

Aptaujas dati liecina, ka apgalvojumam 'valsts iestādes neinteresējas par to, kā uzņēmumā tiek ievēroti ar darba tiesiskajām attiecībām saistīti jautājumi' biežāk nekā caurmērā piekrituši darba devēji transporta, glabāšanas un sakaru nozarē, respondenti no uzņēmumiem ar darbinieku skaitu no 2 līdz 4 vai no 50 līdz 99 cilvēkiem, kā arī aptaujātie, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrība.

To, ka 'lielākajai daļai darbinieku ir vienaldzīgi ar darba tiesiskajām attiecībām (līgumi u.t.t.) saistīti jautājumi', biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, būvniecība, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, viesnīcas un restorāni, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 2 līdz 9 vai no 100 līdz 249 cilvēkiem.

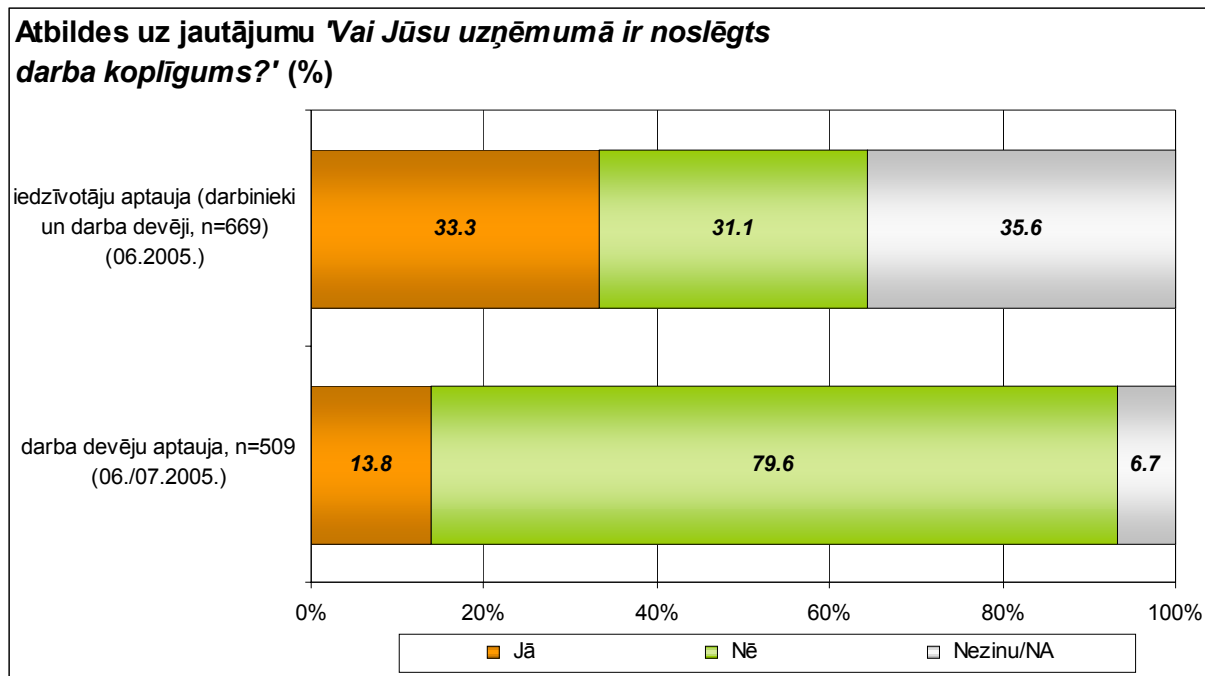
Izteikumu 'darba līgums – tā ir tikai formalitāte' biežāk nekā caurmērā atbalstījuši uzņēmumu vadītāji, darba devēji apstrādes rūpniecībā, kā arī mazu uzņēmumu (2-4 darbinieki) pārstāvji.

Savukārt darba devēji tādās nozarēs kā vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un viesnīcas, restorāni biežāk nekā caurmērā piekrituši apgalvojumam 'ja darbinieks pats nerūpējas par savām tiesībām, darba devējam arī nav jārūpējas par to ievērošanu'.

2.2. Attieksme pret darba koplīgumu

Aptauju dalībniekiem tika lūgts norādīt, vai uzņēmumā ir noslēgts darba koplīgums, un vai noslēgtā koplīguma normas tiek ievērotas.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par Latvijas iedzīvotāju un darba devēju atbildēm (jāiebilst, ka iedzīvotāju aptaujā šis jautājums netika uzdots nestrādājošiem respondentiem un pašnodarbinātajiem).

Iedzīvotāju aptaujas rezultāti liecina, ka 1/3 respondentu (33%) ir norādījuši, ka viņu uzņēmumā ir noslēgts koplīgums, bet no darba devēju aptaujas dalībniekiem to atzīmēja tikai 14%. Jāpiebilst, ka liela daļa (36%) no nodarbinātajiem iedzīvotājiem nav zinājuši, vai koplīgums ir noslēgts.

Salīdzinot atbildes grupās, kas atšķirīgi vērtēja savu informētību par darba tiesiskajām attiecībām, var konstatēt, ka iedzīvotāju aptaujā to, ka koplīgums ir noslēgts, biežāk nekā caurmērā minējuši respondenti, kuri sevi atzina par labi informētiem, savukārt no darba devēju aptaujas dalībniekiem uz koplīguma esamību nedaudz biežāk nekā caurmērā norādījuši tie, kuri sevi atzina par vāji informētiem.

Saskaņā ar Latvijas iedzīvotāju aptaujas datiem, to, ka viņu uzņēmumā ir noslēgts koplīgums, biežāk nekā caurmērā minējušas sievietes, iedzīvotāji vecumā no 35 līdz 64 gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti un ierēdņi, respondenti ar vidējiem un vidēji zemiem ienākumiem, Latgalē dzīvojošie, aptaujas dalībnieki citās pilsētās (ne Rīgā), arodbiedrību biedri, tādās nozarēs kā transports, glabāšana un sakari, valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana, izglītība, veselība un sociālā aprūpe strādājošie, kā arī aptaujātie no uzņēmumiem, kur darbinieku skaits ir robežās no 25 līdz 49 vai pārsniedz 100 cilvēkus.

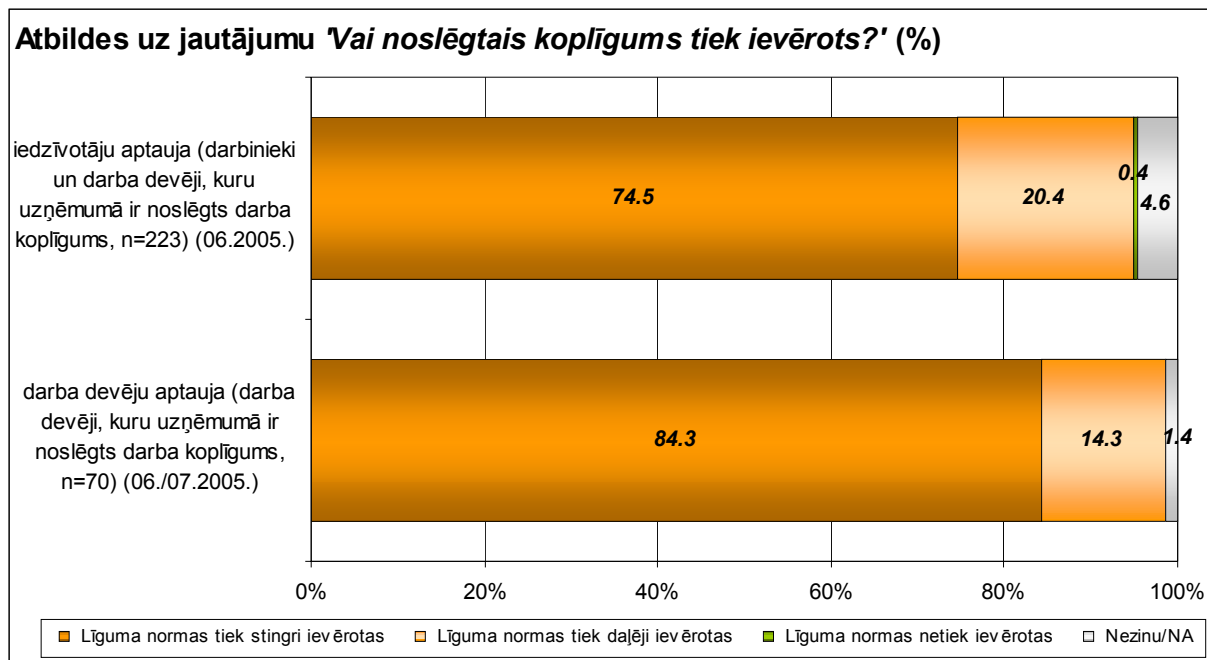
To, ka koplīgums nav noslēgts, biežāk nekā caurmērā atzīmējuši aptaujātie vecumā no 25 līdz 34 gadiem, respondenti ar pamatzglītību, privātajā sektorā nodarbinātie, vadītāji, Rīgā dzīvojošie, kā arī nodarbinātie, kuri nav arodbiedrību biedri, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, valsts pārvaldē un aizsardzībā, obligātajā sociālajā

apdrošināšanā strādājošie un iedzīvotāji, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 2 līdz 24 cilvēkiem.

Analizējot detalizētāk darba devēju aptaujas datus, jāsecina, ka uz koplīguma esamību biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji valsts sektorā, ārpus Rīgas esošo uzņēmumu pārstāvji, darba devēju organizāciju biedri un to uzņēmumu pārstāvji, kuros darbojas arodbiedrība. Interesanti atzīmēt, ka darba devēji lielākos uzņēmumos (vairāk nekā 25 darbinieki) uz koplīguma esamību norādījuši biežāk nekā respondenti no uzņēmumiem, kuros darbinieku skaits ir mazāks nekā 24 cilvēki.

Savukārt to, ka koplīgums nav noslēgts, biežāk nekā caurmērā atzīmējuši darba devēji tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, būvniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, respondenti no uzņēmumiem, kuros darbinieku skaits ir no 5 līdz 9 cilvēkiem, darba devēji Rīgā, ka arī aptaujas dalībnieki, kuru uzņēmumos nedarbojas arodbiedrības.

Pētījuma ietvaros respondentiem, kuru uzņēmumā ir noslēgts koplīgums, tika lūgts arī novērtēt, cik lielā mērā tiek ievērotas noslēgtā koplīguma normas.

Lielākā daļa respondentu norādījuši, ka noslēgtā koplīguma normas tiek stingri ievērotas: iedzīvotāju aptaujā to norādīja 75%, un darba devēju aptaujā – 84% no tiem, kuru uzņēmumā ir noslēgts darba koplīgums. To, ka līguma normas tiek ievērotas daļēji, atzina 20% no iedzīvotājiem un 14% no darba devēju aptaujas dalībniekiem.

Gan iedzīvotāju aptaujas, gan darba devēju aptaujas dati liecina, ka respondenti, kuri jutās labi informēti darba tiesisko attiecību jautājumos, biežāk nekā caurmērā atzīmējuši, ka '*līguma normas tiek stingri ievērotas*'.

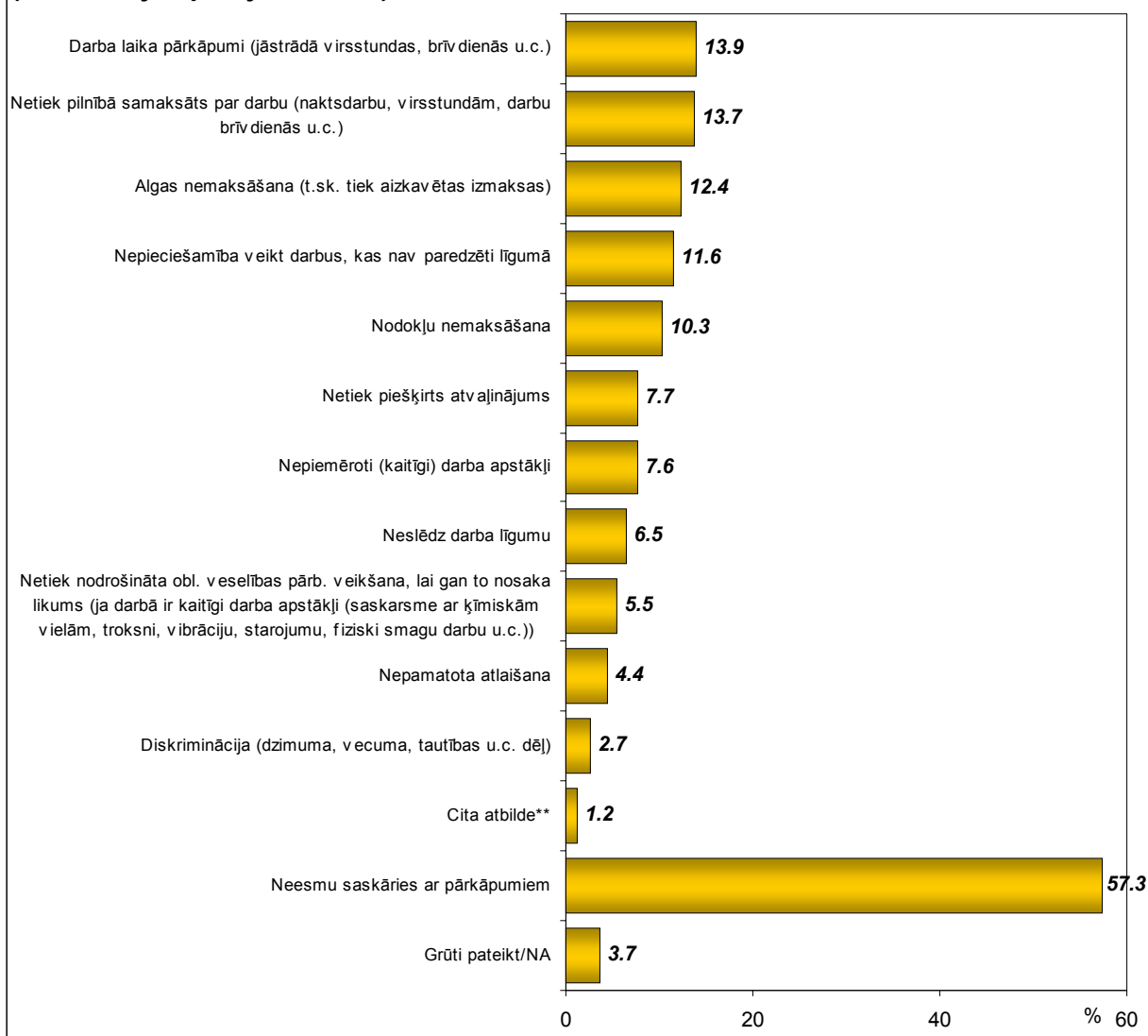
Dati par atbildēm sociāldemogrāfiskajās grupās nelielā respondentu skaita dēļ detalizētāk analizēti netiks.

2.3. Rīcība, saskaroties ar darba tiesisko attiecību neievērošanu

Latvijas iedzīvotāju aptaujas ietvaros respondentiem tika lūgts norādīt, ar kādiem darba tiesību pārkāpumiem viņi ir saskārušies pēdējo 2 gadu laikā, kā arī raksturot savu iespējamo rīcību gadījumā, ja darba devējs pārkāptu aptaujāto darba tiesības. Savukārt darba devēju aptaujas dalībniekiem tika lūgts atbildēt, kas parasti tiek darīts, ja darbinieks neievēro darba līguma nosacījumus.

Nākamajā grafikā apkopoti iedzīvotāju aptaujas dati par atbildēm uz jautājumu *'Ar kādiem darba tiesību pārkāpumiem Jums personīgi ir nācies sastapties pēdējo 2 gadu laikā?'*

Atbildes uz jautājumu 'Ar kādiem darba tiesību pārkāpumiem Jums personīgi ir nācies sastapties pēdējo 2 gadu laikā?' (%) (06.2005.)
(iedzīvotāju aptauja, n=1006)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *'Cita atbilde'* iedzīvotāju aptaujā minēts: *'vadības attieksme'* (minēts 3 reizes); *'latviešu valodas prasmes trūkums'* (minēts 1 reizi); *'morālā vardarbība'* (minēts 1 reizi); *'nesaticība'* (minēts 1 reizi); *'strādāju pie cilvēkiem, šodien te, rīt pie cita'* (minēts 1 reizi); *'nestādāju'* (minēts 6 reizes).

Pētījuma rezultāti liecina, ka 57% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju pēdējo 2 gadu laikā nav saskārušies ar darba tiesību pārkāpumiem. Vismaz 1/10 respondentu atbildējuši, ka pēdējo 2 gadu laikā saskārušies ar darba laika pārkāpumiem (14%), ar to, ka netiek pilnībā samaksāts par darbu (14%), ar algu nemaksāšanu (12%), ar

nepieciešamību veikt darbus, kas nav paredzēti līgumā (12%), kā arī ar nodokļu nemaksāšanu (10%).

Jāatzīmē, ka iedzīvotāji, kuri jūtas kopumā labi informēti par darba tiesiskajām attiecībām, biežāk nekā caurmērā norādījuši atbildi '*neesmu saskāries ar darba tiesību pārkāpumiem*'.

Dati par atbildēm, kuras minēja vairāk nekā 1/10 aptaujas dalībnieku, tiks analizēti detalizētāk, raksturojot atbilžu minēšanas biežumu dažādās sociāldemogrāfiskajās grupās.

Pēdējo divu gadu laikā ar '*darba laika pārkāpumiem (jāstrādā virsstundas, brīvdienās u.c.)*' biežāk nekā caurmērā saskārušies iedzīvotāji vecumā no 25 līdz 34 gadiem, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, respondenti, kuri nodarbināti apstrādes rūpniecībā, būvniecībā, valsts pārvaldē un aizsardzībā, obligātajā sociālajā apdrošināšanā, kā arī uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 5 līdz 24 vai no 100 līdz 249 cilvēkiem strādājošie.

Ar to, ka '*netiek pilnībā samaksāts par darbu (naktsdarbu, virsstundām, darbu brīvdienās u.c.)*', biežāk nekā caurmērā saskārušies aptaujātie vecumā no 25 līdz 44 gadiem, respondenti ar pamatizglītību, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, iedzīvotāji ar vidējiem un augstiem ienākumiem, aptaujas dalībnieki, kuri strādā tādās nozarēs kā lauksaimniecība un mežsaimniecība, apstrādes rūpniecība, būvniecība, valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana, kā arī respondenti uzņēmumos, kuros nodarbināti no 5 līdz 9 vai vairāk par 100 cilvēkiem.

To, ka pēdējo divu gadu laikā ir saskārušies ar '*algas nemaksāšanu (t.sk. tiek aizkavētas izmaksas)*', biežāk nekā caurmērā norādījuši vīrieši, aptaujātie vecumā no 45 līdz 54 gadiem, iedzīvotāji ar pamatizglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, aptaujas dalībnieki ar vidējiem ienākumiem, Latgalē un Pierīgā dzīvojošie, respondenti lauku apvidos, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā, būvniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā nodarbinātie, kā arī iedzīvotāji, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 5 līdz 9 vai no 100 līdz 249 cilvēkiem.

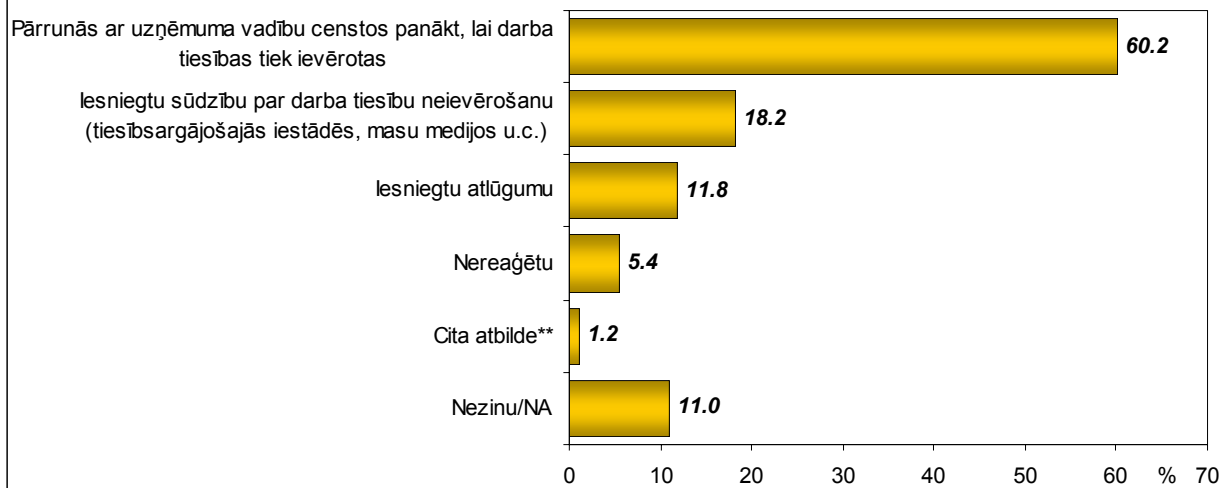
Saskaņā ar aptaujas datiem, '*nepieciešamība veikt darbus, kas nav paredzēti līgumā*', biežāk nekā caurmērā bijusi aptaujātajiem ar augstiem ienākumiem, Rīgā dzīvojošajiem, valsts pārvaldes un aizsardzības, obligātās sociālās apdrošināšanas nozarē nodarbinātajiem, kā arī respondentiem, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 10 līdz 24 vai vairāk par 100 cilvēkiem.

Ar '*nodokļu nemaksāšanu*' biežāk nekā caurmērā saskārušies jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, iedzīvotāji ar pamatizglītību, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, skolnieki, studenti un lauku apvidos dzīvojošie, strādājošie, kuru darbavietā nedarbojas arodbiedrība, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā un būvniecībā nodarbinātie, kā arī uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 5 līdz 9 cilvēkiem strādājošie.

Atbildi '*neesmu saskāries ar pārkāpumiem*' biežāk nekā caurmērā norādījušas sievietes, aptaujātie vecumā no 55 līdz 64 gadiem, respondenti ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, nestrādājošie, vadītāji, individuālā darba veicēji, pensionāri, skolnieki, studenti, mājsaimnieces un bezdarbnieki, iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, Vidzemē un Zemgalē dzīvojošie, aptaujas dalībnieki, kuru darbavietā darbojas arodbiedrība, tādās nozarēs kā transports, glabāšana un sakari, izglītība, veselība un sociālā aprūpe strādājošie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī nodarbinātie uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 25 līdz 99 cilvēkiem.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par iedzīvotāju atbildēm uz jautājumu 'Kā Jūs rīkotos, ja darba devējs pārkāptu Jūsu darba tiesības (piem., saistībā ar darba līgumu, darba laiku, darba algu u.c.)?'

Atbildes uz jautājumu 'Kā Jūs rīkotos, ja darba devējs pārkāptu Jūsu darba tiesības (piem., saistībā ar darba līgumu, darba laiku, darba algu u.c.)?' (%) (06.2005.) (iedzīvotāju aptauja, n=1006)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā 'Cita atbilde' iedzīvotāju aptaujā minēts: 'atkarībā no situācijas' (minēts 5 reizes); 'kādu laiku ciestu, tad domātu, ko darīt' (minēts 1 reizi); 'tāda situācija nevar būt manā gadījumā' (minēts 1 reizi); 'esmu pašnodarbinātais' (minēts 3 reizes); 'nestrādāju' (minēts 2 reizes).

Vairākums aptaujāto Latvijas iedzīvotāju (60%) norādījuši, ka, saskaroties ar savu darba tiesību pārkāpumu, viņi pārrunās ar uzņēmuma vadību censtos panākt, lai darba tiesības tiek ievērotas. Gandrīz 1/5 respondentu (18%) minējuši, ka iesniegtu sūdzību par darba tiesību neievērošanu, vairāk nekā 1/10 aptaujas dalībnieku (12%) iesniegtu atlūgumu, bet 5% iedzīvotāju atbildējuši, ka šādā situācijā nereaģētu. Jāpiebilst, ka aptuveni 1/10 aptaujāto (11%) nezināja, kā rīkotos, ja darba devējs pārkāptu viņu darba tiesības.

Aptaujas dati liecina, ka iedzīvotāji, kuri jutās kopumā informēti par darba tiesiskajām attiecībām, biežāk nekā caurmērā atzīmējuši, ka pārrunās ar uzņēmuma vadību censtos panākt, lai darba tiesības tiek ievērotas (67%) vai iesniegtu sūdzību par darba tiesību neievērošanu (22%), savukārt respondenti, kuri atzina, ka ir vāji informēti, nedaudz biežāk nekā caurmērā atbildēja, ka iesniegtu atlūgumu (13%), nereaģētu (6%), kā arī nezināja, kā rīkotos (17%).

Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, biežāk nekā caurmērā to, ka, saskaroties ar savu darba tiesību pārkāpumiem, 'pārrunās ar uzņēmuma vadību censtos panākt, lai darba tiesības tiek ievērotas', atzīmējuši aptaujātie vecumā no 25 līdz 34 gadiem, respondenti ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti un ierēdņi, iedzīvotāji ar vidēji zemiem vai augstiem ienākumiem, Latgalē un Pierīgā dzīvojošie, aptaujas dalībnieki citās pilsētās (ne Rīgā), arodbiedrību biedri, izglītības, veselības un sociālās aprūpes nozarēs strādājošie, kā arī uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 50 līdz 99 cilvēkiem nodarbinātie.

Atbildi 'iesniegtu sūdzību par darba tiesību neievērošanu (tiesībsargājošajās iestādēs, masu medijos u.c.)' biežāk nekā caurmērā minējuši jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, māsaimnieces un bezdarbnieki, iedzīvotāji ar vidēji augstiem ienākumiem, Pierīgā dzīvojošie, tādās nozarēs kā vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, transports, glabāšana un sakari, valsts pārvalde un aizsardzība,

obligātā sociālā apdrošināšana strādājošie, kā arī respondenti uzņēmumos, kur nodarbināti no 5 līdz 9 vai vairāk nekā 250 cilvēki.

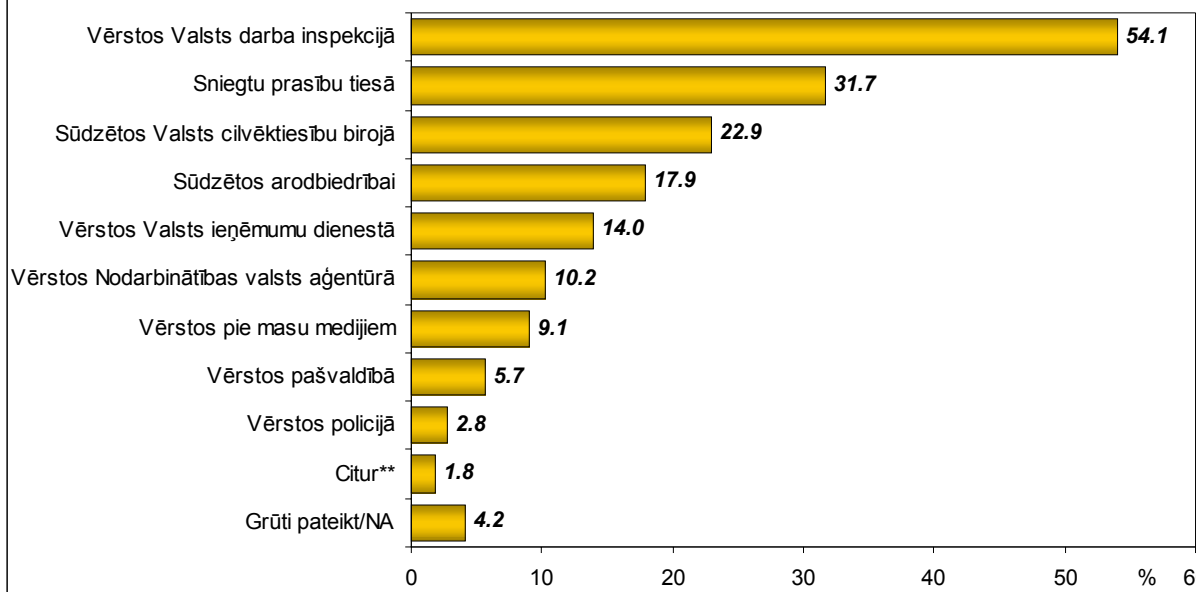
Biežāk nekā caurmērā to, ka, saskaroties ar darba tiesību pārkāpumiem, *'iesniegtu atlūgumu'*, norādījuši respondenti bez LR pilsonības, vadītāji, pensionāri, skolnieki, studenti, Rīgā dzīvojošie, apstrādes rūpniecībā un būvniecībā nodarbinātie, kā arī lielos uzņēmumos (250 vai vairāk darbinieku) strādājošie.

To, ka šādā gadījumā *'nereaģētu'*, biežāk nekā caurmērā atzīmējuši strādnieki, iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, Kurzemē dzīvojošie, lauksaimniecības un mežsaimniecības, transporta, glabāšanas un sakaru nozarēs nodarbinātie.

Savukārt atbildi *'nezinu'* biežāk nekā caurmērā norādījuši respondenti vecumā no 55 līdz 64 gadiem, aptaujas dalībnieki ar pamatizglītību, nestrādājošie, individuālā darba veicēji, pensionāri, skolnieki, studenti, bezdarbnieki, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un apstrādes rūpniecībā nodarbinātie, kā arī mazos uzņēmumos (4 darbinieki vai mazāk) strādājošie.

Iedzīvotājiem, kuri atbildēja, ka, saskaroties ar savu darba tiesību pārkāpumiem, iesniegtu sūdzību, tika lūgts norādīt, kur viņi vērstos ar sūdzību par darba tiesību neievērošanu. Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu 'Kur Jūs vērstos ar sūdzību par darba tiesību neievērošanu?' (%) (06.2005.) (respondenti, kuri gadījumā, ja tiktu pārkāptas viņu darba tiesības, iesniegtu sūdzību par darba tiesību neievērošanu, n=183) (iedzīvotāju aptauja)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

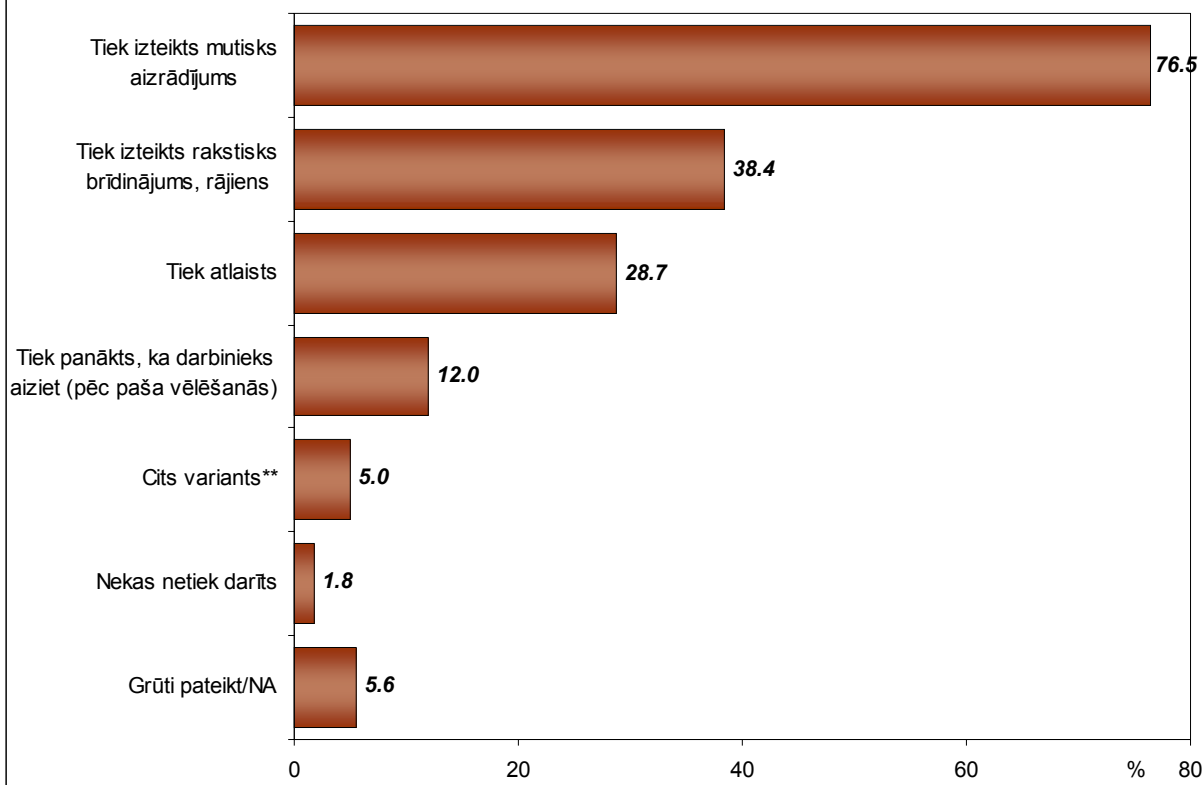
**Kategorijā *'Cituri'* iedzīvotāju aptaujā minēti: *'administrācijā'* (minēts 1 reizi); *'atkarībā no pārkāpuma rakstura'* (minēts 1 reizi); *'meklētu lielāko vadību šim uzņēmumam'* (minēts 1 reizi).

Kā redzams, vairāk nekā puse aptaujāto (54%) ar sūdzību par darba tiesību neievērošanu vērstos Valsts darba inspekcijā, 32% sniegtu prasību tiesā un 23% sūdzētos Valsts cilvēktiesību birojā, 18% sūdzētos arodbiedrībai, 14% vērstos Valsts ieņēmumu dienestā, un 10% vērstos Nodarbinātības valsts aģentūrā. Citas atbildes minēja mazāk nekā 1/10 no respondentiem, kuri darba tiesību pārkāpšanas gadījumā būtu gatavi iesniegt sūdzību.

Jāatzīmē, ka dati par atbildēm sociāldemogrāfiskajās grupās nelielā respondentu skaita dēļ detalizētāk analizēti netiks.

Arī darba devēju aptaujas ietvaros tika uzdots jautājums par rīcību, saskaroties ar darba tiesisko attiecību neievērošanu. Darba devējiem tika lūgts norādīt, *'Kas parasti (visbiežāk) tiek darīts, ja darbinieks neievēro darba līguma nosacījumus?'* Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu *'Kas parasti (visbiežāk) tiek darīts, ja darbinieks neievēro darba līguma nosacījumus?'* (%) (06./07.2005.)
(darba devēji, kuriem ar darbiniekiem ir noslēgts rakstisks darba līgums, n=502) (darba devēju aptauja)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *'Cits variants'* darba devēju aptaujā minēts: *'finansiālas sankcijas (piemēram, samazināta alga, noņemta prēmija)'* minēts 5 reizes); *'darbinieka rakstisks paskaidrojums'* (minēts 3 reizes); *'atkarībā no konkrētā gadījuma'* (minēts 2 reizes); *'tiek veiktas pārrunas'* (minēts 2 reizes); *'darbinieki biežāk domā, ka līguma noteikumi jāpilda darba devējam'* (minēts 1 reizi); *'netiek pielaipts pie darba'* (minēts 1 reizi); *'tiek pārcelts mazāk apmaksātā darbā'* (minēts 1 reizi).

Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, vairāk nekā 3/4 darba devēju (77%) gadījumā, ja darbinieks neievēro darba līguma nosacījumus, parasti izsaka mutiski aizrādījumu. Gandrīz 2/5 aptaujāto (38%) norādīja, ka darbiniekam, kurš neievēro darba līguma nosacījumus, parasti tiek izteikts rakstisks brīdinājums, rājiens, 29% respondentu atzīmējuši, ka šāds darbinieks tiek atlaists, un vēl 12% darba devēju atbildējuši, ka tiek panākts, lai darbinieks aiziet (pēc paša vēlēšanās).

Analizējot atbildes atkarībā no tā, kā darba devēji vērtējuši savu informētību par darba tiesiskajām attiecībām, var konstatēt, ka respondenti, kuri jutās kopumā labi informēti, nedaudz biežāk nekā caurmērā atzīmējuši, ka parasti tiek izteikts rakstisks brīdinājums, rājiens (41%), bet darba devēji, kuri sevi atzina par slikti informētiem, biežāk nekā caurmērā norādījuši, ka tiek izteikts mutisks aizrādījums (84%) vai arī tiek panākts, ka darbinieks aiziet (pēc paša vēlēšanās) (20%).

To, ka gadījumā, ja darbinieks neievēro darba līguma nosacījumus, parasti *'tiek izteikts mutisks aizrādījums'*, biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji tādās nozarēs kā lauksaimniecība un mežsaimniecība, transports, glabāšana un

sakari, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, nelielu uzņēmumu (2-4 darbinieki) pārstāvji un darba devēju organizāciju biedri.

Atbildi 'tiek izteikts rakstisks brīdinājums, rājiens' biežāk nekā caurmērā minējuši darba devēji valsts sektorā, respondenti lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, aptaujātie no uzņēmumiem, kuros strādā vairāk nekā 25 darbinieki, darba devēju organizāciju biedri un to uzņēmumu pārstāvji, kuros darbojas arodbiedrība.

Aptaujas dati liecina, ka atbildi 'tiek atlaists' biežāk nekā caurmērā atzīmējuši darba devēji būvniecības, viesnīcu un restorānu nozarēs, respondenti no uzņēmumiem, kuros strādā no 10 līdz 24 vai vairāk nekā 50 cilvēki, darba devēju organizāciju biedri un aptaujas dalībnieki, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

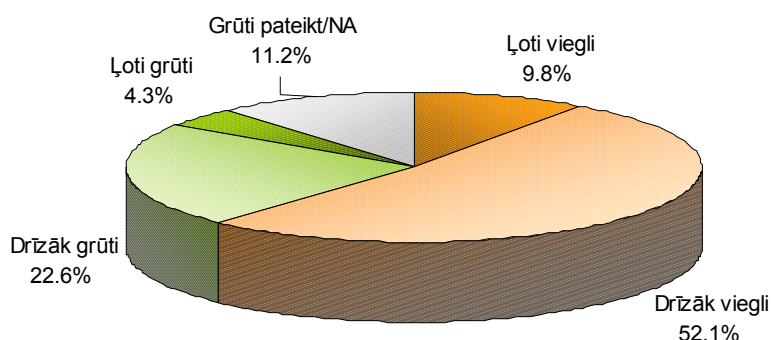
Savukārt to, ka 'tiek panākts, ka darbinieks aiziet (pēc paša vēlēšanās)', biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji valsts sektorā, aptaujātie viesnīcu un restorānu nozarē, respondenti no uzņēmumiem, kuros strādā no 50 līdz 99 vai vairāk nekā 250 darbinieki, darba devēji uzņēmumos, kuros darbojas arodbiedrība.

2.4. Darba devēju attieksme pret darba tiesisko attiecību regulēšanu

Darba devēju aptaujas ietvaros respondentiem tika lūgts novērtēt, cik viegli vai grūti viņiem ir ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām, kā arī raksturot galvenās grūtības (šķēršļus), lai ievērotu šīs normas.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par darba devēju atbildēm uz jautājumu *‘Vispārīgi runājot, cik viegli vai grūti tādām uzņēmējam kā Jūs ir ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām?’*

Atbildes uz jautājumu ‘Vispārīgi runājot, cik viegli vai grūti tādām uzņēmējam kā Jūs ir ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām?’ (%)
(06./07.2005.) (darba devēju aptauja, n=509)

Lielākā daļa darba devēju (62%) norādījuši, ka ir kopumā viegli ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām. Tomēr jāatzīmē, ka atbildi *‘ļoti viegli’* minējuši tikai 10% respondentu. To, ka ar darba tiesiskajām attiecībām saistītās normas ir kopumā grūti ievērot, norādījuši 27% aptaujāto.

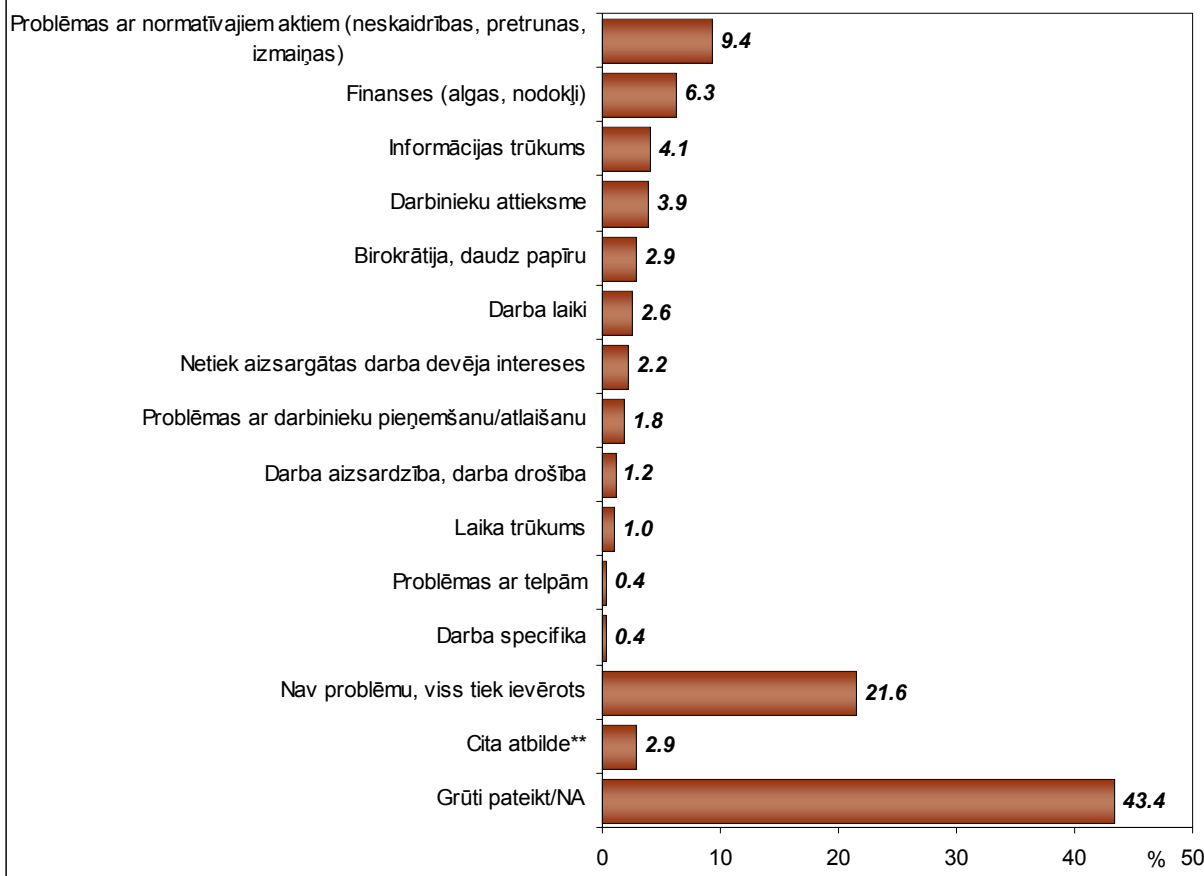
Salīdzinot atbildes atkarībā no respondentu informētības līmeņa par darba tiesiskajām attiecībām, jāsecina, ka darba devēji, kuri jutās kopumā labi informēti par šiem jautājumiem, biežāk nekā caurmērā atzīmēja, ka ir viegli ievērot ar darba tiesiskajām attiecībām saistītās normas (68%), bet aptaujātie, kuri jutās slikti informēti, biežāk nekā caurmērā norādīja, ka ir grūti ievērot minētās normas (43%).

Raksturojot pētījuma rezultātus, jāatzīmē, ka atbildes *‘ļoti viegli’* vai *‘drīzāk viegli’* biežāk nekā caurmērā minējuši darba devēji valsts sektorā, respondenti no tādām nozarēm kā lauksaimniecība un mežsaimniecība, transports, glabāšana un sakari, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, aptaujas dalībnieki, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrība.

Savukārt to, ka ar darba tiesiskajām attiecībām saistītās normas ir grūti ievērot, biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji apstrādes rūpniecībā un būvniecībā, kā arī aptaujātie no uzņēmumiem, kuros strādā no 50 līdz 249 cilvēkiem.

Darba devēju aptaujas dati par atbildēm uz jautājumu *'Kādas ir galvenās grūtības (šķēršļi), lai ievērotu Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām?'* apkopoti nākamajā grafikā. Jāatzīmē, ka šajā jautājumā respondentiem netika piedāvāti atbilžu varianti, viņi brīvi formulēja savas atbildes, kas datu apstrādes gaitā tika apkopotas lielākās grupās.

Atbildes uz jautājumu *'Kādas ir galvenās grūtības (šķēršļi), lai ievērotu Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām?'* (%) (06./07.2005.)
(darba devēju aptauja, n=509)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *'Cita atbilde'* darba devēju aptaujā minēts: *'ar sievietēm dekrēta atvaļinājumos'* (minēts 1 reizi); *'cenu paaugstinājumi'* (minēts 1 reizi); *'darba ņēmējs strādās jebkuros apstākļos, jo baidīsies zaudēt darbu'* (minēts 1 reizi); *'darbavietu trūkuma dēļ piesaiste vienai darba vietai'* (minēts 1 reizi); *'darbinieki nevēlas iet ikmēneša atvaļinājumā, bet likums tādu normu neparedz - brīvas izvēles iespējas'* (minēts 1 reizi); *'grūti, pat neiespējami, bez kapitālieguldījumiem saņemt kredītus attīstībai'* (minēts 1 reizi); *'ilga laika vilkšana no prasības iesniegšanas tiesā līdz tās izskatīšanai'* (minēts 1 reizi); *'īpašnieku pārsteidzīgie lēmumi un vēlmes'* (minēts 1 reizi); *'mazam uzņēmumam grūtāk normas ievērot, jo tās tiek izstrādātas, piemērojoties lielākiem uzņēmumiem'* (minēts 1 reizi); *'ne visi uzņēmumi ievēro likumu normas'* (minēts 1 reizi); *'nepieciešamība noformēt dokumentus ne tikai krievu, latviešu, bet dažreiz arī angļu valodā'* (minēts 1 reizi); *'nestandarta situācijas'* (minēts 1 reizi); *'uzņēmumā strādā tikai ģimenes locekļi'* (minēts 1 reizi); *'vadības vienaldzīgā attieksme'* (minēts 1 reizi); *'vispārējā ekonomiskā un politiskā situācija valstī'* (minēts 1 reizi).

Lielākā daļa aptaujāto darba devēju atturējās nosaukt konkrētas problēmas, kas traucē ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām: 22% norādīja, ka *'nav problēmu, viss tiek ievērots'*, bet 43% atzīmēja, ka viņiem ir *'grūti pateikt'*.

Respondenti, kuri nosauca konkrētas grūtības (šķēršļus) ar darba tiesiskajām attiecībām saistīto normu ievērošanā, biežāk minējuši problēmas ar normatīvajiem aktiem (neskaidrības, pretruna, izmaiņas) (9%), finanses (algas, nodokļus) (6%), informācijas trūkumu (4%), darbinieku attieksmi (4%), birokrātiju, papīru daudzumu (3%), darba laikus (3%) un to, ka netiek aizsargātas darba devēja intereses (2%).

Detalizētāk tiks raksturoti dati par atbildēm, kuras minēja vairāk nekā 5% aptaujāto, norādot atbilžu minēšanas biežumu dažādās sociāldemogrāfiskajās grupās.

To, ka ar darba tiesiskajām attiecībām saistīto normu ievērošanai traucē 'problēmas ar normatīvajiem aktiem (neskaidrības, pretrunas, izmaiņas)', biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji valsts sektorā, respondenti viesnīcu un restorānu nozarē, aptaujātie no uzņēmumiem, kuros strādā vairāk nekā 50 cilvēki, darba devēji ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri.

'Finanses (algas, nodokļus)' par traucējošu faktoru biežāk nekā caurmērā atzinuši respondenti valsts sektorā, darba devēji apstrādes rūpniecībā un aptaujas dalībnieki no uzņēmumiem ar darbinieku skaitu no 50 līdz 249 cilvēkiem.

Viedokli, ka 'nav problēmu, viss tiek ievērots' biežāk nekā caurmērā pauduši darba devēji valsts sektorā, respondenti tādās nozarēs kā lauksaimniecība un mežsaimniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, darba devēji uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 2 līdz 4 cilvēkiem, kā arī aptaujas dalībnieki ārpus Rīgas.

Atbildi 'grūti pateikt' biežāk nekā caurmērā norādījuši uzņēmumu vadītāju vietnieki, darba devēji vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, transporta, glabāšanas un sakaru nozarēs, respondenti uzņēmumos, kuros strādā no 10 līdz 49 vai no 100 līdz 249 cilvēki, aptaujātie Rīgā un darba devēju organizāciju biedri.

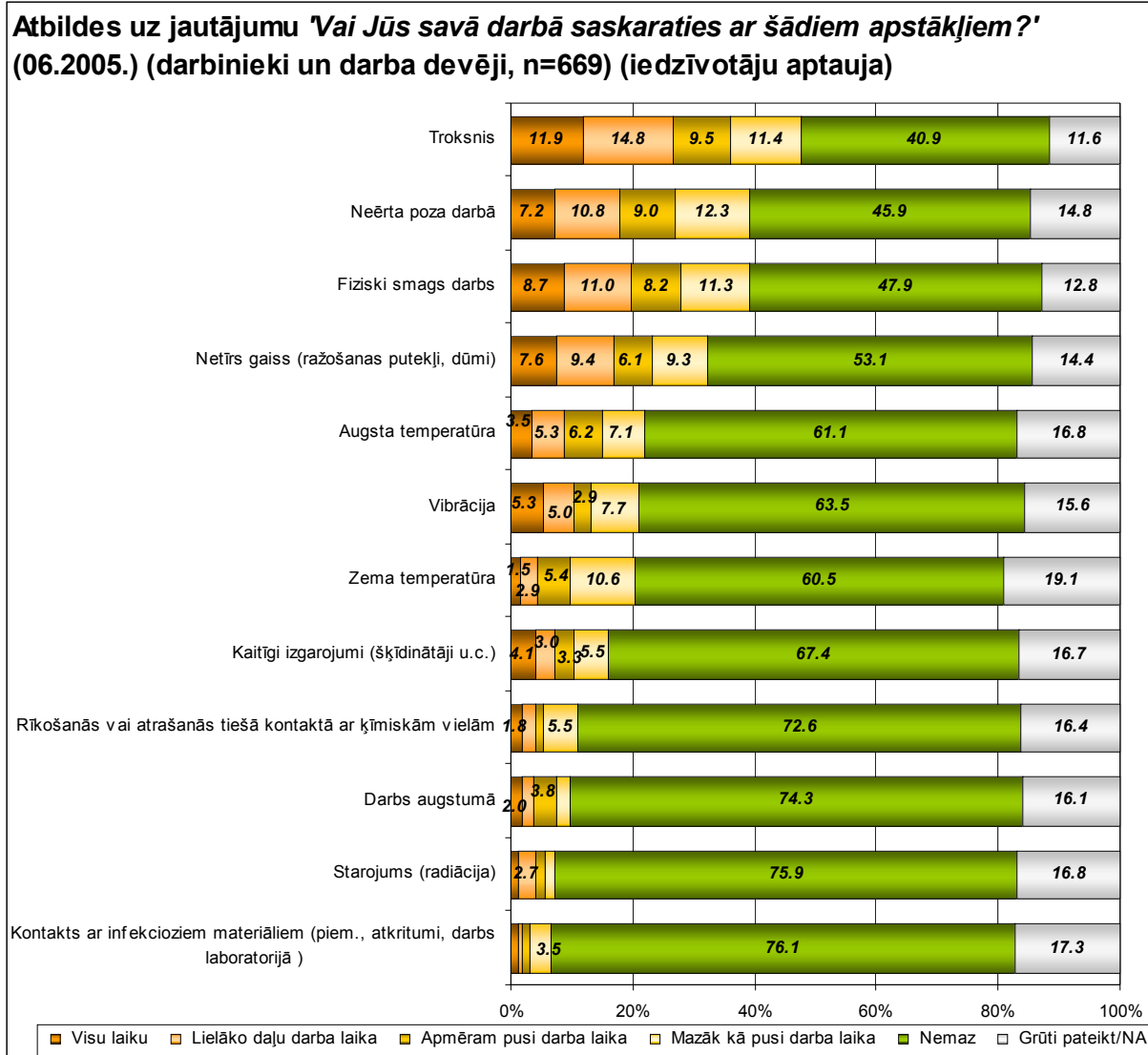
3. Darba aizsardzība

Pētījuma ietvaros tika noskaidrota respondentu saskarsme ar kaitīgiem darba apstākļiem, attieksme pret darba drošības un darba aizsardzības pasākumiem, saskarsme ar nelaimes gadījumiem darba vietā, kā arī iespējamā rīcība, saskaroties ar darba aizsardzības pasākumu nenodrošināšanu.

3.1. Saskarsme ar kaitīgiem darba apstākļiem

Gan iedzīvotāju aptaujas, gan arī darba devēju aptaujas dalībniekiem tika lūgts raksturot saskarsmi ar kaitīgiem apstākļiem savā darbavietā / uzņēmumā. Respondentiem, kuri saskaras ar kaitīgiem apstākļiem, tika lūgts atzīmēt, vai uzņēmumā tiek nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes.

Nākamajā grafikā apkopoti iedzīvotāju aptaujas dati par atbildēm uz jautājumu 'Vai Jūs savā darbā saskaraties ar šādiem apstākļiem?'

Saskaņā ar iedzīvotāju aptaujas datiem, gandrīz puse respondentu (48%) darbā ir saskārušies (summētas atbildes 'visu laiku', 'lielāko daļu laika', 'apmēram pusi laika' un 'mazāk kā pusi darba laika') ar troksni, un aptuveni 2/5 iedzīvotāju – ar neērtu pozu (39%) vai fiziski smagu darbu (39%). Vismaz 1/5 aptaujāto minēja arī

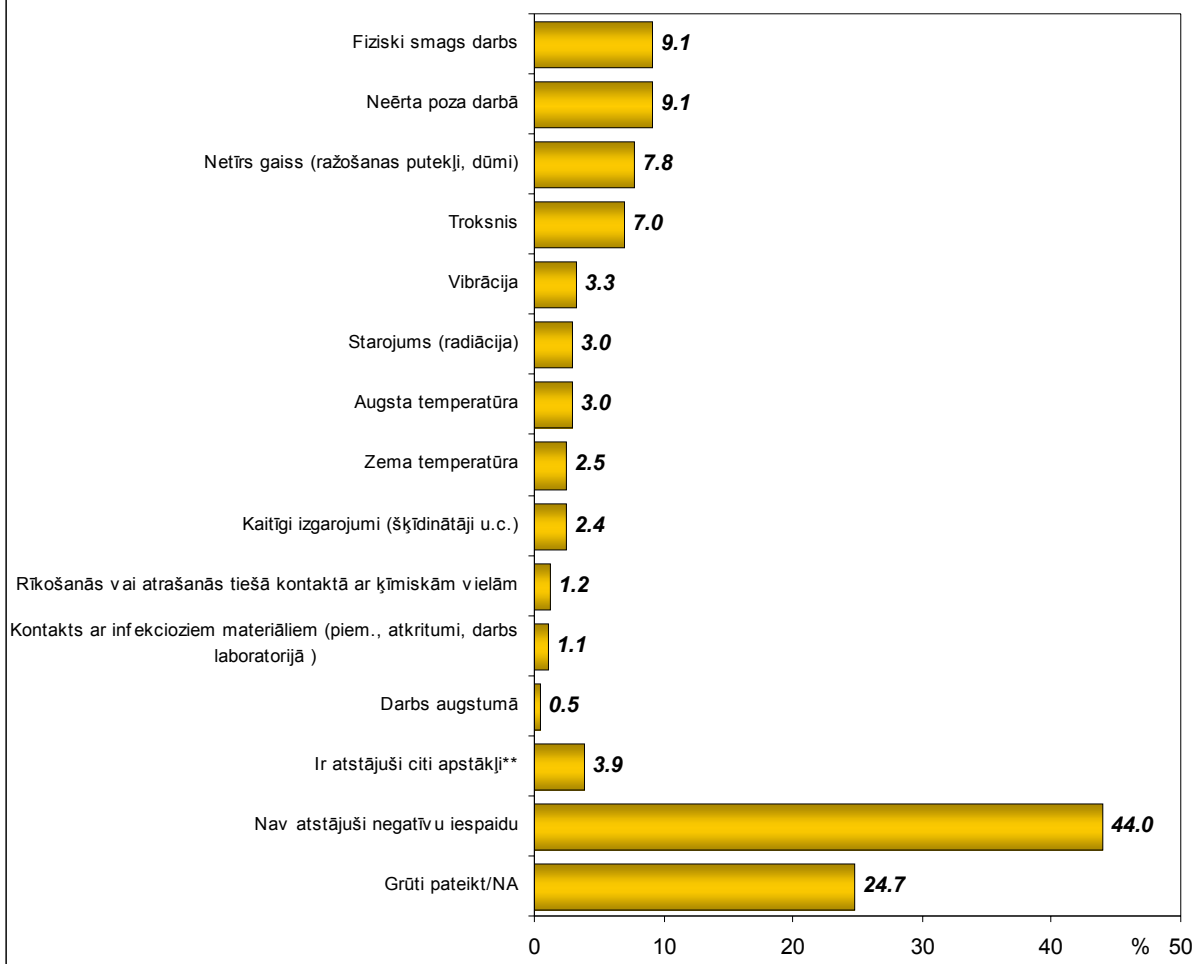
tādus apstākļus kā netīrs gaiss (33%), augsta temperatūra (22%), vibrācija (21%) un zema temperatūra (20%).

Ne vairāk kā 1/10 respondentu norādījuši, ka ir saskārušies ar darbu augstumā (10%), starojumu (7%) vai infekcioziem materiāliem (7%).

Analizējot atbildes sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka ar lielāko daļu no uzskaitītajiem kaitīgajiem apstākļiem biežāk nekā caurmērā saskārušies vīrieši, iedzīvotāji ar pamatizglītību, strādnieki, Vidzemē dzīvojošie, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā vai būvniecībā nodarbinātie, kā arī aptaujātie, kuri strādā lielos uzņēmumos (vairāk nekā 250 darbinieki).

Iedzīvotāju aptaujas ietvaros respondentiem tika lūgts arī norādīt, vai kāds no minētajiem apstākļiem ir atstājis negatīvu iespaidu uz viņu veselību. Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

**Atbildes uz jautājumu 'Vai kāds no šiem apstākļiem ir atstājis negatīvu iespaidu uz Jūsu veselību?' (%) (06.2005.)
(darbinieki un darba devēji, n=669) (iedzīvotāju aptauja)**

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā 'Ir atstājuši citi apstākļi' iedzīvotāju aptaujā minēts: 'stress' (minēts 5 reizes); 'caurvējš' (minēts 4 reizes); 'morāli smags' (minēts 4 reizes); 'ilgas darba stundas' (minēts 2 reizes); 'mugura sāp' (minēts 2 reizes); 'slikts apgaismojums' (minēts 2 reizes); 'armija' (minēts 1 reizi); 'cilvēku savst. attiecības' (minēts 1 reizi); 'darbs ar tuberkulozes, vēža, psihiskiem slimniekiem' (minēts 1 reizi); 'nepareizs datoru izkārtojums' (minēts 1 reizi); 'netīras telpas' (minēts 1 reizi); 'novecojusi tehnika' (minēts 1 reizi); 'pastāvīgs darbs ar ūdeni' (minēts 1 reizi); 'sēdošs darbs pie datora' (minēts 1 reizi); 'ultravioletie stari' (minēts 1 reizi).

Vairāk nekā 5% respondentu atzīmējuši, ka negatīvu iespaidu uz viņu veselību atstājuši tādi apstākļi kā fiziski smags darbs (9%), neērta poza darbā (9%), netīrs gaiss (8%) vai troksnis (7%). To, ka minētie apstākļi 'nav atstājuši negatīvu

iespaidu uz veselību, norādīja vairāk nekā 2/5 aptaujāto (44%), bet 1/4 iedzīvotāju (25%) atturējās atbildēt uz šo jautājumu (atbilde *'grūti pateikt'*).

Raksturojot aptaujas datus sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka atbildi *'fiziski smags darbs'* biežāk nekā caurmērā atzīmējuši aptaujātie vecumā no 55 līdz 64 gadiem, iedzīvotāji ar pamatizglītību, respondenti bez LR pilsonības, strādnieki, aptaujas dalībnieki ar zemiem ienākumiem, lauku apvidos dzīvojošie, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un būvniecībā nodarbinātie, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumā ar darbinieku skaitu no 10 līdz 24 cilvēkiem.

To, ka negatīvu iespaidu uz veselību atstājusi *'neērta poza darbā'*, biežāk nekā caurmērā minējuši jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, iedzīvotāji ar vidējiem ienākumiem, lauksaimniecības un mežsaimniecībā nodarbinātie, respondenti, kuri strādā uzņēmumā ar darbinieku skaitu no 2 līdz 4 vai no 10 līdz 24 cilvēkiem.

Uz to, ka *'netīrs gaiss (ražošanas putekļi, dūmi)'* ir atstājis negatīvu ietekmi uz veselību, biežāk nekā caurmērā norādījuši aptaujātie ar pamatizglītību, respondenti bez LR pilsonības, strādnieki un iedzīvotāji ar vidēji zemiem ienākumiem, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā vai būvniecībā nodarbinātie, kā arī lielos uzņēmumos (vairāk nekā 250 darbinieki) strādājošie.

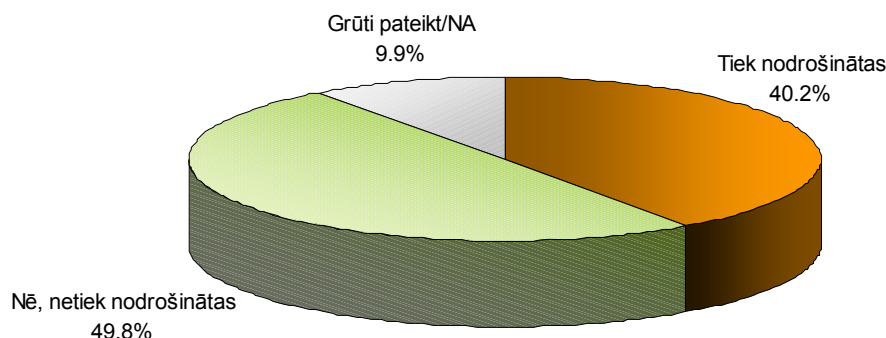
'Trokšņa' negatīvo ietekmi uz veselību biežāk nekā caurmērā atzinuši respondenti vecumā no 45 līdz 54 gadiem, aptaujas dalībnieki ar pamatizglītību, iedzīvotāji ar vidēji zemiem ienākumiem, apstrādes rūpniecībā un izglītības nozarē nodarbinātie, kā arī lielākos uzņēmumos (vairāk nekā 100 darbinieki) strādājošie.

Viedokli, ka neviens no uzskaitītajiem apstākļiem *'nav atstājis negatīvu iespaidu'* uz veselību, biežāk nekā caurmērā paiduši aptaujātie vecumā no 35 līdz 44 gadiem, iedzīvotāji ar augstāko izglītību, respondenti bez LR pilsonības, vadītāji, speciālisti un ierēdņi, aptaujas dalībnieki ar vidējiem ienākumiem, Zemgalē dzīvojošie, respondenti citās pilsētās (ne Rīgā), tādās nozarēs nodarbinātie kā vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana, veselība un sociālā aprūpe, sabiedriski, sociālie un individuālie pakalpojumi, kā arī aptaujātie, kuri strādā uzņēmumā ar darbinieku skaitu no 2 līdz 9 vai no 50 līdz 99 cilvēkiem.

Atbildi *'grūti pateikt'* biežāk nekā caurmērā norādījuši vīrieši, jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, respondenti ar pamatizglītību, vadītāji, iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, ārpus Rīgas dzīvojošie, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā nodarbinātie, kā arī aptaujātie, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 25 līdz 49 cilvēkiem.

Iedzīvotāju aptaujas dalībniekiem, kuri atbildēja, ka savā darbā saskaras ar kaitīgiem apstākļiem, tika lūgts norādīt, vai viņiem darbā ir nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes. Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jums darbā ir nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes (nav domāta t.s. sanitārā grāmatiņa)?' (%) (06.2005.) (darbinieki un darba devēji, kuri sava darbā saskaras ar kaitīgiem apstākļiem, n=520) (iedzīvotāju aptauja)

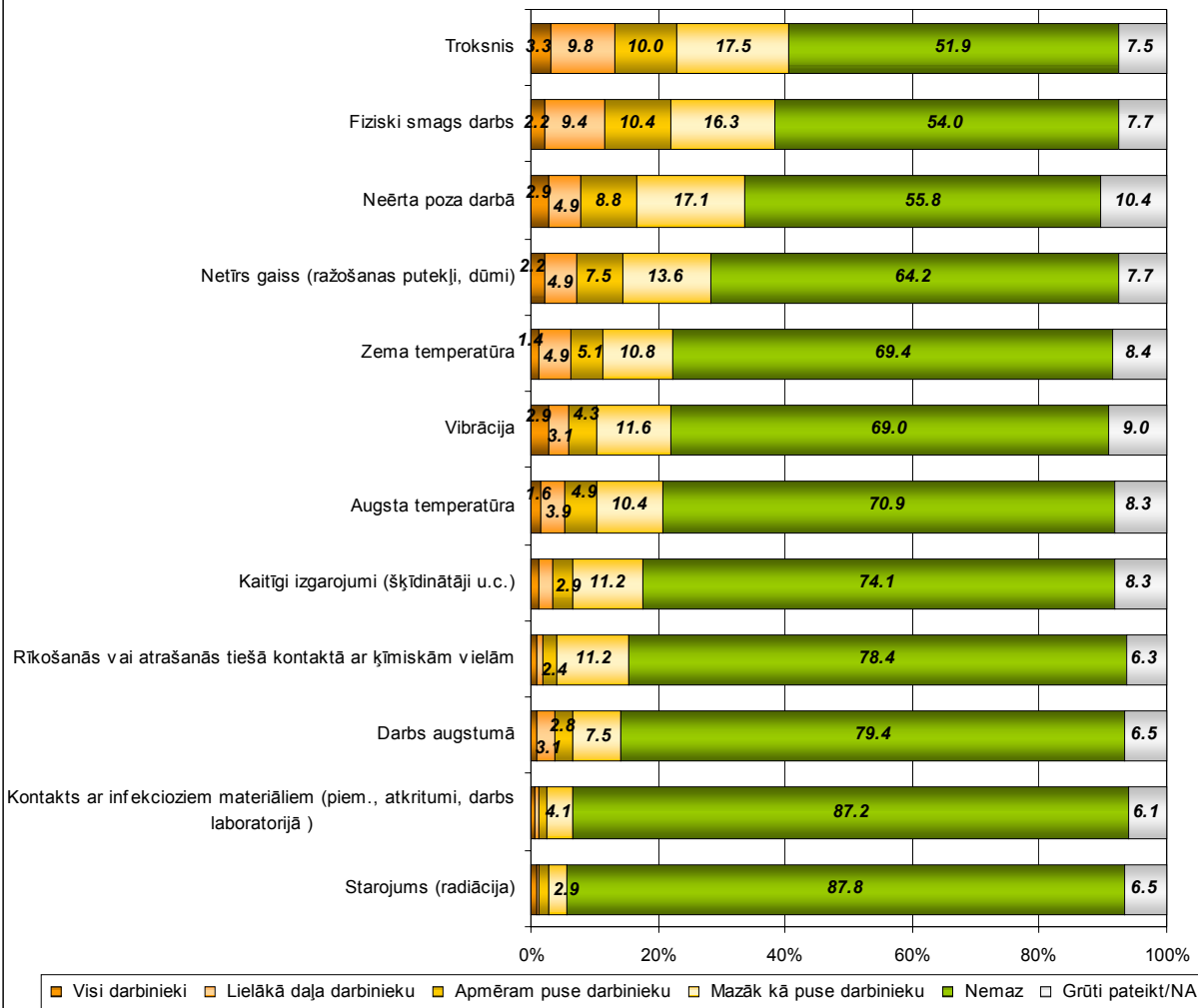
Kā redzams, puse (50%) no respondentiem, kuri savā darbā saskaras ar kaitīgiem apstākļiem, norādījuši, ka viņiem darbā netiek nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes.

To, ka obligātās veselības pārbaudes 'tiek nodrošinātas', biežāk nekā caurmērā atzīmējušas sievietes, aptaujātie vecumā no 35 līdz 44 gadiem vai no 55 līdz 64 gadiem, respondenti ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti un ierēdņi, iedzīvotāji ar vidējiem un augstiem ienākumiem, Rīgā un citās pilsētās dzīvojošie, aptaujas dalībnieki Kurzemē, arodbiedrību biedri, tādās nozarēs nodarbinātie kā izglītība, transports, glabāšana un sakari, kā arī lielākos uzņēmumos (vairāk nekā 50 darbinieki) strādājošie.

Saskaņā ar aptaujas datiem, uz to, ka 'netiek nodrošinātas' obligātās veselības pārbaudes, biežāk nekā caurmērā norādījuši vīrieši, iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 24 gadiem vai no 45 līdz 54 gadiem, aptaujātie ar pamatzglītību, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, respondenti ar zemiem ienākumiem, Vidzemē, Zemgalē, Latgalē un Pierīgā dzīvojošie, aptaujas dalībnieki lauku apvidos, iedzīvotāji, kuri nav arodbiedrību biedri, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un būvniecībā strādājošie, kā arī respondenti uzņēmumos, kuros strādā 2-24 cilvēki.

Jāatzīmē, ka arī darba devēju aptaujas dalībniekiem tika lūgts raksturot viņu uzņēmumā strādājošo saskarsmi ar kaitīgiem apstākļiem, kā arī atzīmēt, vai darbiniekiem tiek nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes.

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jūsu uzņēmumā strādājošie savā darbā saskaras ar šādiem apstākļiem?' (06./07.2005.) (darba devēju aptauja, n=509)

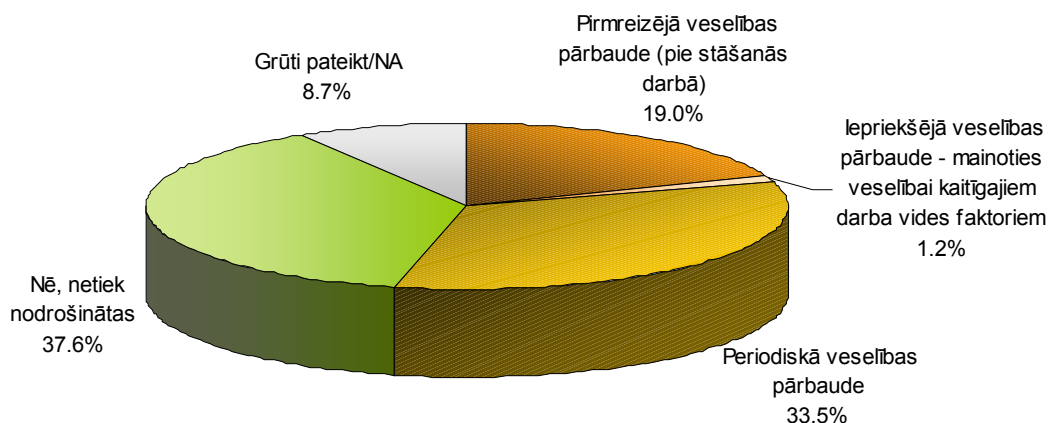
Aptuveni 2/5 darba devēju norādījuši, ka strādājošie viņu uzņēmumā saskaras (summētas atbildes 'visi darbinieki', 'lielākā daļa darbinieku', 'apmēram puse darbinieku' un 'mazāk kā puse darbinieku') ar troksni (41%) vai fiziski smagu darbu (38%). To, ka strādājošie saskaras ar neērtu pozu darbā, atzīmējuši 34%, un 28% norādījuši uz tādu apstākli kā netīrs gaiss. Jāatzīmē, ka šie četri apstākļi bija biežāk minētie arī iedzīvotāju aptaujā.

Mazāk nekā 1/10 darba devēju atbildējuši, ka viņu uzņēmumā strādājošie saskaras ar infekcioziem materiāliem (7%) vai starojumu (radiāciju) (6%).

Analizējot atbildes sociāldemogrāfiskajās grupās, var konstatēt, ka, ka lielāko daļu no uzskaitītajiem kaitīgajiem apstākļiem biežāk nekā caurmērā minējuši darba devēji apstrādes rūpniecībā un būvniecībā, lielāku uzņēmumu pārstāvji (darbinieku skaits pārsniedz 25 cilvēkus), darba devēju organizāciju biedri, kā arī respondenti, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Darba devējiem, kuru uzņēmumā strādājošie saskaras ar kaitīgiem apstākļiem, tika lūgts norādīt, vai darbiniekiem ir nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes. Nākamajā grafikā apkopoti dati par atbildēm.

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jūsu uzņēmumā darbiniekiem ir nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes (nav domāta t.s. sanitārā grāmatiņa)?' (%) (06./07.2005.) (darba devēji, kuru uzņēmumā darbinieki saskaras ar kaitīgiem apstākļiem, n=343) (darba devēju aptauja)

Saskaņā ar aptaujas datiem, gandrīz 2/5 no darba devējiem, kuru uzņēmumos strādājošie saskaras ar kaitīgiem apstākļiem, atzinuši, ka obligātās veselības pārbaudes darbiniekiem netiek nodrošinātas (38%). To, ka tiek nodrošināta pirmreizējā veselības pārbaude, norādījuši 19%, periodiskās veselības pārbaudes nodrošina 34% respondentu, bet iepriekšējās veselības pārbaudes (mainoties kaitīgajiem darba vides faktoriem) – tikai 1% darba devēju.

Raksturojot aptaujas datus detalizētāk, jāatzīmē, ka atbildi 'pirmreizējā veselības pārbaude (pie stāšanās darbā)' biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un būvniecībā, respondenti uzņēmumos, kuros strādā no 2 līdz 4 vai no 100 līdz 249 darbiniekiem, kā arī aptaujas dalībnieki ārpus Rīgas.

To, ka strādājošajiem tiek nodrošinātas 'periodiskās veselības pārbaudes', biežāk nekā caurmērā minējuši darba devēji valsts sektorā, respondenti apstrādes rūpniecībā, aptaujātie no uzņēmumiem, kuros strādā no 25 līdz 249 darbiniekiem, darba devēju organizāciju biedri, kā arī respondenti, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

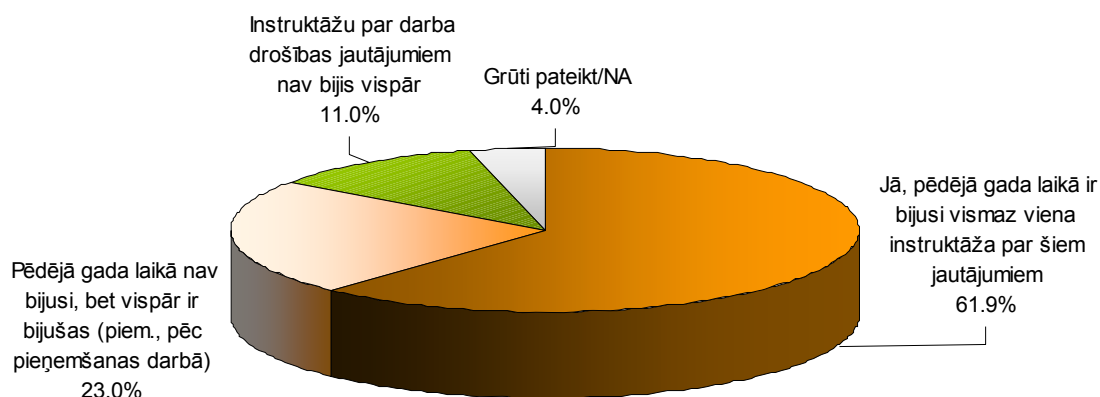
Savukārt to, ka obligātās veselības pārbaudes darbiniekiem 'netiek nodrošinātas', biežāk nekā caurmērā atzinuši darba devēji tādās nozarēs kā vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība, viesnīcas un restorāni, transports, glabāšana un sakari, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, respondenti no uzņēmumiem, kuros strādā no 2 līdz 24 darbiniekiem, aptaujas dalībnieki Rīgā, kā arī darba devēji, kuru uzņēmumā nedarbojas arodbiedrība.

3.2. Attieksme pret darba drošības un aizsardzības pasākumiem

Gan iedzīvotāju aptaujā, gan darba devēju aptaujā respondentiem tika lūgts arī raksturot, vai darbavietā / uzņēmumā notiek instruktāžas par darba drošības jautājumiem, novērtēt, kā tiek ievēroti darba drošības un aizsardzības pasākumi, kā arī atzīmēt, vai uzņēmuma vadība ir nozīmējusi darba aizsardzības speciālistu, un vai ir izvēlēta darbinieku uzticības persona šajos jautājumos.

Nākamajā grafikā apkopoti iedzīvotāju aptaujas dati par atbildēm uz jautājumu 'Vai Jūsu darba vietā ir notikušas instruktāžas (apmācība) par darba drošības un aizsardzības jautājumiem?'

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jūsu darba vietā ir notikušas instruktāžas (apmācība) par darba drošības un aizsardzības jautājumiem?' (%) (06.2005.) (darbinieki un darba devēji, n=669) (iedzīvotāju aptauja)

Iedzīvotāju aptaujas rezultāti liecina, ka lielākajai daļai respondentu (62%) pēdējā gada laikā ir bijusi vismaz viena instruktāža par darba drošības un aizsardzības jautājumiem. Vairāk nekā 1/5 aptaujāto norādījuši (23%), ka instruktāžas par darba drošības jautājumiem pēdējā gada laikā nav bijušas, bet vispār ir bijušas. To, ka instruktāžu par šiem jautājumiem nav bijis vispār, atzīmēja 11% iedzīvotāju.

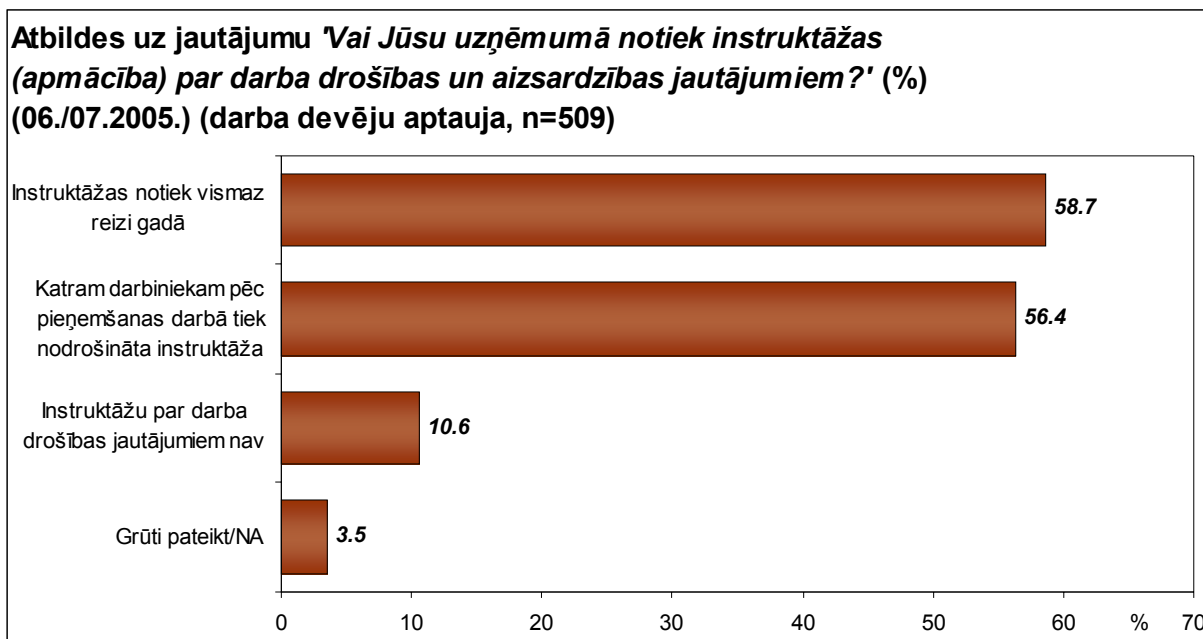
Salīdzinot datus par atbildēm sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka atbildi 'jā, pēdējā gada laikā ir bijusi vismaz viena instruktāža par šiem jautājumiem' biežāk nekā caurmērā atzīmējuši respondenti vecumā no 35 līdz 44 gadiem vai no 55 līdz 64 gadiem, iedzīvotāji ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, Kurzemē un Latgalē dzīvojošie, aptaujas dalībnieki citās pilsētās (ne-Rīgā), arodbiedrību biedri, tādās nozarēs strādājošie kā apstrādes rūpniecība, transports, glabāšana un sakari, izglītība, kā arī respondenti no uzņēmumiem, kuros nodarbināti no 10 līdz 24 vai vairāk nekā 50 darbinieki.

To, ka instruktāžas (apmācība) par darba drošības jautājumiem 'pēdējā gada laikā nav bijušas, bet vispār ir bijušas (piem., pēc pieņemšanas darbā)', biežāk nekā caurmērā norādījuši iedzīvotāji ar pamatzglītību, respondenti bez LR pilsonības, privātajā sektorā nodarbinātie, aptaujātie ar vidēji zemiem ienākumiem, Vidzemē un Zemgalē dzīvojošie, respondenti uzņēmumos, kuros nedarbojas arodbiedrība, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, būvniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā nodarbinātie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu

sniedzēji, kā arī aptaujas dalībnieki no uzņēmumiem, kuros strādā no 5 līdz 9 vai no 25 līdz 49 cilvēkiem.

Atbildi *'instruktāžu par darba drošības jautājumiem nav bijis vispār'* biežāk nekā caurmērā minējuši jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, respondenti ar pamatizglītību, iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, Pierīgā dzīvojošie, aptaujātie, kuri nav arodbiedrību biedri, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā nodarbinātie, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 2 līdz 24 cilvēkiem.

Līdzīgs jautājums par instruktāžām darba drošības un aizsardzības jautājumos tika uzdots arī darba devēju aptaujas dalībniekiem. Šajā gadījumā bija atšķirīgi formulēti atbilžu varianti, kā arī respondentiem bija iespēja atzīmēt vairāk nekā vienu atbildi.

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

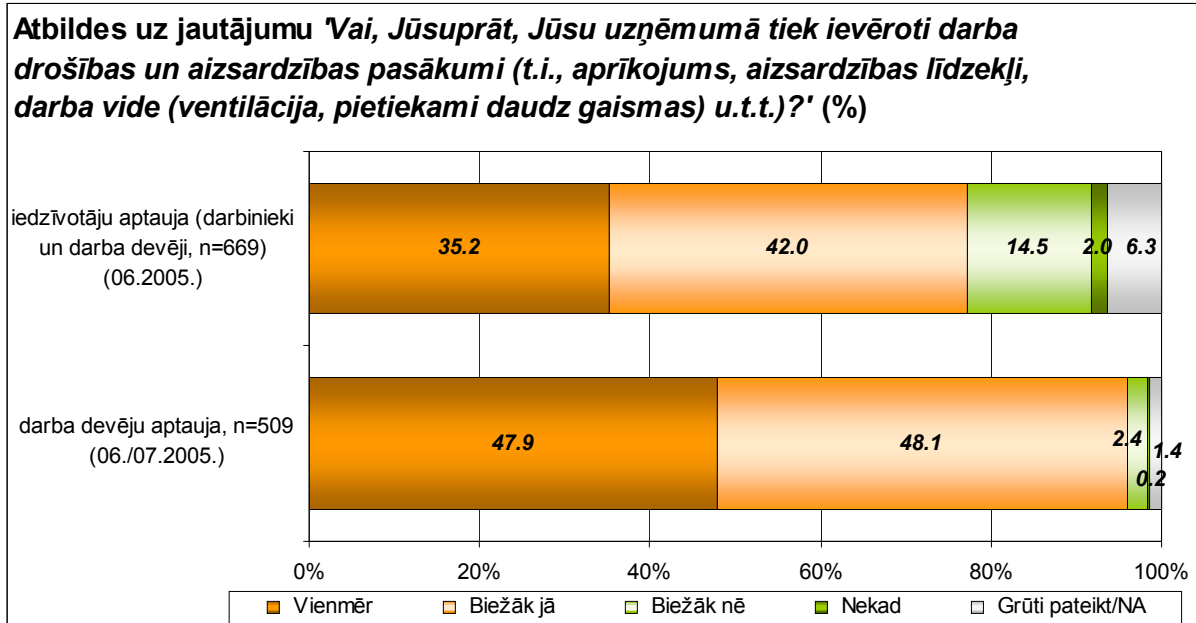
Kā redzams, vairāk nekā puse no darba devējiem norādījuši gan to, ka instruktāžas par darba drošības jautājumiem notiek vismaz reizi gadā (59%), gan arī to, ka katram darbiniekam pēc pieņemšanas darbā tiek nodrošināta instruktāža (56%). Aptuveni 1/10 aptaujāto (11%) norādīja, ka instruktāžu par darba drošības jautājumiem nav.

Aptaujas dati liecina, ka atbildi *'instruktāžas notiek vismaz reizi gadā'* biežāk nekā caurmērā atzīmējuši respondenti valsts sektorā, darba devēji lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā un būvniecībā, lielāku uzņēmumu (vairāk nekā 25 darbinieki) pārstāvji, aptaujas dalībnieki ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri, kā arī respondenti, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrība.

Atbilžu variantu *'katram darbiniekam pēc pieņemšanas darbā tiek nodrošināta instruktāža'* biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji tādās nozarēs kā būvniecība, viesnīcas un restorāni, transports, glabāšana un sakari, aptaujātie no uzņēmumiem, kuros strādā no 10 līdz 24 vai vairāk nekā 50 darbinieki, kā arī respondenti ārpus Rīgas.

Savukārt to, ka *'instruktāžu par darba drošības jautājumiem nav'*, biežāk nekā caurmērā atzinuši darba devēji tādā jomā kā operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, nelielu uzņēmumu (darbinieku skaits nepārsniedz 9 cilvēkus) pārstāvji, respondenti Rīgā.

Pētījuma ietvaros respondentiem tika lūgts novērtēt, kā uzņēmumā tiek ievēroti darba drošības un aizsardzības pasākumi. Iedzīvotāju aptaujas un darba devēju aptaujas dati apkopoti nākamajā grafikā.

Vairāk nekā 3/4 iedzīvotāju aptaujas dalībnieku (77%) ir norādījuši, ka darba drošības un aizsardzības pasākumi kopumā tiek ievēroti, tajā skaitā 35% atzīmējuši atbildi 'vienmēr'. To, ka darba drošības un aizsardzības pasākumi kopumā netiek ievēroti, minējuši 17% respondentu.

Darba devēju aptaujā uz to, ka darba drošības un aizsardzības pasākumi tiek ievēroti, ir norādīts biežāk nekā iedzīvotāju aptaujā: 96% no darba devējiem norāda, ka šie pasākumi kopumā tiek ievēroti, bet pretēju viedokli pauž 3% respondentu.

Raksturojot iedzīvotāju aptaujas datus sociāldemogrāfiskajās grupās, jāatzīmē, ka atbildi 'vienmēr' biežāk nekā caurmērā norādījušas sievietes, aptaujātie ar augstāko izglītību, respondenti bez LR pilsonības, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti un ierēdņi, iedzīvotāji ar vidēji augstiem ienākumiem, Kurzemē un Zemgalē dzīvojošie, aptaujas dalībnieki citās pilsētās (ne Rīgā), arodbiedrību biedri, respondenti tādā nozarēs kā transports, glabāšana un sakari, izglītība, veselība un sociālā aprūpe, kā arī lielākos uzņēmumos (vairāk nekā 50 darbinieki) strādājošie.

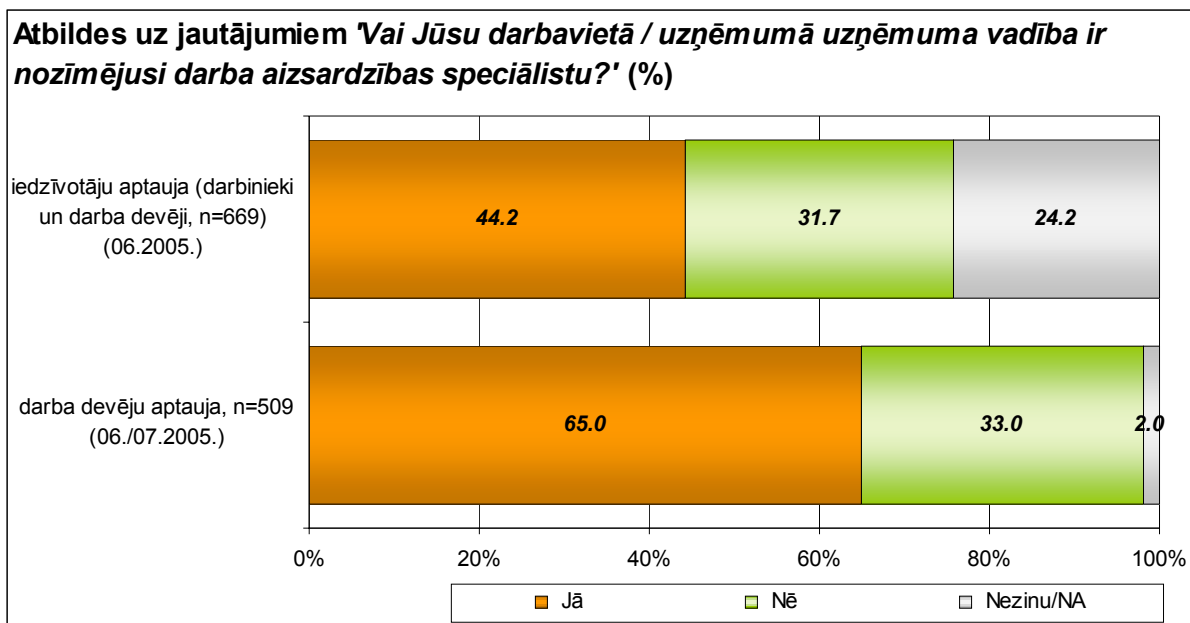
Viedokli, ka darba drošības un aizsardzības pasākumi kopumā netiek ievēroti (atbildes 'biežāk nē' un 'nekad') biežāk nekā caurmērā paiduši jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, aptaujātie ar pamatzglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, privātajā sektorā nodarbinātie, strādnieki, iedzīvotāji ar vidēji zemiem ienākumiem, Latgalē dzīvojošie, aptaujas dalībnieki no uzņēmumiem, kuros nedarbojas arodbiedrības, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā un būvniecībā strādājošie, kā arī respondenti no uzņēmumiem, kuros nodarbināti no 2 līdz 4 cilvēkiem.

Darba devēju aptaujas rezultāti liecina, ka uz to, ka 'vienmēr' tiek ievēroti darba drošības un darba aizsardzības jautājumi, biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji tādās nozarēs kā lauksaimniecība un mežsaimniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, lielu uzņēmumu (vairāk nekā 100 darbinieki) pārstāvji un darba devēju organizāciju biedri.

To, ka darba drošības un darba aizsardzības pasākumi ne vienmēr tiek ievēroti (atbilde 'biežāk jā'), biežāk nekā caurmērā atzinuši darba devēji valsts

sektorā, respondenti apstrādes rūpniecībā un būvniecībā, kā arī aptaujātie no uzņēmumiem, kuros strādā no 25 līdz 99 cilvēkiem.

Gan iedzīvotāju aptaujas, gan darba devēju aptaujas dalībniekiem tika lūgts norādīt, vai viņu darbavietā / uzņēmumā ir uzņēmuma vadības nozīmēts darba aizsardzības speciālists. Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Saskaņā ar iedzīvotāju aptaujas datiem, 44% no respondentiem darbavietā uzņēmuma vadība ir nozīmējusi darba aizsardzības speciālistu, 32% aptaujāto norādījuši, ka tas nav darīts, bet 24% iedzīvotāju nezina, vai darba aizsardzības speciālists ir vai nav nozīmēts.

Lielākā daļa darba devēju aptaujas dalībnieku (65%) atbildējuši, ka viņu uzņēmumā uzņēmuma vadība ir izvirzījusi darba aizsardzības speciālistu, bet 33% norādīja, ka šāds speciālists nav nozīmēts.

Analizējot iedzīvotāju aptaujas datus sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā to, ka uzņēmuma vadība ir izvirzījusi darba aizsardzības speciālistu, norādījuši respondenti vecumā no 35 līdz 44 gadiem un no 55 līdz 64 gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti un ierēdņi, iedzīvotāji ar vidējiem un augstiem ienākumiem, Kurzemē, Zemgalē un Latgalē dzīvojošie, aptaujas dalībnieki citās pilsētās (ne Rīgā), arodbiedrību biedri, tādās nozarēs strādājošie kā apstrādes rūpniecība, transports, glabāšana un sakari, valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana, izglītība, veselība un sociālā aprūpe, kā arī lielākos uzņēmumos (vairāk nekā 25 darbinieki) nodarbinātie.

To, ka uzņēmuma vadība nav izvirzījusi darba aizsardzības speciālistu, biežāk nekā caurmērā minējuši aptaujātie vecumā no 18 līdz 34 gadiem, iedzīvotāji ar pamatzglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, privātajā sektorā nodarbinātie, aptaujas dalībnieki ar zemiem ienākumiem, Rīgā, Pierīgā un Vidzemē dzīvojošie, respondenti lauku apvidos, strādājošie, kuri nav arodbiedrību biedri, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, vairumtirdzniecībā, mazumtirdzniecībā, veselības un sociālās aprūpes nozarē nodarbinātie, kā arī aptaujātie no uzņēmumiem, kuros darbinieku skaits ir mazāks par 24 cilvēkiem.

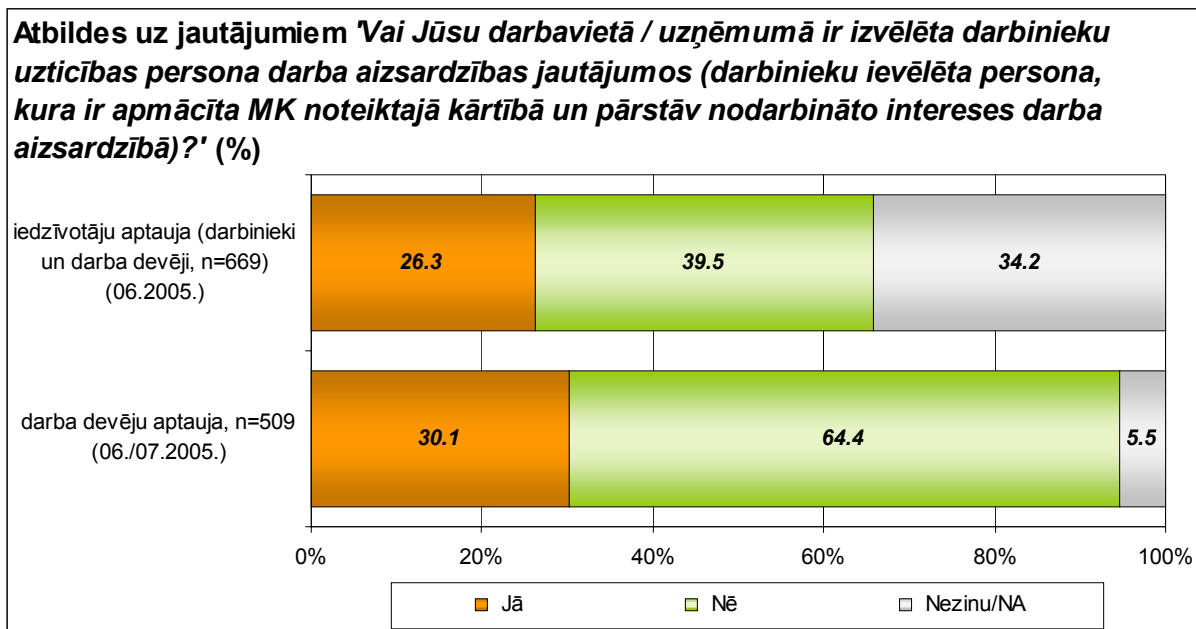
Atbildi 'nezinu' biežāk nekā caurmērā norādījuši jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, strādnieki, iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, Vidzemē un Latgalē

dzīvojošie, būvniecības nozarē nodarbinātie, kā arī sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji.

Darba devēju aptaujas dati liecina, ka, atbildot uz jautājumu 'Vai Jūsu uzņēmumā uzņēmuma vadība ir nozīmējusi darba aizsardzības speciālistu', atbildi 'jā' biežāk nekā caurmērā atzīmējuši respondenti valsts sektorā, darba devēji lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un būvniecībā, aptaujas dalībnieki no uzņēmumiem, kuros strādā vairāk nekā 10 darbinieki, respondenti ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri, kā arī to uzņēmumu pārstāvji, kuros darbojas arodbiedrības.

Uz to, ka uzņēmuma vadība nav nozīmējusi darba aizsardzības speciālistu, biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, transports, glabāšana un sakari, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, nelielu uzņēmumu (darbinieku skaits nepārsniedz 9 cilvēkus) pārstāvji, kā arī aptaujas dalībnieki Rīgā.

Pētījuma ietvaros respondentiem lūdza arī norādīt, vai viņu darbavietā / uzņēmumā ir izvēlēta darbinieku uzticības persona darba aizsardzības jautājumos. Nākamajā grafikā apkopoti aptauju dati par atbildēm.

Aptauju rezultāti liecina, ka gan iedzīvotāji kopumā, gan darba devēju aptaujas dalībnieki uz to, ka uzņēmumā ir ievēlēta darbinieku uzticības persona darba aizsardzības jautājumos, norādījuši retāk nekā uz uzņēmuma vadības nozīmēta darba aizsardzības speciālista esamību.

To, ka uzņēmumā ir izvēlēta darbinieku uzticības persona darba aizsardzības jautājumos, norādīja 26% iedzīvotāju aptaujā, un 30% darba devēju aptaujā, bet to, ka šāda persona nav izvēlēta, atzīmēja 40% iedzīvotāju aptaujas dalībnieku un 64% darba devēju. Jāpiebilst, ka iedzīvotāju aptaujā vairāk nekā 1/3 respondentu (34%) nezina, vai darbinieku uzticības persona šajos jautājumos ir izvēlēta.

Raksturojot iedzīvotāju aptaujas datus sociāldemogrāfiskajās grupās, jāatzīmē, ka uz darbinieku ievēlētas uzticības personas esamību savā darbavietā biežāk nekā caurmērā norādījušas sievietes, respondenti vecumā no 55 līdz 64 gadiem, aptaujātie ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, iedzīvotāji ar vidēji zemiem vai vidējiem ienākumiem, respondenti Kurzēmē un Zemgalē, citās pilsētās (ne Rīgā) dzīvojošie, arodbiedrību biedri, aptaujas dalībnieki

tādās nozarēs kā transports, glabāšana un sakari, valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana, izglītība, veselība un sociālā aprūpe, kā arī lielākos uzņēmumos (vairāk nekā 25 darbinieki) strādājošie.

Savukārt to, ka darbavietā nav darbinieku ievēlētas uzticības personas darba aizsardzības jautājumos, biežāk nekā caurmērā norādījuši vīrieši, aptaujātie vecumā no 25 līdz 34 gadiem, iedzīvotāji ar pamatizglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, privātajā sektorā nodarbinātie, vadītāji, aptaujas dalībnieki ar augstiem ienākumiem, Rīgā un Pierīgā dzīvojošie, respondenti lauku apvidos, aptaujātie, kuri nav arodbiedrību biedri un kuru darbavietā nedarbojas arodbiedrība, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, būvniecībā, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā nodarbinātie, kā arī strādājošie no uzņēmumiem, kuros darbinieku skaits ir no 2 līdz 24 cilvēkiem.

Atbildi 'nezinu' biežāk nekā caurmērā atzīmējuši jaunieši vecumā no 18 līdz 24 gadiem, iedzīvotāji ar vidējo izglītību, latvieši, valsts sektorā nodarbinātie, aptaujātie ar zemiem ienākumiem, Vidzemē un Latgalē dzīvojošie, apstrādes rūpniecības, būvniecības, veselības un sociālās aprūpes nozarēs strādājošie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji.

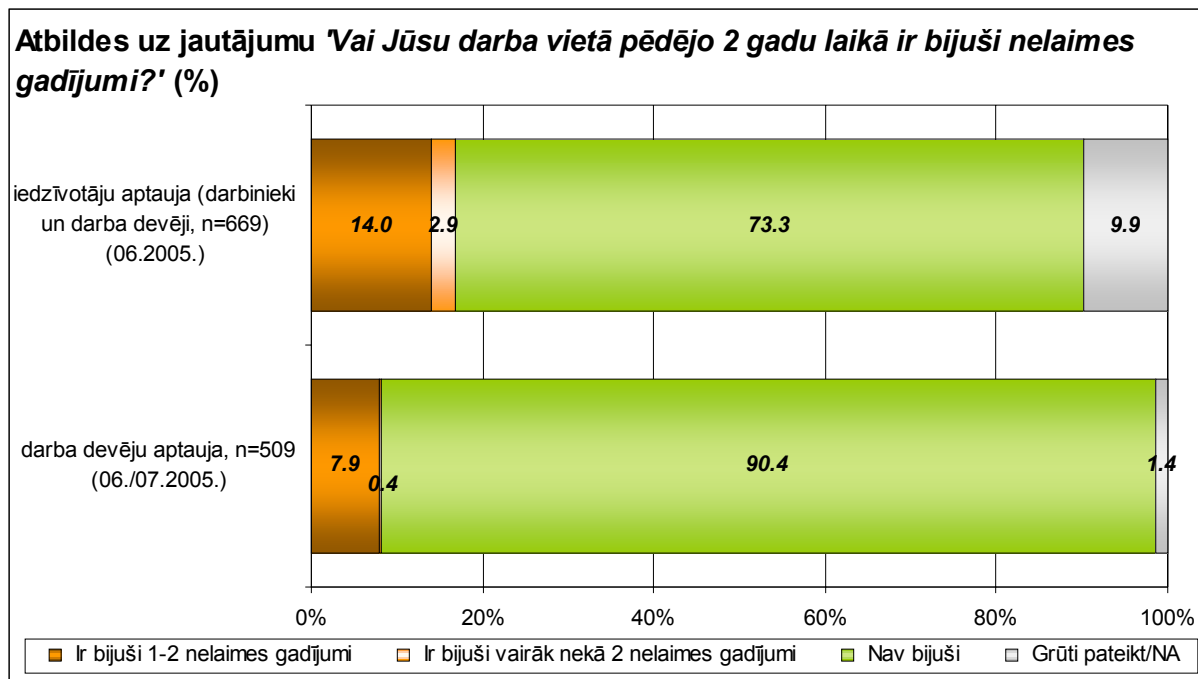
Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, to, ka viņu uzņēmumā ir darbinieku ievēlēta uzticības persona darba aizsardzības jautājumos, biežāk nekā caurmērā minējuši respondenti valsts sektorā, darba devēji lauksaimniecības un mežsaimniecības, būvniecības, viesnīcu un restorānu nozarēs, lielāku uzņēmumu (vairāk nekā 25 darbinieki) pārstāvji, aptaujas dalībnieki ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri, kā arī respondenti, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrība.

To, ka viņu uzņēmumā nav darbinieku ievēlētas uzticības personas darba aizsardzības jautājumos, biežāk nekā caurmērā atzinuši darba devēji tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, respondenti no uzņēmumiem ar darbinieku skaitu no 2 līdz 9 cilvēkiem, kā arī aptaujas dalībnieki, kuru uzņēmumos nedarbojas arodbiedrība.

3.3. Saskarsme ar nelaimes gadījumiem darba vietā

Aptauju dalībniekiem tika lūgts norādīt, vai pēdējo divu gadu laikā viņu darbavietā ir bijuši nelaimes gadījumi, un raksturot, kas tika pasākts pēc nelaimes gadījumiem. Darba devēju aptaujas dalībniekiem tika lūgts arī norādīt, vai uzņēmumā ir veikti aprēķini par izmaksām, kas varētu rasties nelaimes gadījuma dēļ.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par atbildēm uz jautājumu *‘Vai Jūsu darba vietā pēdējo 2 gadu laikā ir bijuši nelaimes gadījumi?’*

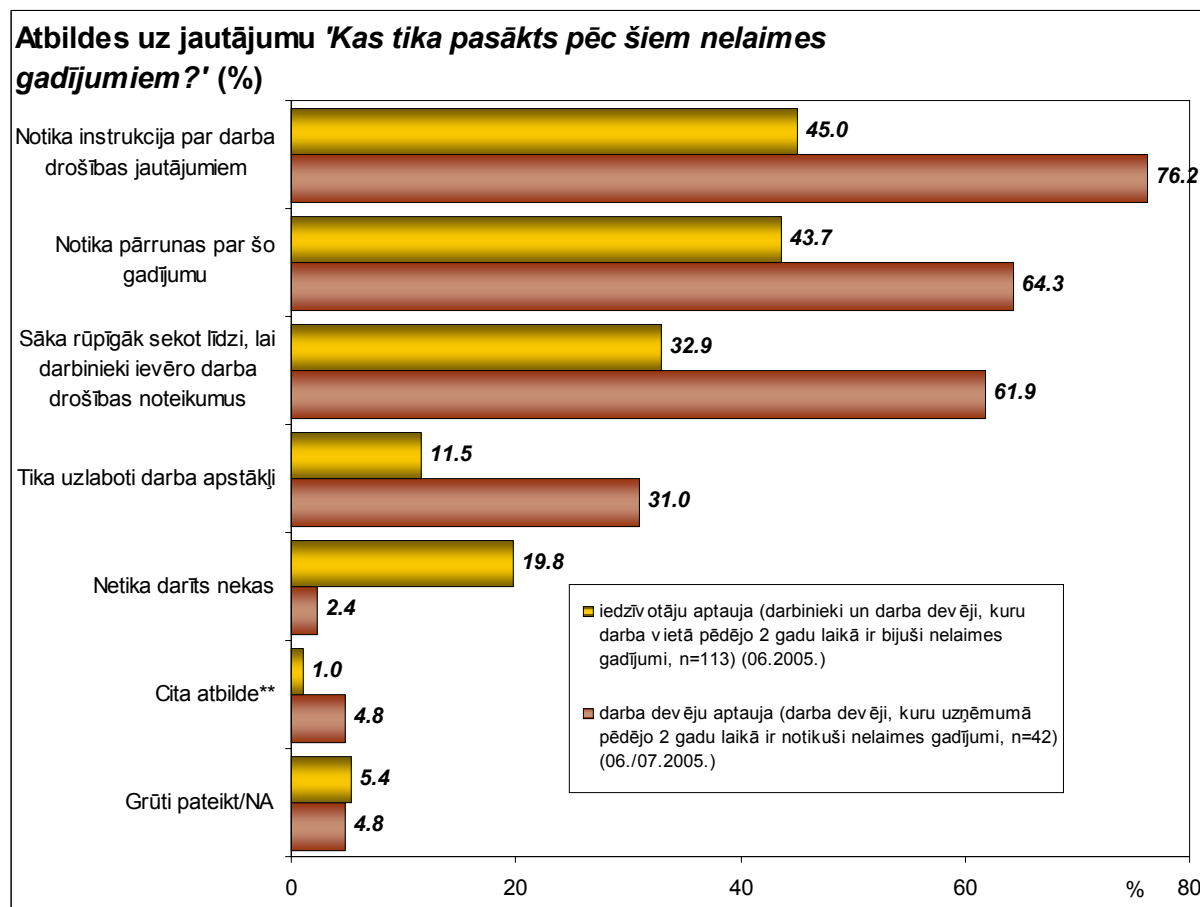
Kā redzams, vairākums respondentu norādījuši, ka viņu darba vietā pēdējo 2 gadu laikā nav bijuši nelaimes gadījumi – šādu atbildi snieguši 73% iedzīvotāju aptaujā un 90% darba devēju aptaujā.

To, ka pēdējo 2 gadu laikā darbavietā ir bijuši nelaimes gadījumi (summētas atbildes *‘ir bijuši 1-2 nelaimes gadījumi’* un *‘ir bijuši vairāk nekā 2 nelaimes gadījumi’*), norādījuši 17% iedzīvotāju un 8% darba devēju aptaujas dalībnieku.

Salīdzinot iedzīvotāju aptaujas datus sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā atbildes *‘ir bijuši 1-2 nelaimes gadījumi’* un *‘ir bijuši vairāk nekā 2 nelaimes gadījumi’* atzīmējuši vīrieši, aptaujātie vecumā no 25 līdz 34 gadiem, respondenti ar pamatizglītību, privātajā sektorā nodarbinātie, vadītāji un strādnieki, iedzīvotāji ar augstiem ienākumiem, Rīgā dzīvojošie, lauksaimniecības, mežsaimniecības, apstrādes rūpniecības un būvniecības nozarēs nodarbinātie, kā arī aptaujas dalībnieki uzņēmumos, kuros strādā no 25 līdz 49 vai vairāk par 100 darbiniekiem.

Darba devēju aptaujas dati liecina, ka atbildes *‘ir bijuši 1-2 nelaimes gadījumi’* un *‘ir bijuši vairāk nekā 2 nelaimes gadījumi’* biežāk nekā caurmērā minējuši respondenti tādās nozarēs kā būvniecība, transports, glabāšana un sakari, darba devēji uzņēmumos, kuros strādā vairāk nekā 50 darbinieki, darba devēju organizāciju biedri un to uzņēmumu pārstāvji, kuros darbojas arodbiedrība.

Respondentiem, kuri norādīja, ka viņu darba vietā pēdējo 2 gadu laikā ir bijuši nelaimes gadījumi, tika lūgts atbildēt uz jautājumu *'Kas tika pasākts pēc šiem nelaimes gadījumiem?'* Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *'Cita atbilde'* iedzīvotāju aptaujā minēts: *'izsauca ātro palīdzību, jo abos gadījumos paši bija vainīgi'* (minēts 1 reizi); darba devēju aptaujā minēts: *'veikta izmeklēšana (lai tas neatkārtotos)'* (minēts 2 reizes).

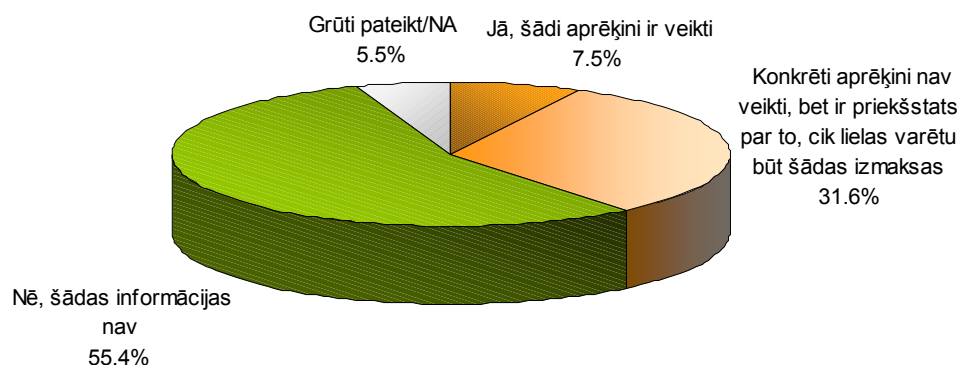
Gan iedzīvotāju aptaujā, gan darba devēju aptaujā biežāk minētā atbilde ir bijusi *'notika instrukcija par darba drošības jautājumiem'* (to norādīja attiecīgi 45% iedzīvotāju un 76% darba devēju), un otra biežāk atzīmētā atbilde bija *'notika pārrunas par šo gadījumu'* (attiecīgi 44% un 64%).

Interesanti atzīmēt, ka visus uzskaitītos pasākumus darba devēju aptaujas dalībnieki minējuši biežāk nekā iedzīvotāji kopumā, savukārt iedzīvotāju aptaujā ievērojami biežāk atzīmēta atbilde *'netika darīts nekas'*.

Jāpiebilst, ka dati par atbildēm sociāldemogrāfiskajās grupās nelielā respondentu skaita dēļ detalizētāk analizēti netiks.

Nākamajā grafikā apkopoti darba devēju aptaujas dati par atbildēm uz jautājumu *‘Vai Jūs esat veicis (Jūsu uzņēmumā ir veikti) aprēķinus par izmaksām, kas varētu rasties nelaimes gadījuma dēļ?’*

Atbildes uz jautājumu ‘Vai Jūs esat veicis (Jūsu uzņēmumā ir veikti) aprēķinus par izmaksām, kas varētu rasties nelaimes gadījuma dēļ?’ (%) (06./07.2005.) (darba devēju aptauja, n=509)

Mazāk nekā 1/10 aptaujāto darba devēju (8%) atbildējuši, ka ir veikuši aprēķinus par izmaksām, kas varētu rasties nelaimes gadījuma dēļ, bet aptuveni 1/3 respondentu (32%) norādījuši, ka konkrēti aprēķini nav veikti, bet ir priekšstats par to, cik lielas varētu būt šādas izmaksas. Lielākā daļa darba devēju (55%) atzīmējuši, ka viņiem nav informācijas par izmaksām, kas varētu rasties nelaimes gadījuma dēļ.

Saskaņā ar aptaujas datiem, atbildi *‘jā, šādi aprēķini ir veikti’* biežāk nekā caurmērā norādījuši darba devēji būvniecībā, lielāku uzņēmumu (vairāk nekā 25 darbinieki) pārstāvji, darba devēju organizāciju biedri un respondenti uzņēmumos, kuros darbojas arodbiedrība.

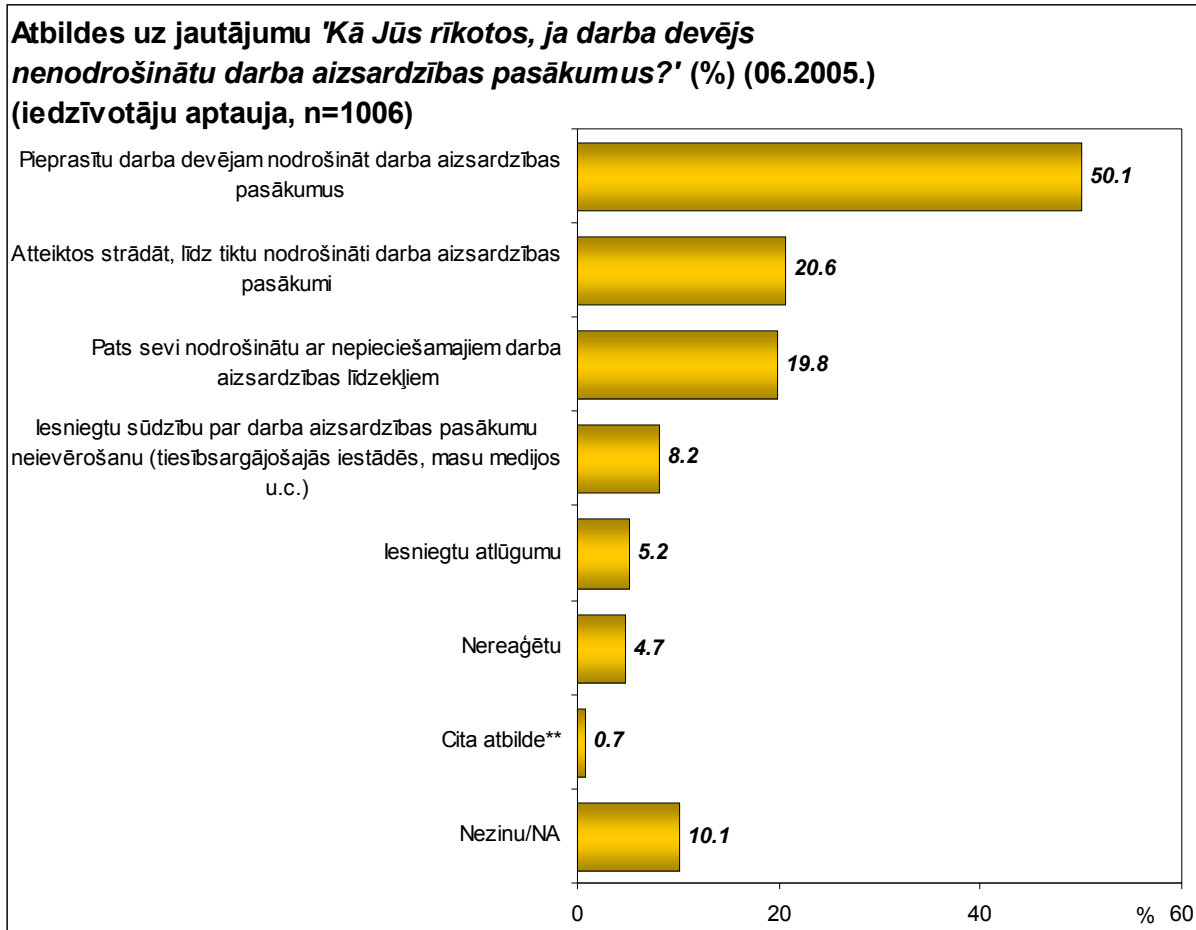
To, ka *‘konkrēti aprēķini nav veikti, bet ir priekšstats par to, cik lielas varētu būt šādas izmaksas’*, biežāk nekā caurmērā norādījuši aptaujas dalībnieki tādās nozarēs, ka būvniecība, viesnīcas un restorāni, darba devēji uzņēmumos, kuros strādā no 10 līdz 24 vai vairāk nekā 250 cilvēki, kā arī darba devēju organizāciju biedri.

Raksturojot, vai ir veikti aprēķini par izmaksām, kas varētu rasties nelaimes gadījuma dēļ, atbildi *‘nē, šādas informācijas nav’* biežāk nekā caurmērā minējuši darba devēji valsts sektorā, respondenti tādās nozarēs kā lauksaimniecība un mežsaimniecība, apstrādes rūpniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, kā arī nelielu uzņēmumu (mazāk nekā 9 darbinieki) pārstāvji.

3.4. Rīcība, saskaroties ar darba aizsardzības pasākumu nenodrošināšanu

Iedzīvotāju aptaujas ietvaros respondentiem tika lūgts raksturot, kā viņi rīkotos, ja darba devējs nenodrošinātu darba aizsardzības pasākumus, kā arī norādīt, kur viņi vērstos ar sūdzību, ja darba devējs nenodrošinātu darba aizsardzības pasākumus.

Nākamajā grafikā apkopoti iedzīvotāju aptaujas dati par atbildēm uz jautājumu *‘Kā Jūs rīkotos, ja darba devējs nenodrošinātu darba aizsardzības pasākumus?’*

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *‘Cita atbilde’* iedzīvotāju aptaujā minēts: *‘atkarīgs no apstākļiem’* (minēts 1 reizi); *‘manā darba vietā nevar neievērot darba drošības pasākumus’* (minēts 2 reizes); *‘nestrādāju’* (minēts 2 reizes); *‘pašnodarbinātais’* (minēts 2 reizes).

Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka puse respondentu (50%) pieprasītu darba devējam nodrošināt darba aizsardzības pasākumus, 21% atteiktos strādāt, līdz tiktu nodrošināti darba aizsardzības pasākumi, un 20% paši sevi nodrošinātu ar nepieciešamajiem darba aizsardzības līdzekļiem.

Mazāk nekā 1/10 aptaujāto norādījuši, ka iesniegtu sūdzību par darba aizsardzības pasākumu neievērošanu (8%), iesniegtu atlūgumu (5%) vai nereaģētu (5%). Jāpiebilst, ka 10% iedzīvotāju nezināja, kā šādā situācijā rīkotos.

Raksturojot iedzīvotāju atbildes sociāldemogrāfiskajās grupās, jāatzīmē, ka atbildi *‘pieprasītu darba devējam nodrošināt darba aizsardzības pasākumus’* biežāk nekā caurmērā minējušas sievietes, iedzīvotāji vecumā no 45 līdz 64 gadiem, respondenti ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti un ierēdņi, aptaujas dalībnieki ar zemiem, vidējiem zemiem un vidējiem ienākumiem, Kurzemē, Latgalē un Pierīgā dzīvojošie, aptaujas dalībnieki lauku apvidos,

arodbiedrības biedri, tādās jomās kā transports, glabāšana, sakari, valsts pārvalde, aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana, izglītība, veselība un sociālā aprūpe nodarbinātie, kā arī iedzīvotāji no uzņēmumiem, kuros strādā uzņēmumos ar darbinieku skaitu no 10 līdz 24 vai no 50 līdz 249 cilvēkiem.

To, ka 'atteiktos strādāt, līdz tiktu nodrošināti darba aizsardzības pasākumi', biežāk nekā caurmērā norādījuši vīrieši, aptaujas dalībnieki vecumā no 35 līdz 44 gadiem, valsts sektorā strādājošie, iedzīvotāji ar vidējiem ienākumiem, arodbiedrību biedri, tādās jomās strādājošie kā būvniecība, transports, glabāšana un sakari, kā arī aptaujātie no uzņēmumiem, kuros nodarbināti no 5 līdz 9 vai no 50 līdz 99 vai vairāk nekā 250 darbinieki.

Viedokli, ka šādā situācijā 'pats sevi nodrošinātu ar nepieciešamajiem darba aizsardzības līdzekļiem', biežāk nekā caurmērā pauduši respondenti bez LR pilsonības, strādnieki, aptaujātie ar vidēji zemiem ienākumiem, Kurzemē un Latgalē dzīvojošie, tādās nozarēs kā vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība, transports, glabāšana un sakari nodarbinātie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī aptaujas dalībnieki no uzņēmumiem, kuros strādā no 25 līdz 49 cilvēkiem.

Atbildi 'iesniegtu sūdzību par darba aizsardzības pasākumu neievērošanu (tiesībsargājošajās iestādēs, masu medijos u.c.)' biežāk nekā caurmērā norādījuši iedzīvotāji ar augstāko izglītību, respondenti Pierīgā, valsts pārvaldē un aizsardzībā, obligātajā sociālajā apdrošināšanā, veselības un sociālajā aprūpē strādājošie, aptaujātie no lieliem uzņēmumiem (250 un vairāk darbinieki).

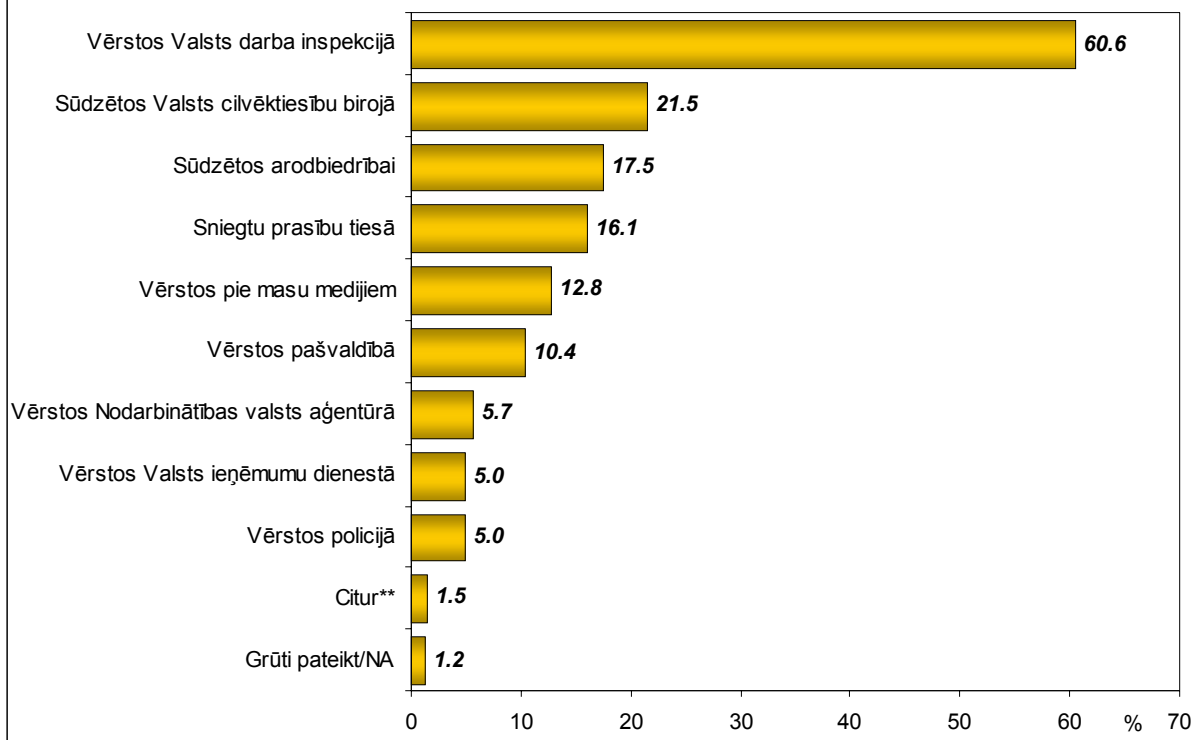
Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, to, ka 'iesniegtu atlūgumu', biežāk nekā caurmērā norādījuši vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā nodarbinātie, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar 250 vai vairāk darbiniekiem.

Uz to, ka darba devējs nenodrošina darba aizsardzības pasākumus, biežāk nekā caurmērā 'nereaģētu' iedzīvotāji ar pamatizglītību, strādnieki, Kurzemē dzīvojošie, lauksaimniecībā un mežsaimniecībā nodarbinātie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī respondenti no uzņēmumiem, kuros nodarbināti no 2 līdz 4 cilvēkiem.

Savukārt grūtības raksturot (atbilde 'nezinu') savu iespējamo rīcību situācija, ja darba devējs nenodrošina darba aizsardzības pasākumus, biežāk nekā caurmērā bijušas jauniešiem vecumā no 18 līdz 24 gadiem, aptaujas dalībniekiem ar pamatizglītību, vadītāji, Vidzemē un Pierīgā dzīvojošie, tādās jomās kā apstrādes rūpniecība, vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība, veselība un sociālā aprūpe strādājošie, kā arī respondenti no uzņēmumiem ar darbinieku skaitu no 2 līdz 4.

Iedzīvotājiem, kuri norādīja, ka gadījumā, ja darba devējs nenodrošinātu darba aizsardzības pasākumus, viņi iesniegtu sūdzību, tika lūgts norādīt, kur viņi vērstos ar šādu sūdzību. Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu 'Kur Jūs vērstos ar sūdzību, ja darba devējs nenodrošinātu darba aizsardzības pasākumus?' (%) (06.2005.) (respondenti, kuri gadījumā, ja darba devējs nenodrošinātu darba aizsardzības pasākumus, iesniegtu sūdzību par darba aizsardzības pasākumu neievērošanu, n=83) (iedzīvotāju aptauja)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā 'Cituri' iedzīvotāju aptaujā minēts: 'grieztos atkarībā no pārkāpuma veida' (minēts 1 reizi).

Kā redzams, lielākā daļa no respondentiem (61%) atzīmējuši, ka ar sūdzību par darba aizsardzības pasākumu neievērošanu viņi vērstos Valsts darba inspekcijā. Nedaudz vairāk kā 1/5 iedzīvotāju (22%) norādījuši, ka vērstos Valsts cilvēktiesību birojā, 18% sūdzētos arodbiedrībai, 16% sniegtu prasību tiesā, 13% vērstos pie masu medijiem, un 10% vērstos pašvaldībā.

Salīdzinoši retāk aptaujātie norādījuši, ka vērstos Nodarbinātības valsts aģentūrā (6%), Valsts ieņēmumu dienestā (5%) vai policijā (5%).

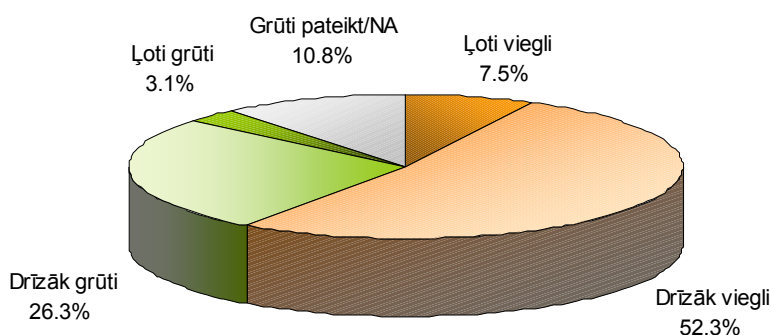
Dati par atbildēm sociāldemogrāfiskajās grupās nelielā respondentu skaita dēļ detalizētāk analizēti netiks.

3.5. Darba devēju attieksme pret normām, kas saistītas ar darba aizsardzību

Darba devēju aptaujas dalībniekiem tika lūgts raksturot, cik viegli vai grūti uzņēmējiem ir ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzību, kā arī norādīt uz galvenajām grūtībā šo normu ievērošanā.

Nākamajā grafikā apkopoti darba devēju aptaujas dati par atbildēm uz jautājumu *‘Vispārīgi runājot, cik viegli vai grūti tādām uzņēmējam kā Jūs ir ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzību?’*

Atbildes uz jautājumu ‘Vispārīgi runājot, cik viegli vai grūti tādām uzņēmējam kā Jūs ir ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzību?’ (%) (06./07.2005.)
(darba devēju aptauja, n=509)

Vairākums aptaujāto darba devēju (60%) norādījuši, ka ir kopumā viegli ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzību, bet to, ka šīs normas ir kopumā grūti ievērot, atzina 30% respondentu.

Jāatzīmē, ka līdzīgi darba devēji vērtēja arī likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām: tās par kopumā viegli ievērojamām atzina 62%, bet par kopumā grūti ievērojamām – 27% darba devēju.

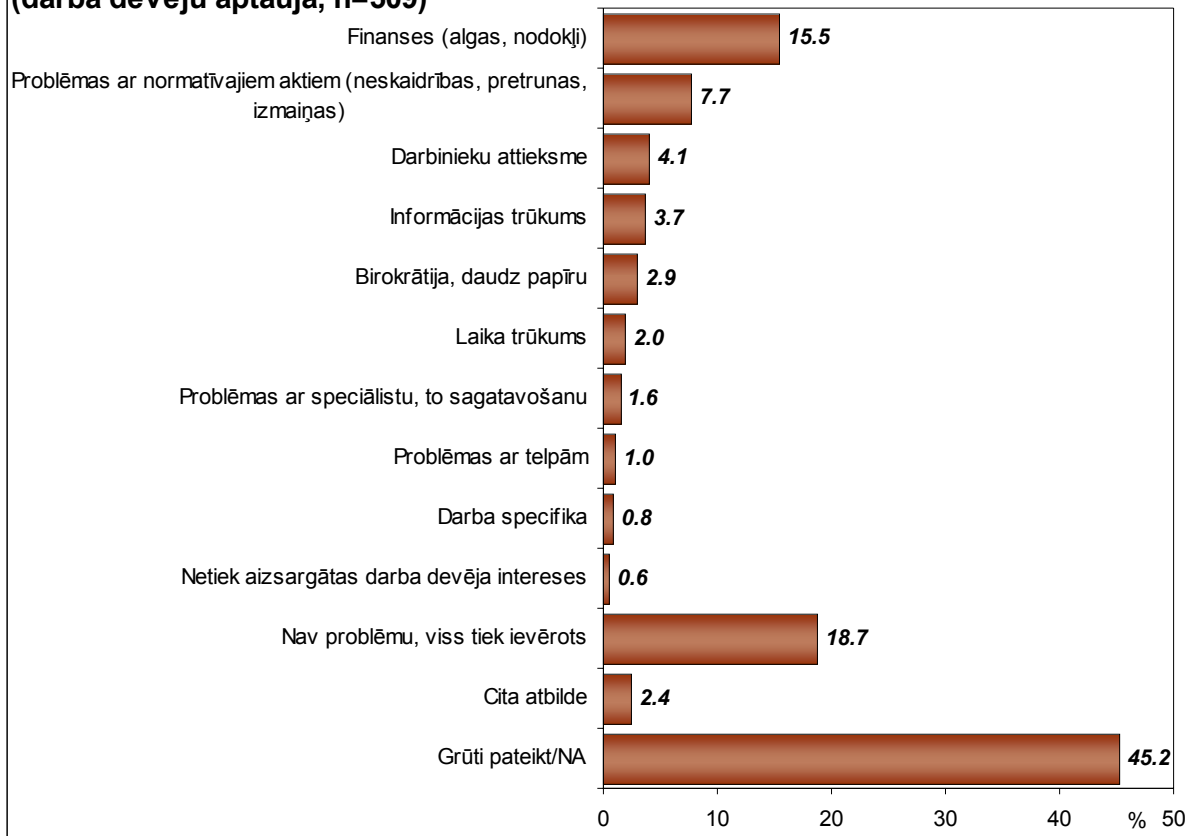
Analizējot aptaujas datus par darba devēju attieksmi pret likumdošanas normām, kas saistītas ar darba aizsardzību, var konstatēt, ka atbildes *‘ļoti viegli’* un *‘drīzāk viegli’* biežāk nekā caurmērā norādīja darba devēji valsts sektorā, respondenti tādās nozarēs kā vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, transports, glabāšana un sakari, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, kā arī aptaujātie no uzņēmumiem, kuros nodarbināti 25 līdz 49 darbinieki.

Savukārt viedokli, ka likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzību, ir kopumā grūti ievērojamas (atbildes *‘ļoti grūti’* un *‘drīzāk grūti’*), biežāk nekā caurmērā pauduši darba devēji lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, apstrādes rūpniecībā, būvniecībā, viesnīcas un restorānu nozarē, aptaujas dalībnieki no uzņēmumiem, kuros nodarbināti vairāk nekā 50 cilvēki un respondenti, kuri darbojas darba devēju organizācijās.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par darba devēju atbildēm uz jautājumu *'Kādas ir galvenās grūtības (šķēršļi), lai ievērotu Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzības jautājumiem?'* Jāpiebilst, ka šajā jautājumā respondentiem netika piedāvāti atbilžu varianti, viņi brīvi formulēja savas atbildes, kas datu apstrādes gaitā tika apkopotas lielākās grupās.

Atbildes uz jautājumu 'Kādas ir galvenās grūtības (šķēršļi), lai ievērotu Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzības jautājumiem?' (%) (06./07.2005.)

(darba devēju aptauja, n=509)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā *'Cita atbilde'* darba devēju aptaujā minēts: *'grūti pateikt - pagaidām ar bandītiem nav nācies tikties'* (minēts 1 reizi); *'grūtības ar latviešu valodu'* (minēts 1 reizi); *'īpašnieku pārsteidzīgie lēmumi un vēlmes'* (minēts 1 reizi); *'ja zinātu, kur pakrītisi, noliktu spilvenu! Dzīvē gadās ļoti neparedzētas lietas, visām padomju nepateiksi'* (minēts 1 reizi); *'nav skaidrs, kam tas viss vajadzīgs'* (minēts 1 reizi); *'nepieciešamo speciālistu trūkums (piem., elektriķis) darbavietā'* (minēts 1 reizi); *'neviens nav pasargāts'* (minēts 1 reizi); *'novērst šujmašīnu troksni'* (minēts 1 reizi); *'pastāvīgās kontroles nodrošināšana, instrukciju izstrādāšana'* (minēts 1 reizi); *'pilnīgi ievērot visas normas nav iespējams'* (minēts 1 reizi); *'tik daudz, ka nepietiks vietas, lai visu uzrakstītu'* (minēts 1 reizi); *'var būt problēmas ar apgaismojumu'* (minēts 1 reizi).

Raksturojot galvenās grūtības darba likumdošanā noteikto darba aizsardzības normu ievērošanai, 16% darba devēju minējuši finanses (algas, nodokļus), un 8% – problēmas ar normatīvajiem aktiem (neskaidrības, pretrunas, izmaiņas). Starp 5 biežāk minētajām problēmām ir arī darbinieku attieksme (4%), informācijas trūkums (4%) un birokrātija (3%).

Aptaujas dati liecina, ka lielākā daļa aptaujāto atturējās nosaukt konkrētas problēmas, kas traucē ievērot likumdošanā noteiktās normas – 19% minēja atbildi *'nav problēmu, viss tiek ievērots'*, bet 45% norādīja, ka viņiem ir *'grūti pateikt'*.

Detalizētāk sociāldemogrāfiskajās grupās tiks raksturoti dati par atbildēm, kuras minēja vairāk nekā 5% aptaujāto darba devēju.

To, ka darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzību, ievērot traucē *'finanses (alga, nodokļi)'*, biežāk nekā caurmērā atzīmēja

aptaujas dalībnieki valsts sektorā, darba devēji tādās nozarēs kā lauksaimniecība, mežsaimniecība, apstrādes rūpniecība, aptaujātie no uzņēmumiem, kuros strādā no 10 līdz 24 vai vairāk nekā 100 cilvēki, respondenti ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri un tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Uz problēmām ar 'normatīvajiem aktiem (neskaidrībām, pretrunām, izmaiņām)' biežāk nekā caurmērā norādījuši respondenti apstrādes rūpniecībā, būvniecībā, lielo uzņēmumu (100 un vairāk darbinieki) pārstāvji, kā arī darba devēju organizāciju biedri.

Viedokli, ka 'nav problēmu, viss tiek ievērots', biežāk nekā caurmērā pauduši darba devēji valsts sektorā, tādās jomā kā lauksaimniecība, mežsaimniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība nodarbinātie, kā arī aptaujas dalībnieki no uzņēmumiem, kuros strādā no 2 līdz 9 vai vairāk nekā 250 cilvēki.

Atbildi 'grūti pateikt' biežāk nekā caurmērā minējuši respondenti tādās nozarēs kā vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība, viesnīcas, restorāni, transports, glabāšana un sakari, darba devēji no uzņēmumiem, kuros strādā no 25 līdz 49 darbiniekiem, respondenti Rīgā, kā arī to uzņēmumu pārstāvji, kuros darbojas arodbiedrība.

4. Arodbiedrības un darba devēju organizācijas

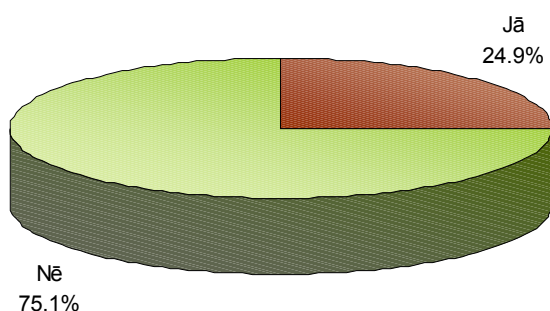
Pētījuma ietvaros tika noskaidrots strādājošo iedzīvotāju līdzdalības līmenis arodbiedrībās un šo organizāciju izplatība uzņēmumos, kā arī darba devēju iesaistīšanās darba devēju organizācijās.

4.1. Attieksme pret arodbiedrībām

Aptaujas dalībniekiem tika uzdots jautājumus par līdzdalību arodbiedrībā un to, vai uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par strādājošo Latvijas iedzīvotāju atbildēm uz jautājumu *'Vai Jūs esat arodbiedrības biedrs?'*

Atbildes uz jautājumu *'Vai Jūs esat arodbiedrības biedrs?'* (%)
(06.2005.) (strādājošie respondenti, n=715) (iedzīvotāju aptauja)

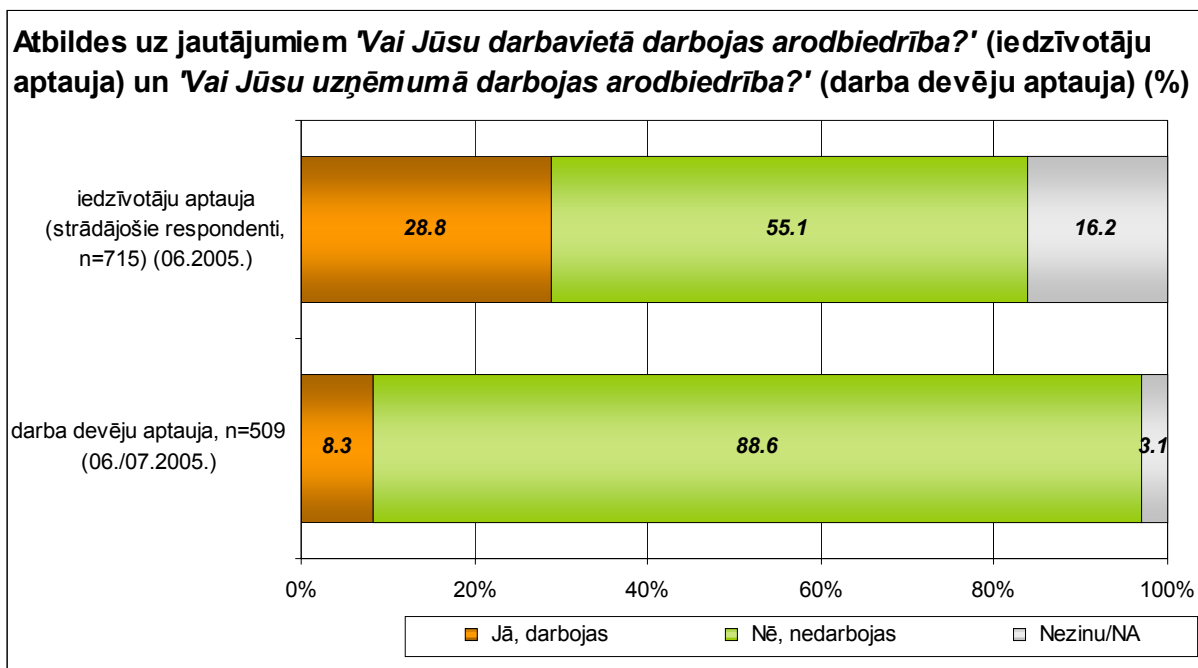
Kā redzams, 1/4 strādājošo respondentu norādīja, ka viņi ir arodbiedrību biedri.

Salīdzinot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, vērojams, ka sievietes līdzdalību arodbiedrībā ir atzinušas biežāk nekā vīrieši. Atšķirības vērojamas arī dažādās vecuma grupās – to, ka ir arodbiedrību biedri, atzīmēja mazāk nekā 5% strādājošo vecuma grupā no 18 līdz 24 gadiem, bet no respondentiem 55 līdz 64 gadu vecumā to norādīja 40%.

Būtiski atšķiras arī līdzdalība arodbiedrībās atkarībā no nodarbinātības sektora – no valsts sektorā nodarbinātajiem to atzinuši vairāk nekā puse, bet no privātajā sektorā strādājošajiem – nedaudz vairāk kā 1/10 respondentu.

Aptaujas dati liecina, ka arodbiedrībās biežāk nekā caurmērā ir iesaistījušies respondenti, kuri strādā uzņēmumos, kur darbinieku skaits pārsniedz 25 cilvēkus.

Gan aptaujātajiem Latvijas iedzīvotājiem, gan darba devējiem tika lūgts norādīt, vai viņu darbavietā/uzņēmumā darbojas arodbiedrība. Dati par atbildēm ir apkopoti nākamajā grafikā.

Saskaņā ar pētījuma datiem, 29% strādājošo Latvijas iedzīvotāju norādīja, ka viņu darba vietā darbojas arodbiedrība, bet no darba devējiem to atzīmēja 8% aptaujāto. Jāpiebilst, ka 16% iedzīvotāju nespēja atbildēt uz jautājumu, vai viņu darbavietā pastāv arodbiedrība.

Jāatzīmē, ka 78% no iedzīvotājiem, kuru darbavietā darbojas arodbiedrība, minēja, ka ir tajā iesaistījušies.

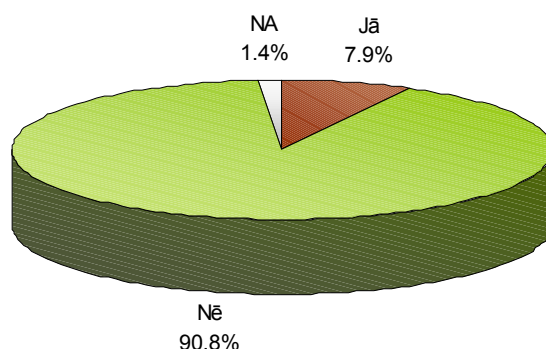
To, ka viņu darbavietā darbojas arodbiedrība, biežāk nekā caurmērā atzīmēja sievietes, respondenti vecumā no 35 līdz 44 un no 55 līdz 64 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, respondenti ar vidējiem un vidēji augstiem ienākumiem, Latgalē dzīvojošie. Biežāk nekā caurmērā to atzīmēja arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos, kuros ir nodarbināti vairāk nekā 25 darbinieki un tādu nozaru kā transports, glabāšana un sakari, izglītība, veselība un sociālā aprūpe pārstāvji.

Analizējot darba devēju aptaujas rezultātus, jāatzīmē, ka uz arodbiedrību pastāvēšanu uzņēmumā biežāk nekā caurmērā norādījuši lielāku uzņēmumu (vairāk nekā 50 strādājošie) pārstāvji, darba devēji valsts sektorā un respondenti uzņēmumos, kas atrodas ārpus Rīgas.

4.2. Dalība darba devēju organizācijās

Darba devēju aptaujas ietvaros respondentiem lūdza norādīt, vai viņi ir iesaistījušies darba devēju organizācijā. Aptaujas dati par atbildēm ir apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu 'Vai Jūs esat darba devēju organizācijas biedrs?' (%) (06./07.2005.) (darba devēju aptauja, n=509)

Kā redzams, tikai 8% no darba devēju aptauja dalībniekiem norādījuši, ka ir darba devēju organizāciju biedri.

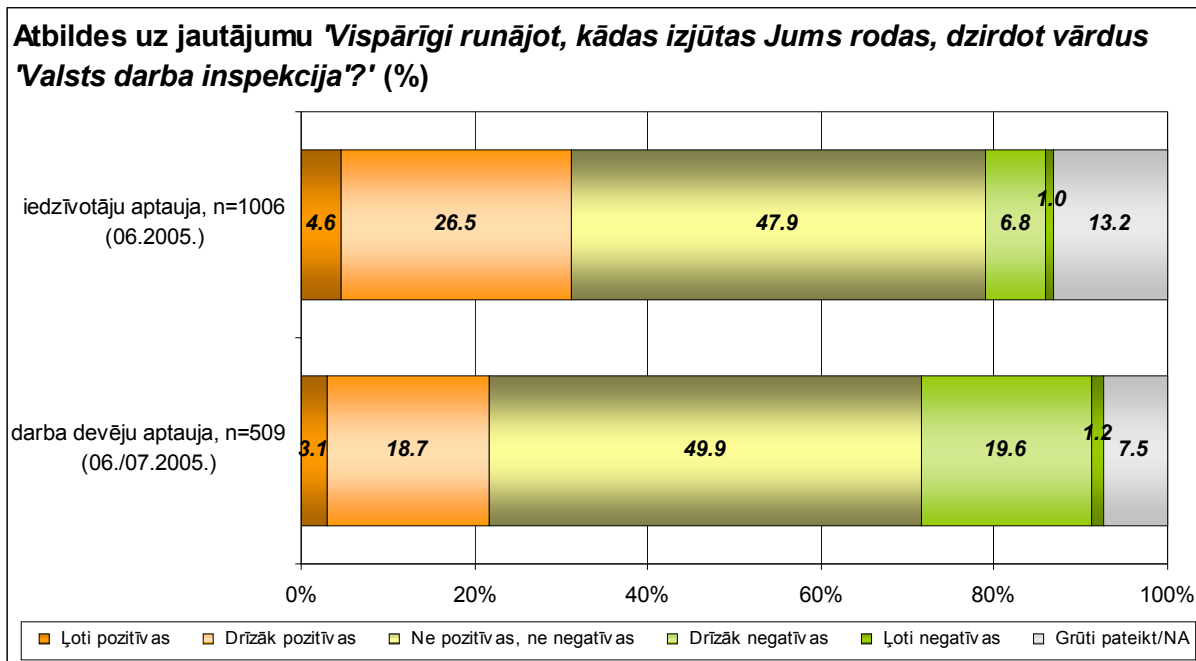
To, ka ir iesaistījušies šādā organizācijā, biežāk nekā caurmērā norādīja valsts sektora pārstāvji, un uzņēmumu ar lielāku strādājošo skaitu (vairāk nekā 50) pārstāvji. Savu dalību kādā darba devēju organizācijā, biežāk nekā caurmērā atzina arī tādu nozaru kā būvniecība, transports, glabāšana un sakari pārstāvji un tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

5. Valsts darba inspekcija

Pētījuma ietvaros tika uzdoti vairāki jautājumi par Valsts darba inspekciju – cik informēti par VDI jūtas iedzīvotāji un darba devēji, no kādiem avotiem viņi par šo iestādi ir ieguvuši informāciju, kāda ir viņu attieksme un priekšstati par šo institūciju.

5.1. Attieksme pret Valsts darba inspekciju

Lai novērtētu vispārējos priekšstatus par Valsts darba inspekciju, gan Latvijas iedzīvotāju, gan darba devēju aptaujā tika lūgts norādīt, kādas izjūtas rodas, dzirdot pieminam VDI. Abu aptauju rezultāti apkopoti nākamajā grafikā.

Kā redzams, vairākums aptaujāto iedzīvotāju un darba devēju norādīja, ka viņiem nerodas ne pozitīvas, ne negatīvas izjūtas, dzirdot vārdus 'Valsts darba inspekcija'. Aptaujas dati liecina, ka iedzīvotājiem kopumā attieksme pret VDI bijusi labvēlīgāka nekā darba devējiem – uz pozitīvām izjūtām norādīja 31% iedzīvotāju un 22% aptaujāto darba devēju, kamēr uz negatīvām – 8% iedzīvotāju un 21% darba devēju.

Raksturojot iedzīvotāju aptaujas datus, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā pozitīva attieksme (atbildes 'ļoti pozitīvas' un 'drīzāk pozitīvas' izjūtas) ir bijusi respondentiem vecumā no 18 līdz 24 gadiem, valsts sektorā nodarbinātajiem, speciālistiem, ierēdņiem, grupai ar vidēji augstiem ienākumiem, Latgalē, Kurzemē, Pierīgā, kā arī citās pilsētās (ne Rīgā) dzīvojošajiem, arodbiedrību biedriem, tādās nozarēs kā transports, glabāšana un sakari, veselība un sociālā aprūpe strādājošajiem, respondentiem, kuri ir nodarbināti mazos (5 līdz 9 cilvēki) vai vidēji lielos (50 līdz 249 cilvēki) uzņēmumos.

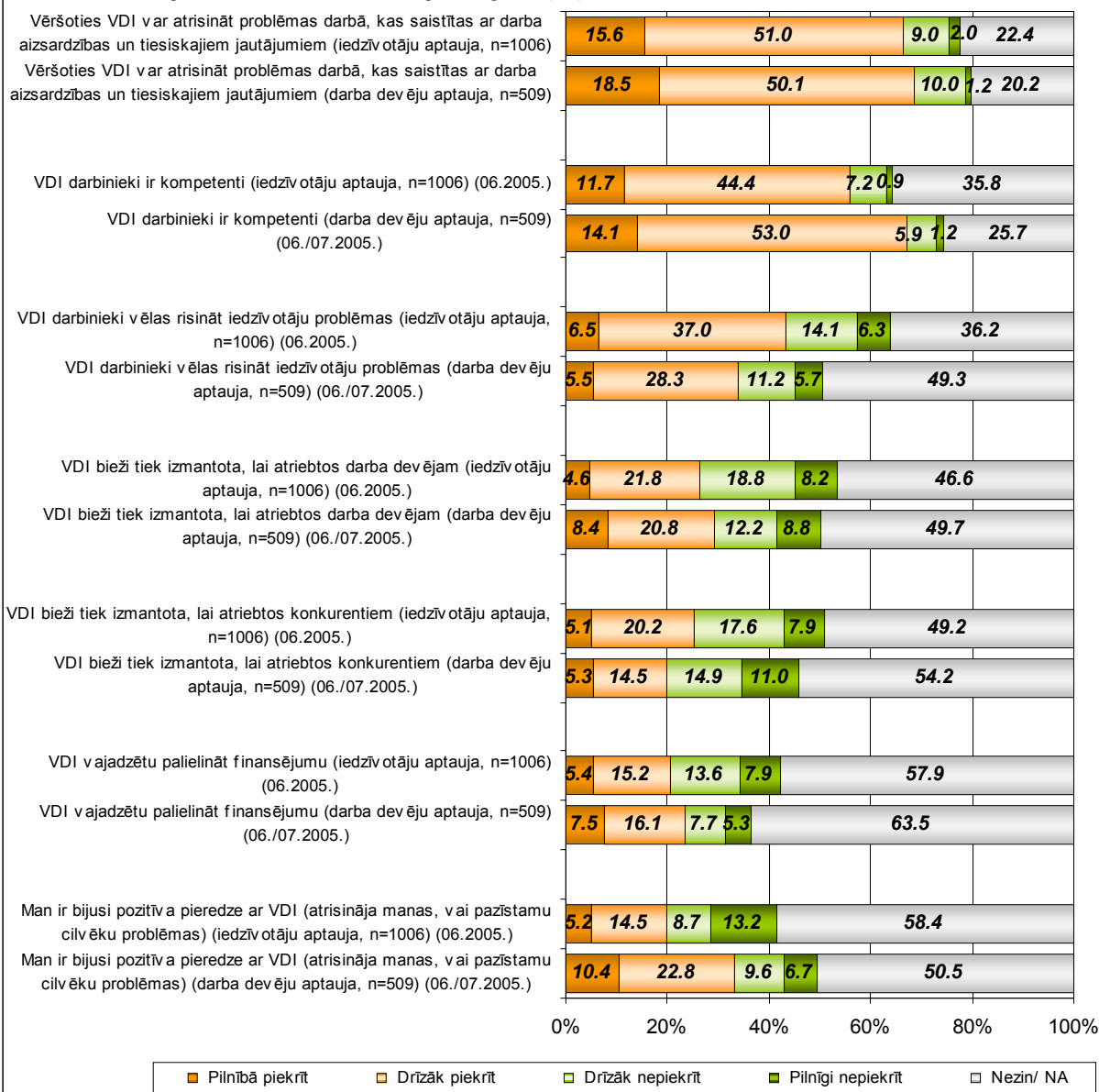
Savukārt to, ka viņiem ir negatīvas izjūtas (atbildes 'drīzāk negatīvas' un 'ļoti negatīvas'), biežāk nekā caurmērā atzina aptaujātie vadītāji, individuālā darba veicēji, grupa ar augstiem ienākumiem, Vidzemē dzīvojošie, būvniecībā nodarbinātie un respondenti, kuru darbavietā ir 5-9 strādājošie.

Analizējot darba devēju aptaujas datus, jāatzīmē, ka uz pozitīvām izjūtām biežāk nekā caurmērā ir norādījuši uzņēmumu, kuros ir 5-9, kā arī vairāk nekā 100

strādājošo, un tādu nozaru kā transports, glabāšana un sakari pārstāvji. Biežāk nekā caurmērā pozitīvas izjūtas atzīmēja arī to uzņēmumu pārstāvji, kuri norādīja, ka ir darba devēju organizācijas biedri un tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība. To, ka, izdzirdot par VDI, rodas *negatīvas emocijas*, biežāk nekā caurmērā atzina darba devēji tādās nozarēs kā būvniecība, viesnīcas un restorāni nodarbinātie. Biežāk nekā caurmērā nepatiku paiduši arī to uzņēmumu pārstāvji, kuros nodarbināti 10-24 un 100-249 cilvēki un darba devēju organizāciju biedri.

Pētījuma ietvaros gan iedzīvotājiem, gan darba devējiem tika lūgts paust savus priekšstatus par VDI, novērtējot vairākus apgalvojumus par šo institūciju.

Atbildes uz jautājumu 'Lūdzu, norādiet, cik lielā mērā Jūs piekrītat sekojošiem izteikumiem par Valsts darba inspekciju!' (%)

Saskaņā ar aptauju datiem, gan iedzīvotāji, gan darba devēji visbiežāk ir piekrituši izteikumam, ka, 'vērsties VDI, var atrisināt problēmas darbā, kas saistītas ar darba aizsardzības un tiesiskajiem jautājumiem' – to atbalstīja 67% iedzīvotāju un 69% aptaujāto darba devēju. Vairāk nekā puse aptaujāto iedzīvotāju (56%) un darba devēju (67%) ir arī piekrituši apgalvojumam, ka VDI darbinieki ir kompetenti. Izteikumam 'VDI darbinieki vēlas risināt iedzīvotāju problēmas' gan iedzīvotāji, gan

darba devēji piekrituši retāk (attiecīgi 44% un 34%). Jāpiebilst, ka darba devēji gandrīz tikpat bieži (33%) ir norādījuši, ka viņiem ir bijusi pozitīva pieredze ar VDI. Tiesa, iedzīvotāji to pieminēja retāk (20%).

Jāatzīmē, ka apgalvojumu *‘VDI bieži tiek izmantota, lai atriebtos konkurentiem’* gan darba devēji, gan darbinieki biežāk ir noraidījuši nekā atbalstījuši. Interesanti, ka izteikumu *‘VDI bieži tiek izmantota, lai atriebtos darba devējam’* darba devēji biežāk ir atbalstījuši nevis noraidījuši, bet iedzīvotāju vidū vērojams neliels izteikumam nepiekritušo respondentu pārsvars.

Lai gan par lielāko daļu izteikumu samērā lielai daļai aptauju dalībnieku ir bijis izteikt savu vērtējumu, visgrūtāk aptauju dalībniekiem ir bijis novērtēt attieksmi pret apgalvojumu *‘VDI vajadzētu palielināt finansējumu’* – savu attieksmi nav varējuši novērtēt 58% iedzīvotāju un 64% darba devēju.

Raksturojot iedzīvotāju kopumā attieksmi pret apgalvojumu *‘Vēršoties VDI var atrisināt problēmas darbā, kas saistītas ar darba aizsardzības un tiesiskajiem jautājumiem’*, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā tam piekrita respondenti vecumā no 45 līdz 54 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, latvieši, valsts sektorā strādājošie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, strādnieki, aptaujas dalībnieki ar vidēju ienākumu līmeni, Kurzemē, Zemgalē un Pierīgā, kā arī citās pilsētās (ne Rīgā) un lauku apvidos dzīvojošie. Aptaujas dati liecina, ka biežāk nekā strādājošie respondenti kopumā šim izteikumam piekrituši aptaujātie, kuri ir arodbiedrību biedri, tādās jomās, kā izglītība, veselība un sociālā aprūpe strādājošie, kā arī dažādu sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, respondenti, kuru uzņēmumā ir nodarbināti 2 līdz 4 vai 50 līdz 249 darbinieki.

Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, biežāk nekā caurmērā šim apgalvojumam piekrita tādās nozarēs kā lauksaimniecība un mežsaimniecība, transports, glabāšana un sakari, operācijas ar nekustamajiem īpašumiem, noma un cita komercdarbība strādājošie, kā arī respondenti uzņēmumos, kuros nodarbināti no 5 līdz 9 vai no 50 līdz 249 cilvēkiem, un tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Salīdzinot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes iedzīvotāju aptaujā, vērojams, ka izteikumam *‘VDI darbinieki ir kompetenti’* biežāk nekā caurmērā piekrita aptaujātie vecumā no 45 līdz 54 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, speciālisti, ierēdņi, aptaujātie ar augstiem ienākumiem, Kurzemē, Zemgalē un Latgalē dzīvojošie. Biežāk nekā strādājošie iedzīvotāji kopumā, šim apgalvojumam piekrita respondenti, kuri ir arodbiedrību biedri, tādās jomās kā izglītība, veselība un sociālā aprūpe strādājošie, un aptaujas dalībnieki, kuri nodarbināti uzņēmumos, kuros ir 50 līdz 99 vai 250 un vairāk strādājošo.

Jāatzīmē, ka biežāk nekā aptaujātie darba devēji kopumā, šim izteikumam piekrita lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un būvniecībā nodarbinātie, kā arī respondenti no vidēji lieliem (50-249 cilvēki) uzņēmumiem, tie, kuru darba vietā strādā arodbiedrība, un ārpus Rīgas esošo uzņēmumu pārstāvji.

Saskaņā ar iedzīvotāju aptaujas datiem, tam, ka *‘VDI darbinieki vēlas risināt iedzīvotāju problēmas’*, biežāk nekā caurmērā piekrita aptaujātie vecumā no 45 līdz 54 gadiem, respondenti ar augstāko izglītību, latvieši, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, aptaujas dalībnieki ar vidēji zemiem un vidējiem, kā arī augstiem ienākumiem, Kurzemē un Pierīgā dzīvojošie. To, ka piekrīt šim izteikumam, biežāk nekā caurmērā norādīja arī arodbiedrību biedri, valsts pārvaldē un aizsardzībā, obligātajā sociālajā apdrošināšanā, izglītības, veselības un sociālās aprūpes nozarēs strādājošie, kā arī respondenti, kuri ir nodarbināti uzņēmumos, kuros strādā 50 līdz 99 cilvēku.

Raksturojot darba devēju aptaujas datus, jāatzīmē, ka biežāk nekā caurmērā šim izteikumam piekrituši valsts sektora pārstāvji, tādās nozarēs kā vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, transports, glabāšana un sakari, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība nodarbinātie, vidēji lielu uzņēmumu (100-249 strādājošie) pārstāvji un tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Izteikumam, ka 'VDI bieži tiek izmantota, lai atriebtos darba devējam' biežāk nekā caurmērā piekrita aptaujātie vīrieši, respondenti vecumā no 35 līdz 44 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, privātajā sektorā strādājošie, vadītāji, aptaujātie ar augstiem ienākumiem, Latgalē un lauku apvidos dzīvojošie, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā nodarbinātie, aptaujas dalībnieki, kuri strādā vidēji mazos (5-24 cilvēki) vai lielos (250 un vairāk cilvēku) uzņēmumos, kā arī tie, kuru uzņēmumā nedarbojas arodbiedrība.

No aptaujātajiem darba devējiem šim apgalvojumam biežāk nekā caurmērā piekrituši tādu nozaru kā viesnīcas un restorāni, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, apstrādes rūpniecība pārstāvji, respondenti no vidēji maziem (10-24 cilvēki) un lieliem (250 un vairāk cilvēku) uzņēmumiem.

Salīdzinot Latvijas iedzīvotāju atbildes, vērojams, ka apgalvojumam 'VDI bieži tiek izmantota, lai atriebtos konkurentiem' biežāk nekā caurmērā piekrita vīrieši, respondenti ar augstāko izglītību, vadītāji, individuālā darba veicēji, lauku apvidos dzīvojošie, mazos (5-9 cilvēki), vidēji lielos un lielos (100 un vairāk cilvēku) uzņēmumos strādājošie, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā nodarbinātie, kā arī respondenti, kuru darba vietā nav arodbiedrības.

Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, biežāk nekā caurmērā šim apgalvojumam piekrita vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, apstrādes rūpniecībā, viesnīcu un restorānu nozarē nodarbinātie un uzņēmumu, kuros strādā 50 līdz 99 cilvēku, pārstāvji.

Analizējot iedzīvotāju attieksmi pret apgalvojumu, ka 'VDI vajadzētu palielināt finansējumu', vērojams, ka biežāk nekā caurmērā tam piekrita respondenti ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, individuālā darba veicēji, respondenti ar vidējiem un augstiem ienākumiem, Kurzemē dzīvojošie, arodbiedrību biedri, būvniecībā, valsts pārvaldē un aizsardzībā, obligātajā sociālajā apdrošināšanā, veselības un sociālās aprūpes nozarē strādājošie, respondenti, kuri nodarbināti uzņēmumos ar 5-9 vai vairāk nekā 50 cilvēkiem.

Jāatzīmē, ka biežāk nekā caurmērā šo izteikumu atbalstīja darba devēji valsts sektorā, apstrādes rūpniecībā, transporta, glabāšanas un sakaru nozarē strādājošie, aptaujātie, kuru uzņēmumā nodarbināti 25 un vairāk cilvēku, darba devēju organizāciju biedri un tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

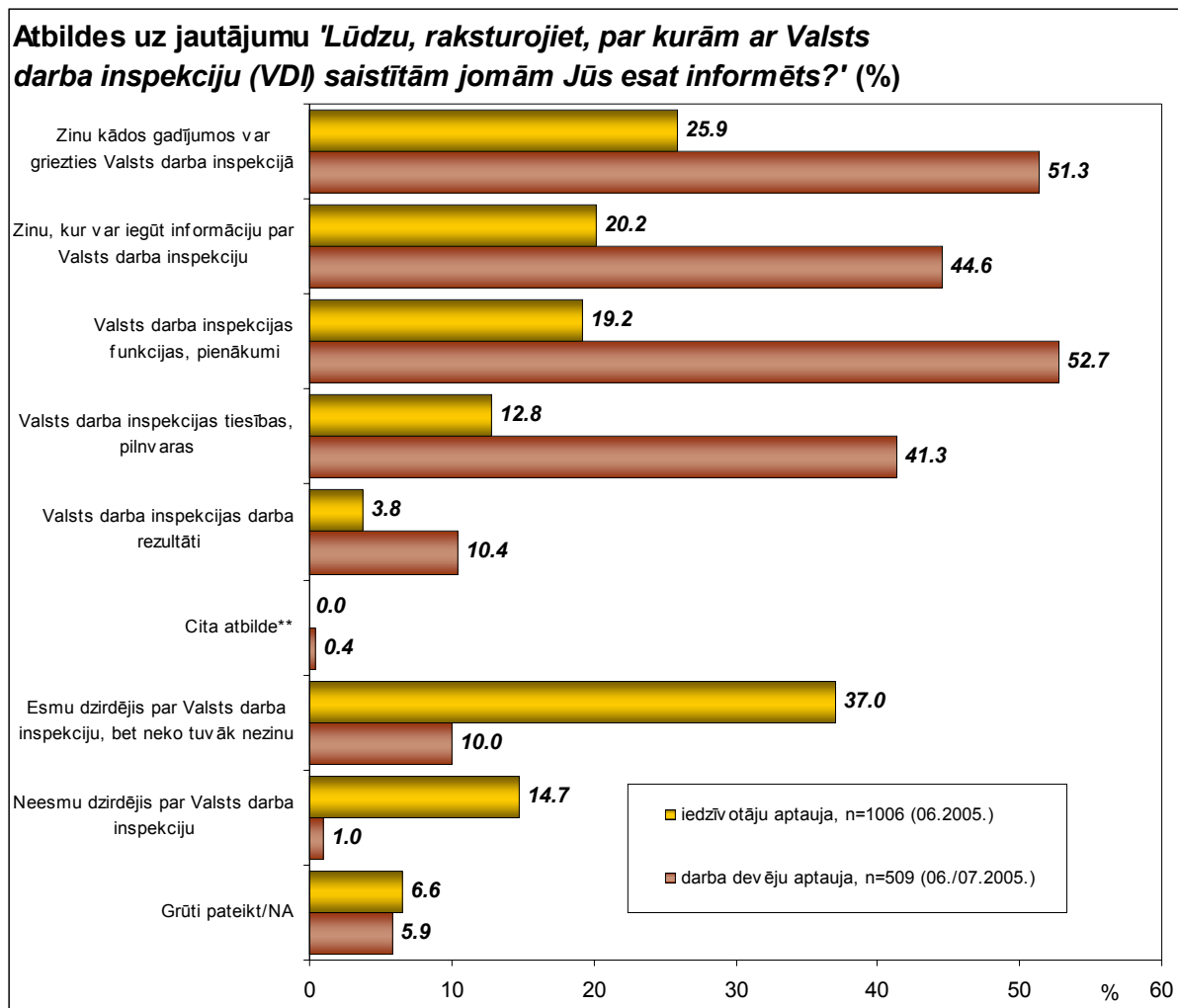
Savukārt apgalvojumam 'Man ir bijusi pozitīva pieredze ar VDI (atrisināja manas, vai pazīstamu cilvēku problēmas)' biežāk nekā caurmērā piekrita iedzīvotāji vecumā no 35 līdz 44 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, aptaujas dalībnieki ar vidējiem ienākumiem, Zemgalē dzīvojošie, arodbiedrību biedri, veselības un sociālās aprūpes nozarē nodarbinātie, respondenti, kuri strādā mazos (5-9 cilvēki) vai vidējos (50-99 cilvēki) uzņēmumos.

Darba devēju aptaujas dati liecina, ka biežāk nekā caurmērā izteikumam piekrita būvniecībā nodarbinātie, respondenti, kuru uzņēmumos strādā no 25 līdz 49 cilvēkiem vai vairāk nekā 100 cilvēku, kā arī darba devēju organizācijas biedri un tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

5.2. Informētība par Valsts darba inspekciju

Pētījuma ietvaros darba devējus un iedzīvotājus lūdza novērtēt viņu informētību par Valsts darba inspekciju, kā arī lūdza raksturot, kādas, viņuprāt, ir šīs institūcijas funkcijas, un vai ir pamanītas tās aktivitātes pēdējā gada laikā.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par iedzīvotāju vērtējumu zināšanām par VDI.

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā 'Cita atbilde' darba devēju aptaujā minēts: 'kārtējā instance, kura var uzlikt uzņēmējam sodu' (minēts 1 reizi); 'to nevar sazināt' (minēts 1 reizi).

Saskaņā ar aptaujas datiem, par vismaz vienu no uzskatītajiem jautājumiem informēti jūtas 42% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju un 83% darba devēju. Tiesa, to, ka ir dzirdējuši par VDI, lai arī neko tuvāk nezina, atzīmēja 37% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju un 10% darba devēju. To, ka vispār nav dzirdējuši par VDI, atzina 15% iedzīvotāju un 1% darba devēju.

Raksturojot informētības līmeni par VDI, vērojams, ka aptaujātie Latvijas iedzīvotāji visbiežāk norādījuši, ka ir informēti par to, kādos jautājumos var griezties VDI (26%). Aptuveni 1/5 aptaujāto arī atzina, ka zina, kur iegūt informāciju par Valsts darba inspekciju (20%) un kādas ir tās funkcijas un pienākumi (19%).

Darba devēji savu informētību par VDI ir vērtējuši atzinīgāk – vairāk nekā puse norādīja, ka viņi ir informēti par to, kādas ir VDI funkcijas un pienākumi (53%) un kādos jautājumos var griezties VDI (51%). Nedaudz retāk atzīts, ka zina, kur var iegūt informāciju par VDI (45%) un tās pilnvarām un tiesībām (41%).

Jāatzīmē, ka gan iedzīvotāji, gan darba devēji visretāk norādījuši, ka ir informēti par tādu tēmu kā VDI darba rezultāti (attiecīgi 4% un 10%).

Saskaņā ar iedzīvotāju aptaujas datiem, to, ka *'nav dzirdējis par Valsts darba inspekciju'* biežāk nekā caurmērā atzina aptaujātie vecumā no 18 līdz 24 gadiem, grupa ar pamatizglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, skolēni, studenti, pensionāri, bezdarbnieki, grupa ar zemiem ienākumiem, Rīgā un Vidzemē dzīvojošie, respondenti, kuri strādā mazos uzņēmumos (2-4 cilvēki) un būvniecībā nodarbinātie.

No darba devējiem šo atbildes variantu atzīmēja tikai 1% aptaujāto, un nekādas būtiskas tendences nav vērojamas.

Savukārt, to, ka ir aptuveni informēti par VDI – *'ir dzirdējis, bet neko tuvāk nezina'* – biežāk nekā caurmērā norādīja iedzīvotāji vecumā no 55 līdz 64 gadiem, grupa ar pamatizglītību, nestrādājošie, pensionāri, mājsaimnieces, bezdarbnieki, strādnieki, grupa ar vidēji zemiem ienākumiem, Rīgā dzīvojošie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji un respondenti, kuri nodarbināti uzņēmumos ar nelielu darbinieku skaitu (2-9 cilvēki).

Raksturojot darba devēju aptaujas rezultātus, jāatzīmē, ka biežāk nekā caurmērā šo atbildes variantu izvēlējās tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība un operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība strādājošie, kā arī uzņēmumu ar nelielu darbinieku skaitu (2-4 cilvēki) pārstāvji.

Detalizētāk analizējot iedzīvotāju atbildes sociāldemogrāfiskās grupās, jāatzīmē, ka par visām (vai gandrīz visām) jomām sevi par informētiem biežāk nekā caurmērā atzina iedzīvotāji vecumā no 35 līdz 44 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, vadītāji, speciālisti, ierēdņi un individuālā darba veicēji, grupa ar augstiem ienākumiem, Zemgalē un Pierīgā dzīvojošie, kā arī izglītības nozarē un uzņēmumos ar vidēji lielu (50-99) darbinieku skaitu strādājošie.

Arī darba devēju aptaujā iezīmējas vairākas grupas, kas par visām vai gandrīz visām jomām ir informēti biežāk nekā caurmērā: būvniecībā nodarbinātie un uzņēmumu ar vidēji lielu un lielu darbinieku skaitu (50 un vairāk) pārstāvji. Vērojams, ka par visām jomām biežāk nekā caurmērā informēti jutušies to uzņēmumu pārstāvji, kuri ir darba devēju organizācijas biedri, tomēr jāreķinās, ka šī grupa ir skaitliski neliela.

Aptaujas dati pat uzskaitītajām jomām tiks analizēti detalizētāk, norādot, kuras sociāldemogrāfiskās grupas tās minējušas biežāk nekā caurmērā.

Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultāti liecina, ka atbildi *'zinu kādos gadījumos var griezties Valsts darba inspekcijā'* biežāk nekā caurmērā minēja respondenti vecumā no 35 līdz 44 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, latvieši, valsts sektorā strādājošie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, individuālā darba veicēji, grupa ar vidējiem un augstiem ienākumiem, Zemgalē, Latgalē, Pierīgā, kā arī citās pilsētās (ne Rīgā) dzīvojošie. Biežāk nekā caurmērā to norādīja arodbiedrību biedri, valsts pārvaldē, aizsardzībā, obligātajā sociālajā apdrošināšanā, izglītībā, veselības un sociālās aprūpes jomā strādājošie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, uzņēmumos ar lielu (50 un vairāk) darbinieku skaitu strādājošie.

Darba devēju aptaujā to biežāk nekā caurmērā norādīja tādas grupas kā valsts sektorā, viesnīcu un restorānu nozarē, būvniecībā, strādājošie, kā arī uzņēmumos, kuros nodarbināto skaits ir 10 un vairāk, darba devēju organizāciju biedri, kā arī tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrības.

Saskaņā ar iedzīvotāju aptaujas datiem, to, ka zina, 'kur var iegūt informāciju par Valsts darba inspekciju' biežāk nekā caurmērā atzīmēja respondenti vecumā no 35 līdz 44 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, gan valsts, gan privātajā sektorā strādājošie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, individuālā darba veicēji, respondenti ar augstiem ienākumiem, Zemgalē un Pierīgā dzīvojošie, tādās nozarēs kā transports, glabāšana un sakari nodarbinātie, respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar mazu (5-9), vidēju (50-99) un lielu (250 un vairāk) darbinieku skaitu.

Darba devēju aptaujas datu analīze liecina, ka par šo jomu biežāk nekā caurmērā jutušies informēti arī respondenti vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, būvniecībā, un uzņēmumos ar vidēju un (25-49) un lielu (100 un vairāk) darbinieku skaitu, darba devēju organizāciju biedri, kā arī tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrības.

To, ka ir informēti par tādu jomu kā 'Valsts darba inspekcijas funkcijas, pienākumi' iedzīvotāju aptaujā biežāk nekā caurmērā atzīmēja aptaujātie vecumā no 35 līdz 44 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, valsts sektorā strādājošie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, individuālā darba veicēji, respondenti ar augstiem ienākumiem, Zemgalē un Pierīgā dzīvojošie, arodbiedrību biedri, izglītības, veselības un sociālās aprūpes nozarēs strādājošie, kā arī uzņēmumi ar vidēju (50-99 cilvēki) un lielu (250 un vairāk) darbinieku skaitu.

Savukārt no darba devējiem sevi par informētiem biežāk nekā caurmērā atzina arī lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un rūpniecībā nodarbinātie, respondenti, kuru uzņēmumi atrodas ārpus Rīgas, kā arī to uzņēmumu, kur strādā vairāk nekā 25 darbinieki, pārstāvji, darba devēju organizāciju biedri, kā arī darba devēji, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrības.

Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka par 'Valsts darba inspekcijas tiesībām, pilnvarām' sevi biežāk nekā caurmērā par informētiem atzina respondenti ar augstāko izglītību, privātajā sektorā strādājošie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, grupa ar augstiem ienākumiem, Zemgalē un Pierīgā dzīvojošie, kā arī izglītības nozarē nodarbinātie un uzņēmumos ar mazu (2-4) un vidēju (50-99) darbinieku skaitu strādājošie.

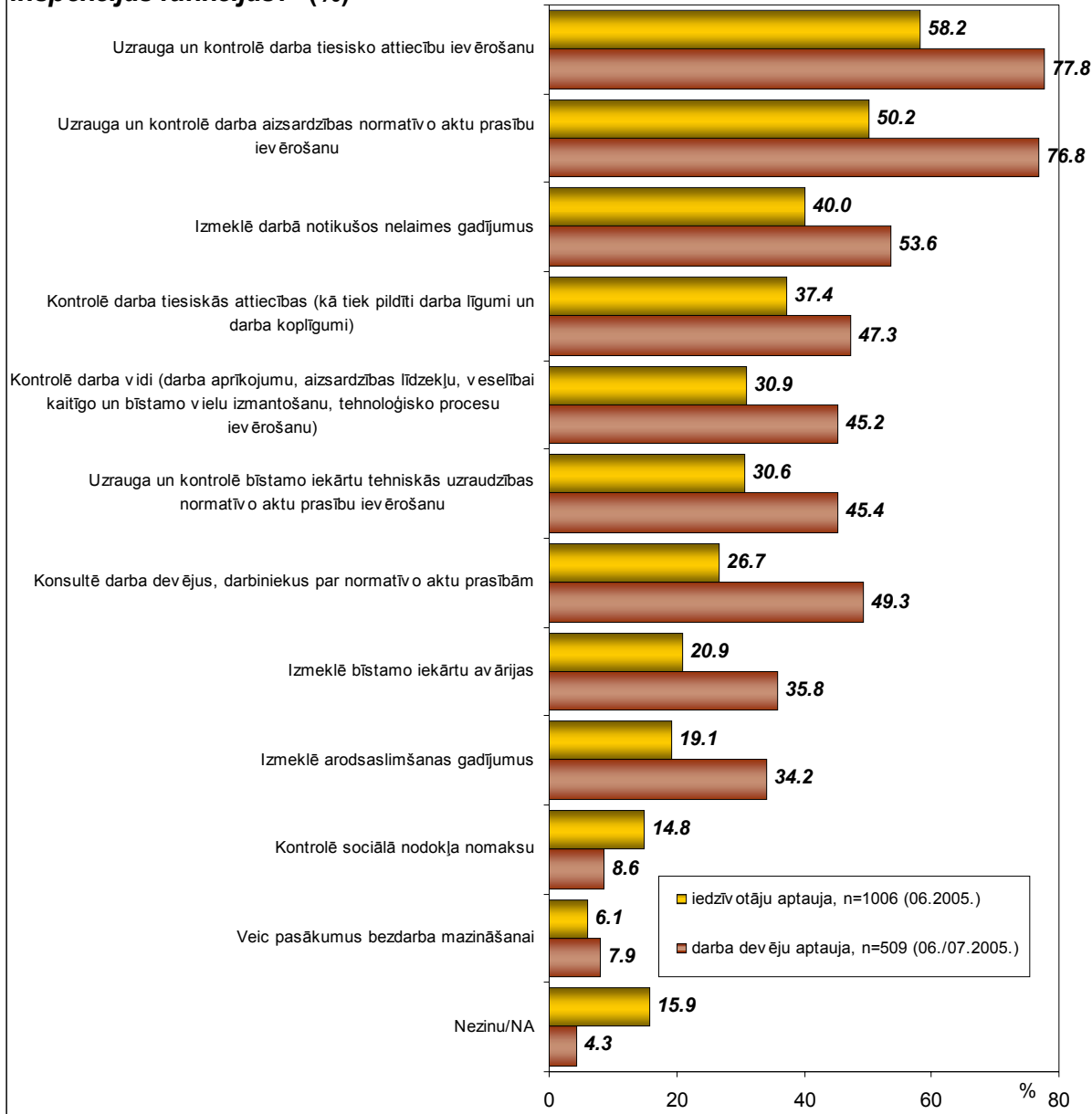
No aptaujātajiem darba devējiem sevi par informētiem biežāk nekā caurmērā atzina respondenti, kuru uzņēmumi atrodas ārpus Rīgas, tādās nozarēs kā lauksaimniecība, mežsaimniecība, būvniecība, izglītība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība nodarbinātie un uzņēmumu, kur darbinieku skaits ir 50 un vairāk cilvēki, pārstāvji, darba devēju organizāciju biedri, un respondenti, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrības.

Jāatzīmē, ka par 'Valsts darba inspekcijas darba rezultātiem' sevi par informētiem biežāk nekā caurmērā atzina iedzīvotāji ar augstāko izglītību, vadītāji, Zemgalē dzīvojošie, un arī sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji.

Darba devēju vidū par šo jomu biežāk nekā caurmērā informēti jutās tādās nozarēs kā transports, glabāšana un sakari, būvniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība strādājošie un uzņēmumu ar vidēju (50-99 cilvēki) un lielu (250 un vairāk cilvēku) pārstāvji, darba devēju organizāciju biedri, un respondenti, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrības.

Nākamajā grafikā apkopoti dati par Latvijas iedzīvotāju un darba devēju atbildēm uz jautājumu, kādas, pēc viņu domām, ir galvenās VDI funkcijas. Jāatzīmē, ka piedāvātajā funkciju sarakstā tika ietvertas arī funkcijas, kas nav jāveic VDI – sociālā nodokļa nomaksas kontrole un pasākumu veikšana bezdarba mazināšanai.

Atbildes uz jautājumu 'Kādas, Jūsaprāt, ir galvenās Valsts darba inspekcijas funkcijas?' (%)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

Kā redzams, 16% aptaujāto iedzīvotāju norādīja, ka viņi nezina, kādas ir VDI galvenās funkcijas (no darba devējiem to norādīja tikai 4%). Jāpiebilst, ka darba devēji visas VDI funkcijas ir identificējuši biežāk nekā iedzīvotāji kopumā. Mazākas atšķirības vai pretēja tendence ir vērojama, runājot par 'nepareizajām' funkcijām – sociālā nodokļa nomaksas kontroli un pasākumu veikšanu bezdarba mazināšanai: tās darba devēji minējuši retāk nekā iedzīvotāji.

Kā redzams, gan iedzīvotāji, gan darba devēji visbiežāk VDI asociē ar darba tiesisko attiecību uzraudzību un kontroli (attiecīgi: 58% un 78%) un darba aizsardzības normu ievērošanas kontroli (attiecīgi: 50% un 76%). Vairāk nekā puse

aptaujāto darba devēju atzīmēja arī, ka VDI izmeklē darbā notikušos nelaimes gadījumus (54%), bet pārējās VDI funkcijas ar institūcijas darbību tiek saistītas retāk.

Raksturojot iedzīvotāju aptaujas datus, jāatzīmē, ka nosaukt galvenās VDI funkcijas biežāk nekā caurmērā atturējās (atbilde '*nezinu*') aptaujātie vecumā no 18 līdz 24 un no 55 līdz 64 gadiem, grupa ar pamatizglītību, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, pensionāri, skolnieki, studenti, mājsaimnieces, iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, Pierīgā dzīvojošie, kā arī lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un apstrādes rūpniecībā nodarbinātie un respondenti, kuri strādā uzņēmumā ar mazu (2-4) darbinieku skaitu.

Savukārt visas (vai gandrīz visas) pareizās VDI funkcijas minēja aptaujātie iedzīvotāji vecumā no 35 līdz 44 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, respondenti ar augstiem ienākumiem un Latgalē dzīvojošie.

Analizējot darba devēju aptaujas rezultātus, vērojams, ka visas vai gandrīz visas pareizās VDI funkcijas norādīja būvniecības un lielo uzņēmumu (100 un vairāk strādājošie) pārstāvji.

Trīs biežāk minēto funkciju atpazīstamība dažādās sociāldemogrāfiskajās grupās tiks raksturota nedaudz detalizētāk.

Visbiežāk iedzīvotāji par vienu no galvenajām VDI funkcijām atzina '*uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību ievērošanu*'. Biežāk nekā caurmērā to norādīja vīrieši, grupa ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, individuālā darba veicēji, respondenti ar augstiem ienākumiem, Rīgā, Zemgalē dzīvojošie, aptaujas dalībnieki, kuru darba vietā ir arodbiedrība, respondenti, kuri ir nodarbināti tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, izglītība, transports, glabāšana un sakari, kā arī uzņēmumos, kur darbinieku skaits pārsniedz 50 cilvēkus, strādājošie.

No aptaujātajiem darba devējiem šo VDI funkciju biežāk nekā caurmērā nosauca respondenti no tādām nozarēm kā lauksaimniecība, mežsaimniecība un uzņēmumu ar mazu (5-9) un lielu (100 cilvēki un vairāk) darbinieku skaitu pārstāvji.

Otra biežāk minētā VDI funkcija bija '*uzrauga un kontrolē darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu*'. Biežāk nekā caurmērā to par vienu no galvenajām VDI funkcijām atzina iedzīvotāji vecumā no 35 līdz 44 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, latvieši, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, respondenti ar augstiem ienākumiem, Zemgalē, Latgalē un Pierīgā, kā arī lauku apvidos dzīvojošie, valsts pārvaldē un aizsardzībā, obligātajā sociālajā apdrošināšanā strādājošie, sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumā ar vidēji lielu (50-99) darbinieku skaitu, un tie, kuru uzņēmumā ir arodbiedrība.

Šo funkciju biežāk nekā caurmērā minēja darba devēji lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un būvniecībā, uzņēmumu, kur ir vairāk nekā 25 darbinieki, kuri atrodas ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri, un tie, kuru uzņēmumos darbojas arodbiedrība.

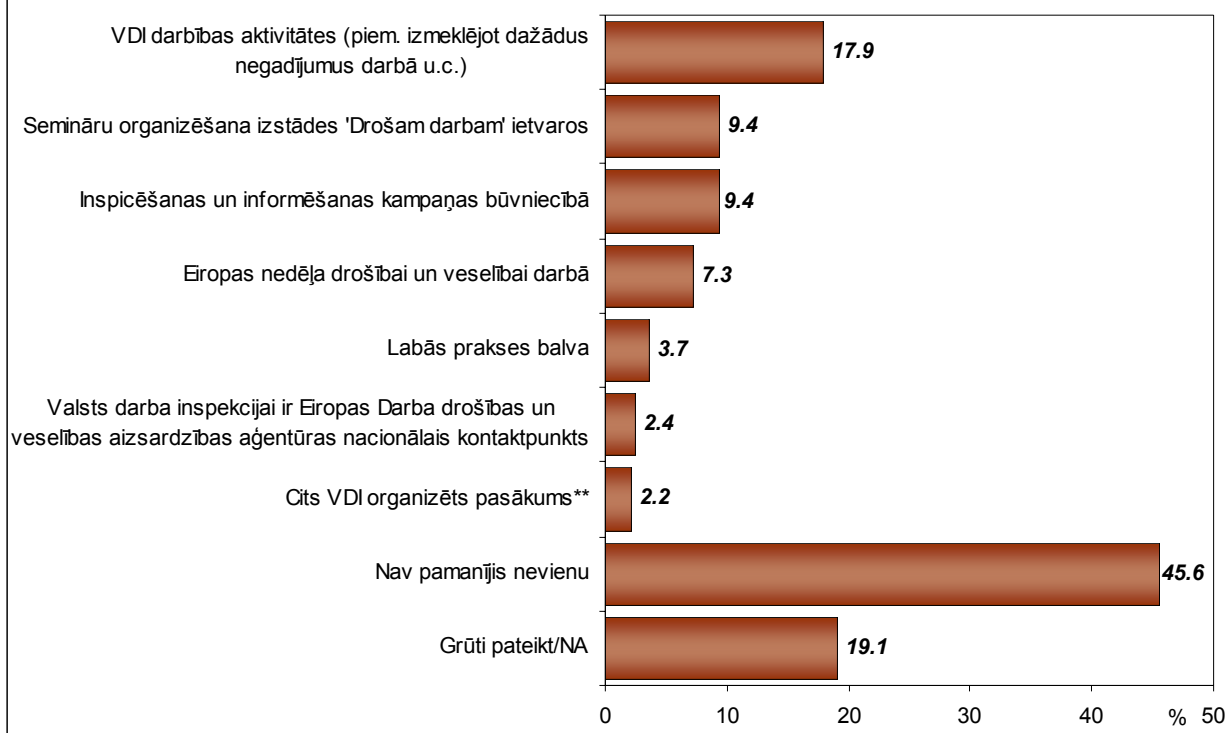
To, ka viena no VDI galvenajām funkcijām ir '*izmeklēt darbā notikušos nelaimes gadījumus*' biežāk nekā caurmērā norādīja iedzīvotāji vecumā no 35 līdz 44 gadiem, latvieši, grupa ar augstāko izglītību, valsts sektorā nodarbinātie, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, individuālā darba veicēji, grupa ar vidēji augstiem un augstiem ienākumiem, Vidzemē, Zemgalē, Latgalē, kā arī lauku apvidos dzīvojošie. Biežāk nekā caurmērā šo funkciju minēja gan respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar mazu

un vidēji mazu darbinieku skaitu (5-24 strādājošie), gan vidēji lielu un lielu (50-249 cilvēki) strādājošo skaitu un valsts pārvaldē, aizsardzībā un obligātajā sociālajā apdrošināšanā nodarbinātie.

Nedaudz biežāk nekā darba devēji caurmērā šo funkciju minējuši valsts sektora uzņēmumu pārstāvji, darba devēji tādās nozarēs kā transports, glabāšana un sakari, būvniecība, kā arī uzņēmumu ar 5-9 un vairāk nekā 25 strādājošajiem pārstāvji. Biežāk nekā caurmērā šo funkciju nosaukuši arī darba devēju organizāciju biedri un darba devēji, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Aptaujātajiem darba devējiem lūdza arī norādīt, kuras VDI aktivitātes pēdējā gada laikā viņi ir pamanījuši. Dati par atbildēm apkopoti nākamajā grafikā.

Atbildes uz jautājumu 'Kuras no šīm Valsts darba inspekcijas aktivitātēm pēdējā gada laikā Jūs esat pamanījis?' (%) (06./07.2005.) (darba devēju aptauja, n=509)

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā 'Cits VDI organizēts pasākums' darba devēju aptaujā minēts: 'pārbaudes' (minēts 3 reizes); 'semināri' (minēts 3 reizes); 'grāmata CD formātā par darba aizsardzības jautājumiem' (minēts 1 reizi); 'iekārtu izstāde' (minēts 1 reizi); 'informācija reģionālajā TV' (minēts 1 reizi); 'rakstu vietējā avīzē' (minēts 1 reizi); 'represīvi izturas pret firmām' (minēts 1 reizi).

Saskaņā ar pētījuma datiem, 46% darba devēju atbildēja, ka viņi nav pamanījuši uzskaitītās VDI aktivitātes. Visbiežāk – 18% respondentu – norādīja, ka viņi ir ievērojuši dažādas VDI darbības (piemēram, izmeklējot dažādus negadījumus darbā u.c.) Gandrīz 10% minēja, ka ir pamanījuši semināru izstādē '*Drošam darbam*' un inspicēšanas un informēšanas kampaņas būvniecībā.

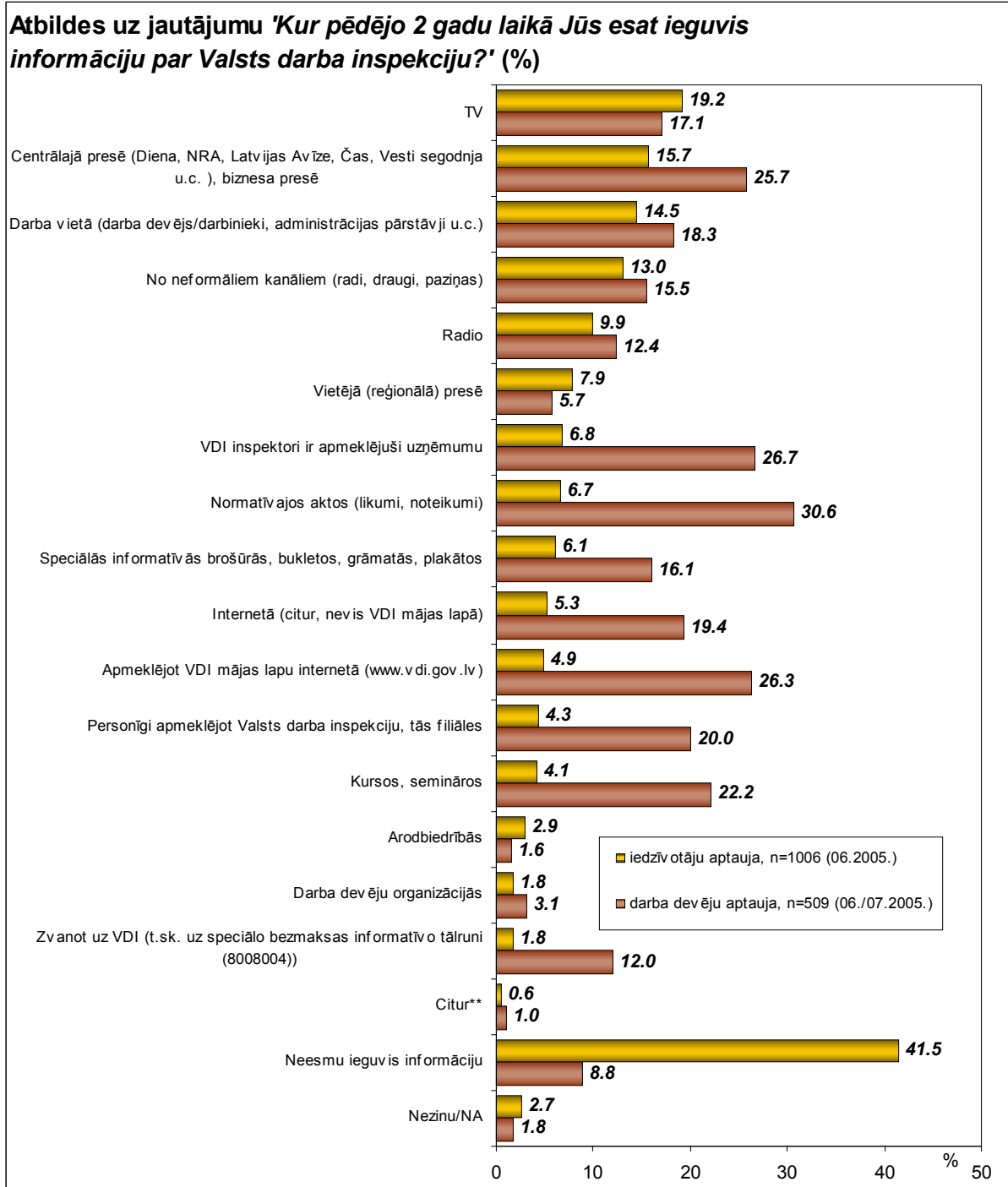
Jāatzīmē, ka VDI darbības, aktivitātes (izmeklējot nelaimes gadījumus darbā u.c.) biežāk nekā caurmērā bija pamanījuši tādās nozarēs kā būvniecība, transports, glabāšana un sakari, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība strādājošie, uzņēmumu, kuros nodarbināti vairāk nekā 25 cilvēki, pārstāvji, darba devēji, kuru uzņēmums atrodas ārpus Rīgas, darba devēju organizāciju biedri un tie, kuru uzņēmumā darbojas arodbiedrība.

Jāpiebilst, ka inspicēšanas un informēšanas kampaņas būvniecībā bija pamanījuši 41% uzņēmumu, kuri strādā būvniecībā.

5.3. Informācijas avoti par Valsts darba inspekciju

Pētījuma ietvaros aptauju dalībniekiem lūdza arī norādīt, kur viņi pēdējo 2 gadu laikā ir ieguvuši informāciju par Valsts darba inspekciju.

Darba devēju un iedzīvotāju aptauju rezultāti apkopoti nākamajā grafikā.

*Tā kā katrs respondents varēja atzīmēt visas atbilstošās atbildes, kopējā atbilžu summa pārsniedz 100%.

**Kategorijā 'Citur' iedzīvotāju aptaujā minēts: 'mācību iestādē' (minēts 2 reizes); 'darba biržā' (minēts 1 reizi); 'nevalstiskā organizācijā par cilvēka tiesībām' (minēts 1 reizi); 'Nodarbinātības valsts dienestā' (minēts 1 reizi); 'pagājušajā gadā testēts' (minēts 1 reizi); darba devēju aptaujā minēts: 'mācību iestādē' (minēts 2 reizes); 'esmu juriste' (minēts 1 reizi); 'esmu lasījusi lekcijas VDI' (minēts 1 reizi); 'vērtēju projektu, kurā VDI bija iesaistīti' (minēts 1 reizi).

Dati liecina, ka informācijas avotu par VDI popularitāte iedzīvotāju un darba devēju vidū atšķiras. Ja iedzīvotāji informāciju par VDI visbiežāk ir ieguvuši televīzijā (19%), centrālajā presē (16%) un darba vietā (15%), tad darba devēju visbiežāk norādītie informācijas avoti bija normatīvie akti (31%), VDI inspektoru vizītes

uzņēmumos (27%) un VDI interneta mājas lapa (26%). Saskaņā ar aptaujas rezultātiem, 2/5 aptaujāto iedzīvotāju (42%) norādījuši, ka pēdējo 2 gadu laikā nav ieguvuši informāciju par VDI, bet no aptaujātajiem darba devējiem to atzīmēja 9%.

Jāpiebilst, ka būtiski neatšķiras iedzīvotāju un darba devēju attieksme pret tādiem informācijas avotiem kā televīzija, radio, neformālie kanāli (radi, draugi, paziņas), darba vieta, vietējā (reģionālā) prese, kā arī darba devēju organizācijas un arodbiedrība.

Savukārt biežāk nekā iedzīvotāji kopumā, aptaujātie darba devēji atzīmēja, ka informāciju ir ieguvuši no īpašiem materiāliem (normatīvie akti, kursi, semināri, speciālas informatīvas brošūras, bukleti, grāmatas, plakāti), saskarsmē ar VDI (ir apmeklēja VDI mājas lapa, VDI inspektori ir apmeklējuši uzņēmumu, vai arī paši ir apmeklējuši VDI, ir zvanījuši uz VDI). Biežāk nekā iedzīvotāji kopumā, aptaujātie uzņēmumu pārstāvji norādīja, ka informācijas iegūšanai ir izmantojuši tādas informācijas avotus kā centrālā prese un internets (ne VDI mājas lapas).

Detalizētāk raksturojot iedzīvotāju atbildes, jāatzīmē, ka to, ka nav ieguvis informāciju biežāk nekā caurmērā norādīja respondenti vecumā no 18 līdz 24 un no 55 līdz 64 gadiem, grupa ar pamatizglītību, citu tautību pārstāvji, respondenti bez LR pilsonības, nestrādājošie, pensionāri, skolnieki, studenti, bezdarbnieki, strādnieki, aptaujas dalībnieki ar zemiem ienākumiem, Rīgā un Vidzemē dzīvojošie. Biežāk nekā caurmērā to norādīja arī aptaujas dalībnieki, kuri nav arodbiedrību biedri, tādās nozarēs kā lauksaimniecība, mežsaimniecība, būvniecība strādājošie un sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī respondenti, kuri strādā uzņēmumos ar mazu darbinieku skaitu (2-4 cilvēki).

Savukārt, analizējot darba devēju aptaujas datus, jāatzīmē, ka nedaudz biežāk nekā caurmērā to, ka pēdējo 2 gadu laikā nav saņēmuši informāciju par VDI, atzina respondenti, kuru uzņēmums darbojas tādā nozarē kā operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība, un uzņēmumu ar mazu darbinieku skaitu (2-9 cilvēki) pārstāvji.

Īsi raksturojot iedzīvotāju aptaujas datus par dažādu sociāldemogrāfisko grupu informācijas avotiem par VDI, jāatzīmē, ka informāciju tiešā saskarsmē ar VDI (personīgi VDI apmeklējumi, VDI mājas lapa internetā, zvanot uz VDI vai VDI inspektoriem apmeklējot uzņēmumu) biežāk nekā caurmērā ir guvuši respondenti ar augstāko izglītību, vadītāji, speciālisti, ierēdņi, individuālā darba veicēji. Interesanti piebilst, ka Rīgā dzīvojošie biežāk nekā caurmērā norādīja, ka ir apmeklējuši VDI mājas lapu internetā, bet Zemgalē un Latgalē dzīvojošie – ka uzņēmumu ir apmeklējuši VDI inspektori. Jāpiebilst arī, ka VDI mājas lapu biežāk nekā caurmērā ir izmantojuši valsts pārvaldē un aizsardzībā, obligātajā sociālajā apdrošināšanā strādājošie un respondenti, kuri ir nodarbināti uzņēmumos ar vidēji lielu (50-99) un lielu (250 un vairāk) darbinieku skaitu, bet respondenti, kuri ir nodarbināti uzņēmumos, kuros strādā 5-9 cilvēki, biežāk nekā caurmērā norādīja, ka informācija ir iegūta, pašiem apmeklējot VDI, vai tās inspektoriem apmeklējot uzņēmumu.

Salīdzinot dažādu darba devēju grupu atbildes vērojams, ka tiešā saskarsmē ar VDI informāciju biežāk nekā caurmērā ir guvuši būvniecībā nodarbināto uzņēmumu pārstāvji un darba devēju organizāciju biedri. Visus šos avotus biežāk nekā caurmērā ir atzīmējuši arī lielo uzņēmumu (vairāk nekā 250 darbinieku) pārstāvji, bet jāpiebilst, ka vērojama kopīga tendence, ka lielākos uzņēmumos informācija tiešā saskarsmē ar VDI iegūta biežāk nekā mazos uzņēmumos. Dati liecina, ka ārpus Rīgas strādājošie uzņēmumi biežāk nekā caurmērā norādīja, ka informāciju iegūst apmeklējot VDI, zvanot uz to, vai inspekcijas pārstāvjiem apmeklējot uzņēmumu, bet Rīgā strādājošo uzņēmumu pārstāvji biežāk atzīmēja, ka

informācija tiek gūta VDI mājas lapās. Jāatzīmē, ka tādu informācijas avotu kā VDI inspektoru vizītes, bez būvniecībā strādājošajiem biežāk nekā caurmērā minējuši arī lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, kā arī viesnīcu un restorānu nozarē strādājošie.

Raksturojot citas tendences, kas vērojamas iedzīvotāju aptaujā, jāpiemin, ka respondenti ar augstāko izglītību gandrīz visus uzskaitītos informācijas avotus ir minējuši biežāk nekā grupas ar zemāku izglītības līmeni. Izņēmums ir TV, radio un neformālie kanāli (draugi, radi, paziņas), ko biežāk norādījušas grupas ar zemāku izglītības līmeni.

Jāatzīmē, ka gandrīz visus informācijas avotus biežāk nekā citu tautību pārstāvji minējuši latvieši.

Saskaņā ar aptaujas datiem, arodbiedrību biedri biežāk nekā caurmērā norādījuši, ka informāciju gūst darbavietā, normatīvajos aktos un no arodbiedrības.

Iedzīvotāju aptaujā izmantotā anketa

Šī aptauja tiek veikta, lai noskaidrotu Latvijas iedzīvotāju viedokli par dažādiem jautājumiem, kas saistīti ar darba apstākļiem.

1. Vai Jūs esat nodarbināts (t.i., pēdējās nedēļas laikā esat strādājis vismaz vienu stundu, saņemot atalgojumu naudā vai materiālos labumos)?

Jā, ir nodarbināts	Darba devējs (īpašnieks, uzņēmējs, kas nodarbina vismaz vienu personu)	1	<i>Pāriet pie 5.jautājuma</i>
	Darbinieks (veic darbu par samaksu vai atlīdzību precēs vai pakalpojumos)	2	<i>Pāriet pie 2. jautājuma</i>
	Pašnodarbinātais/-ā (reģistrējies likumā noteiktajā kārtībā)	3	<i>Pāriet pie 7. jautājuma</i>
	Cita atbilde (<i>lūdzu, norādiet</i>).....	4	<i>Pāriet pie 5. jautājuma</i>
Nē, nav nodarbināts		5	<i>Pāriet pie 7. jautājuma</i>

2. Vai Jums ar darba devēju ir noslēgts rakstisks darba līgums?

Jā, ir noslēgts rakstisks līgums	1	<i>Pāriet pie 3. jautājuma</i>
Ir noslēgta mutiska vienošanās	2	<i>Pāriet pie 5. jautājuma</i>
Nezinu/NA	8	<i>Pāriet pie 5. jautājuma</i>

3. Vai Jūs pārzināt sava darba līguma saturu?

Labi pārzinu	1
Kopumā zinu, bet ne detaļās	2
Nepārzinu	3
Grūti pateikt/NA	8

4. Vai darba devējs ievēro noslēgtā līguma nosacījumus?

Līguma normas tiek stingri ievērotas	1
Līguma normas tiek daļēji ievērotas	2
Līguma normas netiek ievērotas	3
Nezinu/NA	8

5. Vai Jūsu uzņēmumā ir noslēgts darba koplīgums?

Jā	1	<i>Pāriet pie 6. jautājuma</i>
Nē	2	<i>Pāriet pie 7. jautājuma</i>
Nezinu/NA	8	<i>Pāriet pie 7. jautājuma</i>

6. Vai noslēgtais koplīgums tiek ievērots?

Līguma normas tiek stingri ievērotas	1
Līguma normas tiek daļēji ievērotas	2
Līguma normas netiek ievērotas	3
Nezinu/NA	8

7. Cik informēts Jūs jūtaties par darba tiesiskajām attiecībām (t.i., ko Latvijas likumi paredz, runājot par darba attiecībām, darba devēja un darbinieka attiecībām)?

Ļoti labi informēts	1
Drīzāk labi informēts	2
Drīzāk vāji informēts	3
Ļoti vāji informēts	4
Grūti pateikt/NA	8

8. Es Jums izsniegšu kartīti, kurā uzskaitīti dažādi jautājumi. Lūdzu, norādiet, vai Jūs esat informēts par darba tiesisko attiecību regulējumu šajās jomās (t.i., ko šajos jautājumos paredz Latvijas darba likumdošana)? (*Izsniegt kartīti 8, atzīmēt visas piemērotās atbildes*)

9. Par kurām jomām Jums būtu nepieciešama informācija? (*Izsniegt kartīti 8, atzīmēt visas piemērotās atbildes*)

	8	9
Ar darba līgumu saistīti jautājumi (saturs, termiņš, ievērošana, uzteikums, sodi par darba disciplīnas pārkāpumiem u.c.)	1	1
Ar darba koplīgumu saistītie jautājumi	2	2
Sociālās garantijas strādājošajiem (nelaimes un slimības apdrošināšana u.c.)	3	3
Darba laiks (normālais, nepilnais darba laiks, summētais darba laiks, nakts darbs, virsstundas u.c.)	4	4
Atvaļinājumi (īkgađējie, mācību atvaļinājumi, to ilgums, piešķiršanas kārtība u.c.)	5	5
Darba samaksa (t.sk. samaksa par papildus darbu, par virsstundu darbu, par nakts darbu)	6	6
Līdztiesības jautājumi darbā (dzimuma, vecuma, tautības u.tml. dēļ)	7	7
Bērnu un pusaudžu darbs	8	8
Darba strīdi	9	9
Darba likumdošanas ievērošanas uzraudzība un kontrole	10	10
Cita atbilde (norādīt, kas).....		11
Nav informēts ne par vienu no šīm jomām	12	
Neinteresē neviena no šīm jomām		12
Grūti pateikt/NA	98	98

10. Lūdzu, atzīmējiet, kur Jūs parasti iegūstat informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu, darba devēja un darbinieka tiesībām un pienākumiem?

(Izsniegt kartīti 10, atzīmēt visas piemērotās atbildes)

11. Lūdzu, atzīmējiet, kur Jūs vislabprātāk saņemtu informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu, darba devēja un darbinieka tiesībām un pienākumiem?

(Izsniegt kartīti 10, atzīmēt visas piemērotās atbildes)

	10	11
"Latvijas Vēstnesis"	1	1
Biznesa prese (Dienas Bizness, Bizness un Baltija)	2	2
TV	3	3
Radio	4	4
Centrālā prese (Diena, NRA, Latvijas Avīze, Čas, Vesti segodnja u.c.)	5	5
Vietējā (reģionālā) prese	6	6
Normatīvie akti (likumi, noteikumi)	7	7
Valsts darba inspekcija (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv, www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))	8	8
Valsts Cilvēktiesību birojs	9	9
Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra	10	10
Darba vietā (darba devējs, administrācijas pārstāvji u.c.)	11	11
Speciālas informatīvas brošūras, bukleti, grāmatas, plakāti	12	12
Neformāli kanāli (radi, draugi, paziņas)	13	13
Arodbiedrības	14	14
Darba devēju organizācijas	15	15
Kursi, semināri	16	16
Internets (citur nevis VDI mājas lapās)	17	17
Speciāls informatīvs tālrunis	18	18
Cits (pierakstīt)	19	19
Neesmu saņēmis informāciju	20	
Nevēlos saņemt informāciju		20
Nezinu/NA	98	98

12. Kā Jūs rīkotos, ja darba devējs pārkāptu Jūsu darba tiesības (piem., saistībā ar darba līgumu, darba laiku, darba algu u.c.)?

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 12! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Nereaģētu	1	Pāriet pie 14. jautājuma
Pārrunās ar uzņēmuma vadību censtos panākt, lai darba tiesības tiek ievērotas	2	
Iesniegtu sūdzību par darba tiesību neievērošanu (tiesībsargājošajās iestādēs, masu medijos u.c.)	3	Pāriet pie 13. jautājuma
Iesniegtu atlūgumu	4	Pāriet pie 14. jautājuma
Cita atbilde (norādīt).....	5	
Nezinu/NA	98	

13. Kur Jūs vērstos ar sūdzību par darba tiesību neievērošanu?

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 13! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Sniegtu prasību tiesā	1
Vērstos policijā	2
Vērstos pašvaldībā	3
Vērstos Nodarbinātības valsts aģentūrā	4
Vērstos Valsts darba inspekcijā	5
Vērstos Valsts ieņēmumu dienestā	6
Sūdzētos Valsts cilvēktiesību birojā	7
Sūdzētos arodbiedrībai	8
Vērstos pie masu medijiem	9
Citur (norādīt, kur).....	10
Grūti pateikt/NA	98

14. Ar kādiem darba tiesību pārkāpumiem Jums personīgi nācies sastapties pēdējo 2 gadu laikā?*UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 14! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)*

Nepamatota atļaušana	1
Algas nemaksāšana (t.sk. tiek aizkavētas izmaksas)	2
Netiek pilnībā samaksāts par darbu (naktsdarbu, virsstundām, darbu brīvdienās u.c.)	3
Nodokļu nemaksāšana	4
Darba laika pārkāpumi (jāstrādā virsstundas, brīvdienās u.c.)	5
Nepiemēroti (kaitīgi) darba apstākļi	6
Netiek piešķirts atvaļinājums	7
Diskriminācija (dzimuma, vecuma, tautības u.c. dēļ)	8
Nepieciešamība veikt darbus, kas nav paredzēti līgumā	9
Netiek nodrošināta obligātās veselības pārbaudes veikšana, lai gan to nosaka likums (ja darbā ir kaitīgi darba apstākļi (saskarsme ar ķīmiskām vielām, troksni, vibrāciju, starojumu, fiziski smagu darbu u.c.))	10
Neslēdz darba līgumu	11
Cita atbilde (norādīt).....	12
Neesmu saskāries ar pārkāpumiem	13
Grūti pateikt/NA	98

15. Es Jums nolasišu vairākus izteikumus, kas raksturo darba devēja un darbinieku attiecības. Lūdzu novērtēties, cik lielā mērā Jūs tiem piekrītat!

		pilnībā piekrīt	drīzāk piekrīt	drīzāk nepiekrīt	pilnīgi nepiekrīt	nezin/ NA
1	Es piekristu strādāt arī bez rakstiska darba līguma (tikai uz mutiskas vienošanās pamata)	1	2	3	4	8
2	Es piekristu strādāt arī tad, ja par mani netiek pilnībā nomaksāti sociālie nodokļi	1	2	3	4	8
3	Esmu gatavs strādāt virsstundas, arī tad, ja par to netiek īpaši maksāts	1	2	3	4	8
4	Darba līgums - tā ir tikai formalitāte	1	2	3	4	8
5	Nepieciešamības gadījumā (daudz darba, nav kas strādā) esmu ar mieru atteikties no ikgadējā atvaļinājuma	1	2	3	4	8

Uz jautājumiem 16 – 26 atbild respondenti, kuri 1. jautājumā norādījuši, ka ir DARBINIEKI (t.i., veic darbu par samaksu vai atlīdzību precīs vai pakalpojumos) vai DARBA DEVĒJI (īpašnieks, uzņēmējs, kas nodarbina vismaz vienu personu)

16. Vai Jūs savā darbā saskaraties ar šādiem apstākļiem? (viena atbilde katrā rindīnā)**17. Vai kāds no šiem apstākļiem ir atstājis negatīvu iespaidu uz Jūsu veselību?***UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti L17! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)*

	Visu laiku	Lielāko daļu darba laika	Apmēram pusi darba laika	Mazāk kā pusi darba laika	Nemaz	Grūti pateikt/NA	17
1. Vibrācija	1	2	3	4	5	8	1
2. Troksnis	1	2	3	4	5	8	2
3. Augsta temperatūra	1	2	3	4	5	8	3
4. Zema temperatūra	1	2	3	4	5	8	4
5. Netīrs gaiss (ražošanas putekļi, dūmi)	1	2	3	4	5	8	5
6. Kaitīgi izgarojumi (šķīdinātāji u.c.)	1	2	3	4	5	8	6
7. Rīkošanās vai atrašanās tiešā kontaktā ar ķīmiskām vielām	1	2	3	4	5	8	7
8. Starojums (radiācija)	1	2	3	4	5	8	8
9. Kontakts ar infekcioziem materiāliem (piem., atkritumi, darbs laboratorijā)	1	2	3	4	5	8	9
10. Neērta poza darbā	1	2	3	4	5	8	10
11. Darbs augstumā	1	2	3	4	5	8	11
12. Fiziski smags darbs	1	2	3	4	5	8	12
Ir atstājuši citi apstākļi (norādīt, kas).....							13
Nav atstājuši negatīvu iespaidu							14
Grūti pateikt/NA							98

Ja jautājumā 16. ir atzīmētas atbildes 1-4 par vismaz vienu no uzskaitītajiem apstākļiem, uzdot jautājumu 18

18. Vai Jums darbā ir nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes (nav domāta t.s. sanitārā grāmatiņa)?

Tiek nodrošinātas	1
Nē, netiek nodrošinātas	2
Grūti pateikt/NA	8

Uz nākamo jautājumu atbild VISI RESPONDENTI – DARBINIEKI UN DARBA DEVĒJI

19. Vai Jūsu darba vietā ir notikušas instruktāžas (apmācība) par darba drošības un aizsardzības jautājumiem?

Jā, pēdējā gada laikā ir bijusi vismaz viena instruktāža par šiem jautājumiem	1
Pēdējā gada laikā nav bijusi, bet vispār ir bijušas (piem., pēc pieņemšanas darbā)	2
Instruktāžu par darba drošības jautājumiem nav bijis vispār	3
Grūti pateikt/NA	8

20. Vai, Jūsaprāt, Jūsu uzņēmumā tiek ievēroti darba drošības un aizsardzības pasākumi (t.i., aprikojums, aizsardzības līdzekļi, darba vide (ventilācija, pietiekami daudz gaismas) u.t.t.)?

Vienmēr	1
Biežāk jā	2
Biežāk nē	3
Nekad	4
Grūti pateikt/NA	8

21. Lūdzu, atzīmējiet, kur Jūs parasti iegūstat informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem? UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 10! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)**22. Lūdzu, atzīmējiet, kādā veidā Jūs vislabprātāk saņemu informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem? UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 10! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)**

	L21	L22
"Latvijas Vēstnesis"	1	1
Biznesa prese (Dienas Bizness, Bizness un Baltija)	2	2
TV	3	3
Radio	4	4
Centrālā prese (Diena, NRA, Latvijas Avīze, Čas, Vesti segodnja u.c.)	5	5
Vietējā (reģionālā) prese	6	6
Normatīvie akti (likumi, noteikumi)	7	7
Valsts darba inspekcija (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv , www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))	8	8
Valsts Cilvēktiesību birojs	9	9
Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra	10	10
Darba vietā (darba devējs, administrācijas pārstāvji u.c.)	11	11
Speciālas informatīvas brošūras, bukleti, grāmatas, plakāti	12	12
Neformāli kanāli (radi, draugi, paziņas)	13	13
Arodbiedrības	14	14
Darba devēju organizācijas	15	15
Kursi, semināri	16	16
Internets (citur nevis VDI mājas lapās)	17	17
Speciāls informatīvs tālrunis	18	18
Cits (<i>pierakstīt</i>)	19	19
Neesmu saņēmis informāciju	20	
Nevēlos saņemt informāciju		20
Nezinu/NA	98	98

23. Vai Jūsu darbavietā uzņēmuma vadība ir nozīmējusi darba aizsardzības speciālistu?

Jā	1
Nē	2
Nezinu/NA	8

24. Vai Jūsu darbavietā ir izvēlēta darbinieku uzticības persona darba aizsardzības jautājumos (darbinieku ievēlēta persona, kura ir apmācīta MK noteiktajā kārtībā un pārstāv nodarbināto intereses darba aizsardzībā)?

Jā	1
Nē	2
Nezinu/NA	8

25. Vai Jūsu darba vietā pēdējo 2 gadu laikā ir bijuši nelaimes gadījumi?

Nav bijuši	1	Pāriet pie 27. jautājuma
Ir bijuši 1-2 nelaimes gadījumi	2	Pāriet pie 26. jautājuma
Ir bijuši vairāk nekā 2 nelaimes gadījumi	3	
Grūti pateikt/NA	8	Pāriet pie 27. jautājuma

26. Kas tika pasākts pēc šiem nelaiimes gadījumiem?

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 26! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Netika darīts nekas	1
Notika pārrunas par šo gadījumu	2
Notika instrukcija par darba drošības jautājumiem	3
Tika uzlaboti darba apstākļi	4
Sāka rūpīgāk sekot līdzi, lai darbinieki ievēro darba drošības noteikumus	5
Cita atbilde (lūdzu, norādiet).....	6
Grūti pateikt/NA	8

Uz nākamajiem jautājumiem atbild VISI RESPONDENTI (GAN STRĀDĀJOŠIE, GAN NESTRĀDĀJOŠIE)

27. Kā Jūs rīkotos, ja darba devējs nenodrošinātu darba aizsardzības pasākumus?

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 27! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Nereaģētu	1	Pāriet pie 29. jautājuma
Pieprasītu darba devējam nodrošināt darba aizsardzības pasākumus	2	
Atteiktos strādāt, līdz tiktu nodrošināti darba aizsardzības pasākumi	3	
Pats sevi nodrošinātu ar nepieciešamajiem darba aizsardzības līdzekļiem	4	
Iesniegtu sūdzību par darba aizsardzības pasākumu neievērošanu (tiesībsargājošajās iestādēs, masu medijos u.c.)	5	Pāriet pie 28. jautājuma
Iesniegtu atlūgumu	6	Pāriet pie 29. jautājuma
Cita atbilde (norādīt).....	7	
Nezinu/NA	8	

28. Kur Jūs vērstos ar sūdzību, ja darba devējs nenodrošinātu darba aizsardzības pasākumus?

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 13! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Sniegtu prasību tiesā	1
Vērstos policijā	2
Vērstos pašvaldībā	3
Vērstos Nodarbinātības valsts aģentūrā	4
Vērstos Valsts darba inspekcijā	5
Vērstos Valsts ieņēmumu dienestā	6
Sūdzētos Valsts cilvēktiesību birojā	7
Sūdzētos arodbiedrībai	8
Vērstos pie masu medijiem	9
Citur (norādīt, kur).....	10
Grūti pateikt/NA	98

29. Ar kuriem no šiem normatīvajiem aktiem Jūs esat iepazinies?

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 29! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Likums 'Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaiimes gadījumiem darbā un arodslimībām'	1
Likums 'Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likums'	2
Likums 'Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību '	3
'Darba aizsardzības likums'	4
'Darba likums'	5
'Darba strīdu likums'	6
Noteikumi 'Arodslimību saraksts'	7
'Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 006-00 "Būtiskās prasības būvēm"	8
Noteikumi 'Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība'	9
Noteikumi 'Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība'	10
'Noteikumi par darbiem, kuros atļauts nodarbināt bērnus vecumā no 13 gadiem'	11
Noteikumi 'Darba aizsardzības prasības darba vietās'	12
Noteikumi 'Uzticības personu ievēlēšanas un darbības kārtība'	13
Noteikumi 'Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā '	14
'Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos'	15
Noteikumi 'Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude'	16
'Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju un šīs iesaistīšanas kārtību'	17
Nav iepazinies ne ar vienu no tiem	18
Grūti pateikt/NA	98

30. Lūdzu, raksturojiet, par kurām ar Valsts darba inspekciju (VDI) saistītām jomām Jūs esat informēts?
UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 30! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Valsts darba inspekcijas funkcijas, pienākumi	1
Valsts darba inspekcijas tiesības, pilnvaras	2
Valsts darba inspekcijas darba rezultāti	3
Zinu kādos gadījumos var griezties Valsts darba inspekcijā	4
Zinu, kur var iegūt informāciju par Valsts darba inspekciju	5
Cita atbilde (norādīt).....	6
Esmu dzirdējis par Valsts darba inspekciju, bet neko tuvāk nezinu	7
Neesmu dzirdējis par Valsts darba inspekciju	8
Grūti pateikt/NA	98

31. Kur pēdējo 2 gadu laikā Jūs esat ieguvis informācija par Valsts darba inspekciju?
UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 31! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Personīgi apmeklējot Valsts darba inspekciju, tās filiāles	1
Apmeklējot VDI mājas lapu internetā (www.vdi.gov.lv)	2
Zvanot uz VDI (t.sk. uz speciālo bezmaksas informatīvo tālruni (8008004))	3
VDI inspektori ir apmeklējuši uzņēmumu	4
Darba vietā (darba devējs, administrācijas pārstāvji u.c.)	5
TV	6
Radio	7
Centrālajā presē (Diena, NRA, Latvijas Avīze, Čas, Vesti segodnja u.c.), biznesa presē	8
Vietējā (reģionālā) presē	9
Normatīvajos aktos (likumi, noteikumi)	10
Speciālās informatīvās brošūrās, bukletos, grāmatās, plakātos	11
No neformāliem kanāliem (radi, draugi, paziņas)	12
Arodbiedrībās	13
Darba devēju organizācijās	14
Kursos, semināros	15
Internetā (citur, nevis VDI mājas lapā)	16
Citur (pierakstīt).....	17
Neesmu ieguvis informāciju	18
Nezinu/NA	98

32. Vispārīgi runājot, kādas izjūtas Jums rodas, dzirdot vārdus 'Valsts darba inspekcija'?

Ļoti pozitīvas	1
Drīzāk pozitīvas	2
Ne pozitīvas, ne negatīvas	3
Drīzāk negatīvas	4
Ļoti negatīvas	5
Grūti pateikt/NA	8

33. Kādas, Jūsprāt, ir galvenās Valsts darba inspekcijas funkcijas?

UZMANĪBU INTERVĒTĀJAM: Izsniegt kartīti 33! (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību ievērošanu	1
uzrauga un kontrolē darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu	2
uzrauga un kontrolē bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu prasību ievērošanu	3
kontrolē darba tiesiskās attiecības (kā tiek pildīti darba līgumi un darba koplīgumi)	4
izmeklē darbā notikušos nelaimes gadījumus	5
izmeklē arodsaslimšanas gadījumus	6
izmeklē bīstamo iekārtu avārijas	7
kontrolē darba vidi (darba aprikojumu, aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu, tehnoloģisko procesu ievērošanu)	8
konsultē darba devējus, darbiniekus par normatīvo aktu prasībām	9
kontrolē sociālā nodokļa nomaksu	10
veic pasākumus bezdarba mazināšanai	11
nezinu/NA	98

34. Es Jums nolasišu vairākus izteikumus par Valsts darba inspekciju. Lūdzu, norādiet, cik lielā mērā Jūs tiem piekrītat!

		pilnībā piekrīt	drīzāk piekrīt	drīzāk nepiekrīt	pilnīgi nepiekrīt	nezin/ NA
1	Vēršoties VDI var atrisināt problēmas darbā, kas saistītas ar darba aizsardzības un tiesiskajiem jautājumiem	1	2	3	4	8
2	VDI darbinieki ir kompetenti	1	2	3	4	8
3	Man ir bijusi pozitīva pieredze ar VDI (atrisināja manas, vai pazīstamu cilvēku problēmas)	1	2	3	4	8
4	VDI vajadzētu palielināt finansējumu	1	2	3	4	8
5	VDI bieži tiek izmantota, lai atriebtos konkurentiem	1	2	3	4	8
6	VDI bieži tiek izmantota, lai atriebtos darba devējam	1	2	3	4	8
7	VDI darbinieki vēlas risināt iedzīvotāju problēmas	1	2	3	4	8

Jautājumi strādājošajiem respondentiem

35. Vai Jūs esat arodbiedrības biedrs?

Jā	1
Nē	2

36. Vai Jūsu darbavietā darbojas arodbiedrība?

Jā, darbojas	1
Nē, nedarbojas	2
Nezinu/NA	8

37. Kāds ir Jūsu pamatdarbavietas darbības veids? (viena atbilde) *IZSNIEGT KARTĪTI 37, NOLASĪT PIEZĪME INTERVĒTĀJAM: Par pamatdarbu tiek uzskatīts darbs, kurā persona nostrādā visvairāk stundu nedēļā. Gadījumā, ja persona strādā uz puslodzi divās darbavietās, tad par pamatdarbavietu uzskata to, kurā tā strādā ar nodokļu grāmatīgu*

Lauksaimniecība un mežsaimniecība	1	Finanšu starpniecība	10
Zvejniecība	2	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība	11
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	3	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	12
Apstrādes rūpniecība	4	Izglītība	13
Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde	5	Veselība un sociālā aprūpe	14
Būvniecība	6	Sabiedriskie, sociālie un individuālie pakalpojumi	15
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība	7	Individuālās mājāsaimniecības ar algotu darbaspēku	16
Viesnīcas un restorāni	8		
Transports, glabāšana un sakari	9		

37A. INTERVĒTĀJ! *Gadījumā, ja neesat pārliecināts, kuru no šīm kategorijām izvēlēties, vai respondents nevar izšķirties par vienu atbildi, pierakstiet respondenta pamatdarba vietas darbības veidu!*

38. Cik cilvēku strādā Jūsu uzņēmumā?

1 (respondents strādā viens pats)	1
2-4	2
5-9	3
10-24	4
25-49	5
50-99	6
100-249	7
250-499	8
500 un vairāk	9
Grūti pateikt/NA	98

Darba devēju aptaujā izmantotā anketa

Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs **SKDS** veic regulārus sabiedriskās domas pētījumus par dažādām problēmām. Šī aptauja ir veltīta jautājumiem, kas saistīti ar darba devēju informētības līmeni par darba tiesisko attiecību regulējumu, darba devēju tiesībām un pienākumiem. Pētījumā iegūtie rezultāti tiks izmantoti, lai uzlabotu darba devēju vispārējo informētības līmeni darba tiesisko attiecību jautājumos. Jūsu sniegtās atbildes tiks izmantotas tikai apkopotā veidā. Mēs garantējam Jūsu atbilžu anonimitāti.

Lūdzam izvēlēta atbilžu varianta kodu apvilkt ar aplīti, sekot norādēm iekavās par iespējamo atbilžu skaitu un pārejām no viena jautājuma uz otru.

1. Vai Jūs uzskatāt, ka ir būtiski noslēgt rakstisku darba līgumu ar darbinieku? (Viena atbilde)

Jā, nepieciešams rakstisks līgums	1
Ir vēlams, bet nav nepieciešams	2
Rakstiskam līgumam ir tikai formāla nozīme, var vienoties arī mutiski	3
Nezinu	8

2. Ar cik lielu daļu Jūsu uzņēmumā strādājošo ir noslēgts rakstisks darba līgums, bet ar cik lielu daļu – mutiska vienošanās? (Viena atbilde)

Rakstisks darba līgums ir noslēgts ar visiem darbiniekiem	1	Pāriet pie 3. jautājuma
Rakstisks darba līgums ir noslēgts ar lielāko daļu darbinieku	2	
Vienlīdz liela daļa darbinieku ir noslēgusi rakstisku vienošanos un strādā uz mutiskas vienošanās pamata	3	
Lielākā daļa darbinieku strādā uz mutiskas vienošanās pamata	4	
Darbinieki strādā tikai uz mutiskas vienošanās pamata	5	Pāriet pie 5. jautājuma
Nezinu	8	Pāriet pie 5. jautājuma

3. Vispārīgi runājot, cik stingri Jūsu uzņēmumā tiek ievēroti noslēgto darba līgumu nosacījumi? (Viena atbilde)

Līguma normas tiek stingri ievērotas	1
Līguma normas tiek daļēji ievērotas	2
Līguma normas netiek ievērotas	3
Nezinu	8

4. Kas parasti (visbiežāk) tiek darīts, ja darbinieks neievēro darba līguma nosacījumus (Atzīmēt visas piemērotās atbildes)

Tiek izteikts mutisks aizrādījums	1
Tiek izteikts rakstisks brīdinājums, rājiens	2
Tiek atlaists	3
Tiek panākts, ka darbinieks aiziet (pēc paša vēlēšanās)	4
Cits variants (pierakstīt).....	5
Nekas netiek darīts	6
Grūti pateikt	8

5. Vai Jūsu uzņēmumā ir noslēgts darba koplīgums? (Viena atbilde)

Jā	1	Pāriet pie 6. jautājuma
Nē	2	Pāriet pie 7. jautājuma
Nezinu	8	Pāriet pie 7. jautājuma

6. Vai noslēgtais koplīgums tiek ievērots? (Viena atbilde)

Līguma normas tiek stingri ievērotas	1
Līguma normas tiek daļēji ievērotas	2
Līguma normas netiek ievērotas	3
Nezinu	8

7. Cik informēts Jūs jūtaties par darba tiesiskajām attiecībām (t.i., ko Latvijas likumi paredz, runājot par darba attiecībām, darba devēja un darbinieka attiecībām)? (Viena atbilde)

Ļoti labi informēts	1
Drīzāk labi informēts	2
Drīzāk vāji informēts	3
Ļoti vāji informēts	4
Grūti pateikt	8

8. Lūdzu, norādiet, vai Jūs esat informēts par darba tiesisko attiecību regulējumu šajās jomās (t.i., ko šajos jautājumos paredz Latvijas darba likumdošana)? *(Atzīmēt visas piemērotās atbildes stabiņā 8)*

9. Par kurām jomām Jums būtu nepieciešama informācija? *(Atzīmēt visas piemērotās atbildes stabiņā 9)*

	8	9
Ar darba līgumu saistīti jautājumi (saturs, termiņš, ievērošana, uzteikums, sodi par darba disciplīnas pārkāpumiem u.c.)	1	1
Ar darba koplīgumu saistītie jautājumi	2	2
Sociālās garantijas strādājošajiem (nelaimes un slimības apdrošināšana u.c.)	3	3
Darba laiks (normālais, nepilnais darba laiks, summētais darba laiks, nakts darbs, virsstundas u.c.)	4	4
Atvaļinājumi (īkgadējie, mācību atvaļinājumi, to ilgums, piešķiršanas kārtība u.c.)	5	5
Darba samaksa (t.sk. samaksa par papildus darbu, par virsstundu darbu, par nakts darbu)	6	6
Līdztiesības jautājumi darbā (dzimuma, vecuma, tautības u.tml. dēļ)	7	7
Bērnu un pusaudžu darbs	8	8
Darba strīdi	9	9
Darba likumdošanas ievērošanas uzraudzība un kontrole	10	10
Cita atbilde (norādīt, kas).....		11
Nav informēts ne par vienu no šīm jomām	12	
Neinteresē neviena no šīm jomām		12
Grūti pateikt	98	98

10. Lūdzu, atzīmējiet, kur Jūs parasti iegūstat informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu, darba devēja un darbinieka tiesībām un pienākumiem? *(Atzīmēt visas piemērotās atbildes stabiņā 10)*

11. Lūdzu, atzīmējiet, kur Jūs vislabprātāk saņemtu informāciju par darba tiesisko attiecību regulēšanu, darba devēja un darbinieka tiesībām un pienākumiem? *(Atzīmēt visas piemērotās atbildes stabiņā 11)*

	10	11
"Latvijas Vēstnesis"	1	1
Biznesa prese (Dienas Bizness, Bizness un Baltija)	2	2
TV	3	3
Radio	4	4
Centrālā prese (Diena, NRA, Latvijas Avīze, Čas, Vesti segodnja u.c.)	5	5
Vietējā (reģionālā) prese	6	6
Normatīvie akti (likumi, noteikumi)	7	7
Valsts darba inspekcija (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv , www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))	8	8
Valsts Cilvēktiesību birojs	9	9
Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra	10	10
Darba vietā (administrācijas pārstāvji, darbinieki u.c.)	11	11
Speciālas informatīvas brošūras, bukleti, grāmatas, plakāti	12	12
Neformāli kanāli (radi, draugi, paziņas)	13	13
Arodbiedrības	14	14
Darba devēju organizācijas	15	15
Kursi, semināri	16	16
Internets (citur nevis VDI mājas lapās)	17	17
Speciāls informatīvs tālrunis	18	18
Cits <i>(pierakstīt)</i>	19	19
Neesmu saņēmis informāciju	20	
Nevēlos saņemt informāciju		20
Nezinu	98	98

12. Vispārīgi runājot, cik viegli vai grūti tādām uzņēmējām kā Jūs ir ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām? *(Viena atbilde)*

Ļoti viegli	1
Drīzāk viegli	2
Drīzāk grūti	3
Ļoti grūti	4
Grūti pateikt	8

13. Kādas ir galvenās grūtības (šķēršļi), lai ievērotu Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba tiesiskajām attiecībām? *(Lūdzu, pierakstiet savu atbildi!)*

14. Nākamie izteikumi raksturo darba devēja un darbinieku attiecības. Lūdzu novērtējiet, cik lielā mērā Jūs tiem piekrītat! (Viena atbilde katrā rindīnā)

		pilnībā piekrīt	drīzāk piekrīt	drīzāk nepiekrīt	pilnīgi nepiekrīt	Grūti pateikt
1	Darba līgums - tā ir tikai formalitāte	1	2	3	4	8
2	Nepieciešamības gadījumā (daudz darba, nav kas strādā) esmu ar mieru atteikties no ikgadējā atvaļinājuma	1	2	3	4	8
3	Lielākajai daļai darbinieku ir vienaldzīgi ar darba tiesiskajām attiecībām (līgumi u.t.t.) saistīti jautājumi	1	2	3	4	8
4	Valsts iestādes neinteresējas par to, kā uzņēmumā tiek ievēroti ar darba tiesiskajām attiecībām saistīti jautājumi	1	2	3	4	8
5	Ja darbinieks pats nerūpējas par savām tiesībām, darba devējam arī nav jā rūpējas par to ievērošanu	1	2	3	4	8
6	Ir riskanti pieņemt darbā jaunu darbinieku pastāvīgā darbā (bez noteikta pārbaudes laika)	1	2	3	4	8

15. Vai Jūsu uzņēmumā strādājošie savā darbā saskaras ar šādiem apstākļiem? (viena atbilde katrā rindīnā)

	Visi darbinieki	Lielākā daļa darbinieku	Apmēram puse darbinieku	Mazāk kā puse darbinieku	Nemaz	Grūti pateikt
1. Vibrācija	1	2	3	4	5	8
2. Troksnis	1	2	3	4	5	8
3. Augsta temperatūra	1	2	3	4	5	8
4. Zema temperatūra	1	2	3	4	5	8
5. Netīrs gaiss (ražošanas putekļi, dūmi)	1	2	3	4	5	8
6. Kaitīgi izgarojumi (šķīdinātāji u.c.)	1	2	3	4	5	8
7. Rikošanās vai atrašanās tiešā kontaktā ar ķīmiskām vielām	1	2	3	4	5	8
8. Starojums (radiācija)	1	2	3	4	5	8
9. Kontakts ar infekcioziem materiāliem (piem., atkritumi, darbs laboratorijā)	1	2	3	4	5	8
10. Neērta poza darbā	1	2	3	4	5	8
11. Darbs augstumā	1	2	3	4	5	8
12. Fiziski smags darbs	1	2	3	4	5	8

Ja 15. jautājumā ir atzīmētas atbildes 1-4 par vismaz vienu no uzskaitītajiem apstākļiem, atbildēt uz jautājumu 16

16. Vai Jūsu uzņēmumā darbiniekiem ir nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes (nav domāta t.s. sanitārā grāmatīņa)? (Viena atbilde)

Pirmreizējā veselības pārbaude (pie stāšanās darbā)	1
Iepriekšējā veselības pārbaude - mainoties veselībai kaitīgajiem darba vides faktoriem	2
Periodiskā veselības pārbaude	3
Nē, netiek nodrošinātas	4
Grūti pateikt	8

Uz nākamajiem jautājumiem atbild VISI RESPONDENTI

17. Vai Jūsu uzņēmumā notiek instruktāžas (apmācība) par darba drošības un aizsardzības jautājumiem? (Atzīmēt visas piemērotās atbildes)

Instruktāžas notiek vismaz reizi gadā	1
Katram darbiniekam pēc pieņemšanas darbā tiek nodrošināta instruktāža	2
Instruktāžu par darba drošības jautājumiem nav	3
Grūti pateikt	8

18. Vai, Jūsaprāt, Jūsu uzņēmumā tiek ievēroti darba drošības un aizsardzības pasākumi (t.i., aprīkojums, aizsardzības līdzekļi, darba vide (ventilācija, pietiekami daudz gaismas) u.t.t.)? (viena atbilde)

Vienmēr	1
Biežāk jā	2
Biežāk nē	3
Nekad	4
Grūti pateikt	8

19. Vai Jūs esat veicis (Jūsu uzņēmumā ir veikti) aprēķinus par izmaksām, kas varētu rasties nelaimes gadījuma dēļ? (Viena atbilde)

Jā, šādi aprēķini ir veikti	1
Konkrēti aprēķini nav veikti, bet ir priekšstats par to, cik lielas varētu būt šādas izmaksas	2
Nē, šādas informācijas nav	3
Grūti pateikt	8

20. Cik informēts Jūs jūtaties par darba aizsardzības jautājumiem? (Viena atbilde)

Ļoti labi informēts	1
Drīzāk labi informēts	2
Drīzāk vāji informēts	3
Ļoti vāji informēts	4
Grūti pateikt	8

21. Par kādiem darba aizsardzības jautājumiem Jūs esat informēts? (Atzīmēt visas piemērotās atbildes stabiņā 21)**22. Kāda informācija par darba aizsardzības jautājumiem būtu vajadzīga visvairāk? (Atzīmēt visas piemērotās atbildes stabiņā 22)**

	21	22
Par normatīvajiem aktiem	1	1
Par citu uzņēmumu pieredzi	2	2
Par ES prasībām	3	3
Par apmācībām darba aizsardzības jomā	4	4
Par iespējamo sodu darba aizsardzības jautājumu neievērošanā	5	5
Būtu vajadzīga informācija par kādu citu tēmu (norādīt, kādu).....		6
Nav informēts ne par vienu no šīm jomām	7	
Neinteresē neviena no šīm jomām		7
Grūti pateikt	98	98

23. Lūdzu, atzīmējiet, kur Jūs parasti iegūstat informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem? (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus stabiņā 23)**24. Lūdzu, atzīmējiet, kādā veidā Jūs vislabprātāk saņemt informāciju par darba drošības, darba aizsardzības jautājumiem? (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus stabiņā 24!)**

	23	24
"Latvijas Vēstnesis"	1	1
Biznesa prese (Dienas Bizness, Bizness un Baltija)	2	2
TV	3	3
Radio	4	4
Centrālā prese (Diena, NRA, Latvijas Avīze, Čas, Vesti segodnja u.c.)	5	5
Vietējā (reģionālā) prese	6	6
Normatīvie akti (likumi, noteikumi)	7	7
Valsts darba inspekcija (t.sk. mājas lapas (www.vdi.gov.lv , www.osha.lv) vai speciālais VDI bezmaksas informatīvais tālrunis (8008004))	8	8
Valsts Cilvēktiesību birojs	9	9
Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra	10	10
Darba vietā (administrācijas pārstāvji, darbinieki u.c.)	11	11
Speciālas informatīvas brošūras, bukleti, grāmatas, plakāti	12	12
Neformāli kanāli (radi, draugi, paziņas)	13	13
Arodbiedrības	14	14
Darba devēju organizācijas	15	15
Kursi, semināri	16	16
Internets (citur nevis VDI mājas lapās)	17	17
Speciāls informatīvs tālrunis	18	18
Cits (pierakstīt).....	19	19
Neesmu saņēmis informāciju	20	
Nevēlos saņemt informāciju		20
Nezinu	98	98

25. Vai Jūsu uzņēmumā uzņēmuma vadība ir nozīmējusi darba aizsardzības speciālistu? (Viena atbilde)

Jā	1
Nē	2
Nezinu	8

26. Vai Jūsu uzņēmumā ir izvēlēta darbinieku uzticības persona darba aizsardzības jautājumos (darbinieku ievēlēta persona, kura ir apmācīta MK noteiktajā kārtībā un pārstāv nodarbināto intereses darba aizsardzībā)? (Viena atbilde)

Jā	1
Nē	2
Nezinu	8

27. Vai Jūsu darba vietā pēdējo 2 gadu laikā ir bijuši nelaimes gadījumi? (Viena atbilde)

Nav bijuši	1	Pāriet pie 29. jautājuma
Ir bijuši 1-2 nelaimes gadījumi	2	Pāriet pie 28. jautājuma
Ir bijuši vairāk nekā 2 nelaimes gadījumi	3	
Grūti pateikt	8	Pāriet pie 29. jautājuma

28. Kas tika pasākts pēc šiem nelaimes gadījumiem? (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Netika darīts nekas	1
Notika pārrunas par šo gadījumu	2
Notika instrukcija par darba drošības jautājumiem	3
Tika uzlaboti darba apstākļi	4
Sāka rūpīgāk sekot līdzi, lai darbinieki ievēro darba drošības noteikumus	5
Cita atbilde (lūdzu, norādiet).....	6
Grūti pateikt	8

29. Ar kuriem no šiem LR normatīvajiem aktiem Jūs esat iepazinies? (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Likums 'Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām'	1
Likums 'Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likums'	2
Likums 'Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību '	3
'Darba aizsardzības likums'	4
'Darba likums'	5
'Darba strīdu likums'	6
Noteikumi 'Arodslimību saraksts'	7
'Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 006-00 "Būvniecības prasības būvēm"	8
Noteikumi 'Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība'	9
Noteikumi 'Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība'	10
'Noteikumi par darbiem, kuros atļauts nodarbināt bērnus vecumā no 13 gadiem'	11
Noteikumi 'Darba aizsardzības prasības darba vietās'	12
Noteikumi 'Uzticības personu ievēlēšanas un darbības kārtība'	13
Noteikumi 'Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā '	14
'Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos'	15
Noteikumi 'Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude'	16
'Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju un šīs iesaistīšanas kārtību'	17
Nav iepazinies ne ar vienu no tiem	18
Grūti pateikt	98

30. Vispārīgi runājot, cik viegli vai grūti tādām uzņēmējam kā Jūs ir ievērot Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzību? (Viena atbilde!)

Ļoti viegli	1
Drīzāk viegli	2
Drīzāk grūti	3
Ļoti grūti	4
Grūti pateikt	8

31. Kādas ir galvenās grūtības (šķēršļi), lai ievērotu Latvijas darba likumdošanā noteiktās normas, kas saistītas ar darba aizsardzības jautājumiem? (lūdzu, pierakstiet, savu atbildi!)

32. Ja tiktu sniegta informācija par darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumiem šādā formā, cik ērti Jums būtu tos izmantot? (Viena atbilde katrā rindīnā)

	Ļoti ērti	Drīzāk ērti	Drīzāk neērti	Ļoti neērti	Grūti pateikt
1. Internets	1	2	3	4	8
2. Semināri	1	2	3	4	8
3. Bukleti, informācijas lapas	1	2	3	4	8
4. Iespēja zvanīt uz Valsts darba inspekciju	1	2	3	4	8

33. Kurus no šiem informācijas avotiem Jūs esat izmantojis pēdējo 3 mēnešu laikā, lai iegūtu informāciju par darba tiesību vai darba aizsardzības jautājumiem? (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Internets	1
Semināri	2
Bukleti, informācijas lapas	3
Iespēja zvanīt uz Valsts darba inspekciju	4
Nevienu no tiem	5
Grūti pateikt	8

34. Lūdzu, raksturojiet, par kurām ar Valsts darba inspekciju (VDI) saistītām jomām Jūs esat informēts? (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Valsts darba inspekcijas funkcijas, pienākumi	1
Valsts darba inspekcijas tiesības, pilnvaras	2
Valsts darba inspekcijas darba rezultāti	3
Zinu kādos gadījumos var griezties Valsts darba inspekcijā	4
Zinu, kur var iegūt informāciju par Valsts darba inspekciju	5
Cita atbilde (norādīt).....	6
Esmu dzirdējis par Valsts darba inspekciju, bet neko tuvāk nezinu	7
Neesmu dzirdējis par Valsts darba inspekciju	8
Grūti pateikt	98

35. Kur pēdējo 2 gadu laikā Jūs esat ieguvis informāciju par Valsts darba inspekciju? (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Personīgi apmeklējot Valsts darba inspekciju, tās filiāles	1
Apmeklējot VDI mājas lapu internetā (www.vdi.gov.lv , www.osha.lv)	2
Zvanot uz VDI (t.sk. uz speciālo bezmaksas informatīvo tālruni (8008004))	3
VDI inspektori ir apmeklējuši uzņēmumu	4
Darba vietā (administrācijas pārstāvji, darbinieki u.c.)	5
TV	6
Radio	7
Centrālajā presē (Diena, NRA, Latvijas Avīze, Čas, Vesti segodnja u.c.), biznesa presē	8
Vietējā (reģionālā) presē	9
Normatīvajos aktos (likumi, noteikumi)	10
Speciālās informatīvās brošūrās, bukletos, grāmatās, plakātos	11
No neformāliem kanāliem (radi, draugi, paziņas)	12
Arodbiedrībās	13
Darba devēju organizācijās	14
Kursos, semināros	15
Internetā (citur, nevis VDI mājas lapā)	16
Citur (pierakstīt)	17
Neesmu ieguvis informāciju	18
Nezinu	98

36. Vispārīgi runājot, kādas izjūtas Jums rodas, dzirdot vārdus 'Valsts darba inspekcija'? (Viena atbilde!)

Ļoti pozitīvas	1
Drīzāk pozitīvas	2
Ne pozitīvas, ne negatīvas	3
Drīzāk negatīvas	4
Ļoti negatīvas	5
Grūti pateikt	8

37. Kādas, Jūsaprāt, ir galvenās Valsts darba inspekcijas funkcijas? (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību ievērošanu	1
uzrauga un kontrolē darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu	2
uzrauga un kontrolē bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu prasību ievērošanu	3
kontrolē darba tiesiskās attiecības (kā tiek pildīti darba līgumi un darba koplīgumi)	4
izmeklē darbā notikušos nelaimes gadījumus	5
izmeklē arodsaslimšanas gadījumus	6
izmeklē bīstamo iekārtu avārijas	7
kontrolē darba vidi (darba aprikojumu, aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu, tehnoloģisko procesu ievērošanu)	8
konsultē darba devējus, darbiniekus par normatīvo aktu prasībām	9
kontrolē sociālā nodokļa nomaksu	10
veic pasākumus bezdarba mazināšanai	11
nezinu	98

38. Kuras no šīm Valsts darba inspekcijas aktivitātēm pēdējā gada laikā Jūs esat pamanījis? (Atzīmēt visus atbilstošos atbilžu variantus!)

Eiropas nedēļa drošībai un veselībai darbā	1
Labās prakses balva	2
Inspicēšanas un informēšanas kampaņas būvniecībā	3
Semināru organizēšana izstādes "Drošam darbam" ietvaros	4
Valsts darba inspekcijai ir Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālais kontaktpunkts	5
VDI darbības aktivitātes (piem. izmeklējot dažādus negadījumus darbā u.c.)	6
Cits VDI organizēts pasākums (norādīt, kāds).....	7
Nav pamanījis nevienu	8
Grūti pateikt	98

39. Nākamie izteikumi saistīti ar attieksmi pret Valsts darba inspekciju. Lūdzu, norādiet, cik lielā mērā Jūs tiem piekrītat! (Viena atbilde katrā rindīnā!)

		pilnībā piekrīt	drīzāk piekrīt	drīzāk nepiekrīt	pilnīgi nepiekrīt	nezin
1	Vēršoties VDI var atrisināt problēmas darbā, kas saistītas ar darba aizsardzības un tiesiskajiem jautājumiem	1	2	3	4	8
2	VDI darbinieki ir kompetenti	1	2	3	4	8
3	Man ir bijusi pozitīva pieredze ar VDI (atrisināja manas, vai pazīstamu cilvēku problēmas)	1	2	3	4	8
4	VDI vajadzētu palielināt finansējumu	1	2	3	4	8
5	VDI bieži tiek izmantota, lai atriebtos konkurentiem	1	2	3	4	8
6	VDI bieži tiek izmantota, lai atriebtos darba devējam	1	2	3	4	8
7	VDI darbinieki vēlas risināt iedzīvotāju problēmas	1	2	3	4	8

40. Vai Jūs esat darba devēju organizācijas biedrs? (Viena atbilde!)

Jā	1
Nē	2

41. Vai Jūsu uzņēmumā darbojas arodbiedrība? (Viena atbilde!)

Jā, darbojas	1
Nē, nedarbojas	2
Nezinu	8

Nākamie jautājumi būs par Jūsu uzņēmumu. Atgādinām, ka mēs garantējam Jūsu anonimitāti, un šī informācija tiks izmantota tikai tam, lai analizētu pētījuma rezultātus.

42. Kāds ir Jūsu uzņēmuma galvenais darbības veids? (viena atbilde)

Lauksaimniecība un mežsaimniecība	1	Finanšu starpniecība	10
Zvejniecība	2	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība	11
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	3	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	12
Apstrādes rūpniecība	4	Izglītība	13
Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde	5	Veselība un sociālā aprūpe	14
Būvniecība	6	Sabiedriskie, sociālie un individuālie pakalpojumi	15
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība	7	Individuālās māsaimniecības ar algotu darbaspēku	16
Viesnīcas un restorāni	8		
Transports, glabāšana un sakari	9		

42A. Gadījumā, ja neesat pārliecināts, kuru no šīm kategorijām izvēlēties, lūdzu, pierakstiet zemāk paredzētajā vietā!

43. Cik cilvēku strādā Jūsu uzņēmumā? (Viena atbilde!)

1 (Jūs strādājat viens/-a)	1
2-4	2
5-9	3
10-24	4
25-49	5
50-99	6
100-249	7
250-499	8
500 un vairāk	9
Grūti pateikt	98

44. Kuram sektoram pieder Jūsu uzņēmums?

Valsts sektors	1
Privātais sektors	2

45. Uzņēmuma atrašanās vieta**45A. Pilsēta** (*pierakstiet*).....**45B. Pagasts** (*pierakstiet*).....*Lūdzu, sniedziet dažas ziņas par sevi***46. Dzimums**

vīrietis	1
sieviete	2

47. Vecums (pilni gadi).....**48. Ieņemamais amats:**

Uzņēmuma vadītājs	1
Uzņēmuma vadītāja vietnieks	2

SKDS

sabiedriskās domas pētījumu centrs

Baznīcas iela 32-2, Rīga, Latvija, LV-1010

Tālr.: 7 312 876, fakss: 7 312 874

E-mail: skds@skds.lv

www.skds.lv